

1848-49

A KORABELI NAPILAPOK TÜKRÉBEN

OFFICINA KÖNYVTÁR 36/38.

összeállította:
BAY FERENC

OFFICINA NYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT KFT.
BUDAPEST 1943.
F. v.: Román Imre (6607)

A kor lelkét kívánjuk idézni a következő oldalakon.

A korét, amelyre ma is szívdobogva gondol a kisdíák március idusán, s melyre emlékezve fellobog a nagyok tekintete is. Napjaink fáradtlelkű vándora, higgy te is a csodában: a magyar szabadság örök diadalában! Mert igen, örök és diadalmas minden megpróbáltatáson át.

1849 tragikus őszén már-már úgy tűnt fel, hogy végleg elveszett. De az elnyomók fegyverei nem ölheték meg az eszmét s a nyirkos börtönök sorvasztó homályát legyőzte tündöklő ragyogása. A magyar újra szabad lett!

Pár évtized és országunk jár esze az akkorinál is keserűbb rabságba görnyedt. De hittünk Magyarországot felátadásában s ez a hitünk nem volt hiábavaló.

Harc és hit, ez a kettő a magyar szabadság szilárd biztosítója a jelenben és a jövőben egyaránt. 1848-ban is ezek jegyében emeltük magasra zászlónkat, halhatatlan példaképül minden, a szabadságért cselekedni is akaró nemzetnek.

Ennek a csodálatos negyvennyolcnak a naptárát lapozzuk fel olvasóinknak. Azonban nem óhajtunk folyamatos történéseket ismertetni, csak jellemző részleteket, amelyek úgy emelkednek ki az idők és események rohanó sodrából, mint a sebesen vágató tavaszi áradatból egy-egy a habokból fel-felbukkanó kidöntött szálfá, vagy csonka épületgerenda, jeleként az erőnek, mely magával ragadta s a vágynak, hogy újra eggyé legyen az egészszel.

Árny és fény, győzelem és vereség egymást váltják ezeken a lapokon, mert nincs szépíteni valónk. Az eszme és a cél mindennél szentebb volt: a Haza szabadsága. Az

érte folyó kemény harc nem állhatott csupán ünnepnapból és az emberek se mindig mesebeli hősök. De nincs is szükségünk a színes illúziók csalóka világára. Mert ha csak ki is mondod e bűvös számot: 1848, ez évnek minden, még legjőzanítóbb valósága is lángoló értelmet nyer. A szabadságharc ellenállhatatlan varázsa felgyűjtja szégyényes fantáziánkat, mely a tikkadt föld porában is csillagtallérokat talál.

A Pesti Hírlap, Budapesti Hiradó, Kossuth Hírlapja, Közlöny, Munkások újsága, Március Tizenötödike, Nép barátja, Életképek, Alföldi Hirdető, Aradi Hírlap, Charivari, Respublica azok az egykori sajtótermékek, amelyekből hír-antológiánk számára anyagunkat merítettük.

*

POZSONYI HÍRFÜZÉR. Még néhány óra, és ismét egy év pergett le. Ma Sylvester est, — holnap, mire e sorok a sajtó alól kikerülnek, már 1848-at írunk. Sylvester napja talán egyetlen az év napjai közül, mellyen mindenki visszaemlékszik a lefolyt 564-re, és egy pillantást vet a következő ugyanannyira, és elmélkedik, melly elmélkedésnek egész öszlege végeredményben csak abban határozódik: „Ami voltam, mivé lettem, mi vagyok, mivé leszek.” Így elmélkedünk mi is, visszaemlékezve a tavali év Sylvester-napjára; s míg mások a Sylvester-estet a családi kör kedves élvezetei közt ünneplik, mi csak szellemileg társaloghatunk nyájas olvasóinkkal ahelyett, hogy jó magyar sunka, egy kis puha kenyér, meg egy pár pohár ó bor mellett amolyan ős táblabírói modorban tárgyalhatunk a múltat, s jövődöt-, pedig mennyi „boldog újévnek” nézünk elibe a boldogtalanságunkban, mellyek annyiféle szolgálai ajakról részint sallangos szónoklat, részint cifra jegyek, részint czikornyás versek alakjában üdvözlendik üres zsebünket. Valódi boldog újévet csak akkor élünk, ha társalgási rovatunk tisztelt olvasóink méltánylatát kiérdemelni szerencsés lesz. —

Budapesti Híradó, 1848. január 2. 2. sz.

POZSONYI HÍRFÜZÉR. A honatyák két heti pihenés után jan. 7. ismét összeülendnek. — Az országgyűlési szállásokról tegnap közlött adatok kiegészítéséül, idejegyeztünk némellyeket, de nem mind hiteleseket miután Magyarországon azon jó szokás van, hogy biztos adatokat valamely közérdekű tárgy körül az illetők lelkiismeretesb eljárása is ritkán képes kisütöni. Jelen országgyűlésen a felső táblán ül-

nek az egyházi (kath. és gör.) rendből: érsekek, megyés és választ, püspökök, sz.-mártoni főapát és jászói prépost 31, a világból: az ország zászlósi, főispánok, fiumei kormányzó, Horvátorsz. követe és mágnások 221, a felső tábl. összesen 250. Az alsó táblán ülnek: kir. tábla, horvátországi követek, apátok, prépostok, kápt., megyei, kerületi, városi követek, turopolyai gróf, és jelen nem levők követei, összesen 380, s így a két táblán 620an. A cancellaria, hét-személyes tábla, kamara, kir. ügyigazgatóság, és nádori iroda személyzete, a kir. táblai hivatalnokokkal, összesen 73; a megyei, ker. és városi ifjúságot, egy hatóságra középszámítással 8 véve, (van megye, mely 24et küldött, míg másik csak 2), 1000 egyéb az országgyűlésre jött magános vagy hivataloskodó tisztesbeket kerek számmal 800 főre teheti. E szerint az országgyűlésre kerek számmal érkeztek 2500an. A felsőtábla, két fő törvényszék, kancellária, kamara, kir. ügyigazg. (a nádori irodai személyzet, az országházban lakik) tagjai most összesen csak 500ra téve, és ennyi szállást egyenkint középszámítással 400 ftra, a jelen nem levők követeit (134 vannak) ifjakat, egyéb magánosokat, a nevezett főt. székek, kancellária stb. hivatalnokaival (nem tagjaival) most összesen 2000re téve, és ennyi szállást egyenkint 100 pftal felvéve, ezek összes bére tesz 200,000 pft; a követeké pedig jegyzésünk szerint 42,447 pft lévén — így az országgyűlés összes szállásokért kerek számmal évenként 400,000 pft bizonyosan folyt a pozsonyi háziurak zsebébe. Ha most az országgyűlésre jött urak 2500 számához adjuk még azok cseléd-ségét, melyet legalább 1500ra bizton tehetni, s ha e 4000 ember naponkint a szállásbéren kívül egyre-másra csak 2 pengő ft költ, az országgyűlés egy év alatt betudva a szállásbért is, körülbelül negyedfél millió pengő forintot hoz forgásba Pozsonyban. Nem megvetendő falat, — főleg, ha e mellett a főúri hölgyek pipere költségeiről sem feledkezünk meg.

Budapesti Híradó, 1848. jan. 5. 4. sz.

IRÁNYESZMÉK. Írta: *Vasvári Pál*. A nemzet újjáteremtésén sikeresen csak azok működhetnek, kik képzeletek elé tudják villantani egy boldog állam eszményét.

Ki ezt tenni nem képes, annak törekvése legfőlegb is egyes változásokat idéz elő, de kitézött irányban a nemzet fejlesztését eszközölni képes nem leend.

Ezeknek mondják enyelgős gúnnyal az északamerikaiak, hogy: „hiába foltozgatják ezt a vén Európát.....”

De aki előtt egy boldog állam valódi példányképe ragyog, az lassú léptekkel, apró törekvésekkel is folytonosan az egyenes végezel felé irányzandja a nemzet fejlesztését.

Azonban ha a hon vezérei illy eszménnyel nem bírnak: akkor vak vezetendi a vakot, s „mindketten gödörbe fognak dőlni.”

Így téved el a nemzet, ha a vezérek nem tudnak elébe valódi, biztos irányt tűzni.

Ne a vak ösztön, ne a pillanatnyi fölhevülés, hanem a nemzetcél valódi eszménye lelkesítse a nemzet vezéreit, s akkor a népet nem fogják új meg új veszélyekbe sülylyeszteni.

A szobrász előtt egy tökéletes ideálnak kell lebegni, ha a vésűje alá vett márványdarabot eltorzítani nem akarja.

Ha az egész eszményt egy ötlettel nem képes fel-fogni, hiába eszközlendi ügyesen az egyes tagok kímetszését. Az egészben teljes öszhangzat nem leend.

A kéz, mellyel vés, legszebb lehet önmagában véve: de nem leszen jól alkalmazva az egészhez.

Hlyen azon államférfiú, ki a nemzetfejlesztés művében részt vesz, s a tökélyes államról semmi tiszta fogalommal nem bír.

Ez legtöbbször egy feltett rögeszméhez tapad, s ennek létesítésével akarja elérni a nernzetczél.

S végre azon veszi észre, midőn egész törekvése füstbe megy, s éppen ellenkező eredmény merül fel tényeiből, mint minőt óhajtott. Telvék a történetírás lapjai illy államférfiakkal. Ezek vagy nem ismerték a nemzet végcélját, vagy szándékosan nem akarták azt megközelíteni.

Azonban a sorsbosszú legtöbnyire utolérte őket, meit a természet ellen ütének pártot, midőn a! nemzetnek szabad kifejlődését gátolják. Azért következtek tényeikből épen ellenkező eredmények mint minőket ők óhajtanak. Élő gépekül vezetik Európa népeit a kereszthadakba, s ezek épen itt kezdenek felvilágosulni, hogy többé gépek ne legyenek.

Életképek, 1848. febr. 13.

MI HÍR BUDÁN? Múlt kedden tartották a szerbek nemzeti tánczvigalmukat fővárosunkban. Mi a nemzetiség szeretetét mindenkiben becsüljük, még ha elleneink volnának is azok. S bár mi nyelven is imádja valaki az istent, bármilyen néven nevezze is a hazát, ha velünk egy földön él, testvérünknek nevezzük őt és tudjuk szeretni. Gyűlöljük azt, ki ami vérünkől való vér, s mégis minket üldöz; ki e hon napfényénél nőtt fel, e nép izzadságaiból lett úrrá, s mégis ellene önhonának, mégis a külföld majma, ki önhonában az idegen szerepét akarja játszani, ki ön édesanyját megtagadja, gyűlöljük a magyart, a ki nem magyar; de tisztelet becsület azoknak, kik anyanyelvöket s nemzetiségük eszméit megóva, a túlnyomó idegen elem között is összetartanak, s nem szégyenlik gúnnyal illetett édesanyjukat, — ők jobbak azoknál, kiket mi magunkéink nevezünk, kiknek betanult megyegyűlési dikcióit megtapsoljuk, kiket, ha elfeledett kötelességeiknek egy parányát teljesítek, egekig magasztalunk s egy kegyes hazafiúi szóért kezét csókolunk nekik s eltűrjük, hogy árulói legyenek a hazának, melly őket hizlalja, hogy kinevessék az oltárt, mellynek árnyékában alusznak, hogy viseljék azt az öltözetet, melly őket miénknek hazudja, s legyenek belül hamu és fereg, mint a sodomai alma, hogy üljenek ott, hol becsületes apák becsületes fiak számára készítenek helyet, s határozzanak a hon sorsa felett, míg érzéseik legkisebbiké, leghalványabbika a honszeretet. Ezek a ti ellenségeitek, nem a szerb, nem a német, nem a tót! — Tiszteljétek azokat, kiknek szíve a nemzetiség nagy eszméjére

fendobog, s kérjétek, hogy legyenek testvéreitek, mert ezeknek jövődjé van, ezek élni fognak; azok pedig, kik nemzeti éltüket elfeledték, elmúlnak a föld színéről egy kardcsapás nélkül, és senki sem fogja tudni, hova lettek; elenyésznek, a nélkül: hogy a dicsőséget magok után hagyták, senki sem fogja őket megsiratni, vértelenül, mint rokant öreg ember, lassú pislogó mécs halálával fognak kimúlni, és megérdemlik.

Életképek, 1848. febr. 20.

AZ ÚJABB ESEMÉNYEK, melyek a Rajnán tul történtek, új eszmékből keletkeztek, s új eszméket fognak előidézni. Micsoda új political alakulások fejlődnek a processusból? megállandják-e a próbát vagy sem? átengedendik-e, rövid kísérlet után, a régibb eszméknek és institutióknak a helyet? — mindezt a jövő fogja megmutatni. Mi bennünket illet: a reformok terén ne engedjük magunkat az új eszmék által szélsőségekre ragadtatni; ne feledjük, hogy állásunk a francziáéktól merőben különbözik. Ott a „munka-organisatio” áll az ideiglenes kormány programmján; s mi még az adó s örökváltság ügyével sem vagyunk tisztában. Politicánknak most nem lehet más köre és alapja, mint melly az országgyűlési teendők iránt közelebb tett fölíratban ki van tűzve.

Ott áll e fölírat homlokán a felelős parlamenti kormány eszméje; az eszmét kell törekednünk megtestesíteni, átültetni constitutióinkba.

Vannak azonban a fölíratnak egyéb tárgyai is, mellyeket szintén tisztába kell hoznunk, s pedig az idők jelleme s a körülmények kívánata szerint.

Illy eldöntésre vár az adó s örökváltság ügye. E tárgyak tisztábazozatalát az aristocratia érdeke követeli mindenekelőtt. Részünkrol óhajtjuk a magyar aristocratianak a dicsőségét, hogy belátásából és igazságszeretetből vegyen részt a status minden terheiben, s hogy ez az igazságos

osztozást a kötelességekben most önként és maga írja törvénybe, meddig a törvényhozási hatalmat még kizárólag gyakorolja.

Mondjátok ki, hogy mindenki vagyonaránylag vegyen részt az állomány terheiben. Osszátok el a hadi adót azon kulcs szerint, melly szerint az országos pénztárba fizetés a múlt országgyűlésen a törvényhatóságok közt felosztott. Tudjuk, hogy ez úton egyes visszaélések s kivetési igazságtalanságok fognak történni; de kérjük ismét, nem hasonlíthatatlanul tűrhetőbb-e mind ez a mostani merőben igazságtalan s eredményében veszélyt is okozható állapotnál? Rendkívüli időkben, rendkívüli politikát kell követnünk.

Pesti Hírlap, 1848. márc. 10.

BUDAPESTI HÍRHARANG. A francia forradalom híre nálunk rendkívül fölizgatá azok kedélyét, kiknek bankjegyeik vannak; több ember beszélé nyilvános helyeken, hogy három forintjával is örömet adná ötös bankjegyeit, csak venné valaki. Természetes, hogy illy nyilatkozatok nagy aggályt okoztak, és mart. 3-kán már alig leheté boltot lelni, hol a bankjegyeket elfogadták volna, 5-én vasárnap pedig a szakadó zápor és szélvész daczára több ezer ember jelent meg Budán a várban, a bankhivatal előtt, bankjegyeinek ezüstre váltását sürgetve, mi természetesen minden vonakodás nélkül szokás szerint teljesítettek, azon czélszerű megszorítással, miszerint kétszáz forintnál nagyobb összeg egyszerre ugyanazon egyéntől nem fogadtott el, hogy a többieket is ki lehessen elégíteni, mert a Szentháromság-tér lepve volt emberekkel, kik mind váltani akartak. Egy öreg német színész sírva szólíta meg benünket, eszközölnék fölváltását három ötös bankjegyének, miket tíz év alatt gyűjtögete magának! A tolongás oly nagy vala, hogy néhány hátbaütés nem hiányzott. Másnap szintolly nagy számmal jelentek meg a váltani kívánók, s a banktisztviselők lehetőleg gyorsan elégíték ki a tolongókat, minek azon üdvös eredménye lön, hogy sokan lát-

van mikép a beváltás minden megszorítás nélkül történik, nem is tolongd többé, hanem bankjegyeikkel ismét megnyugtatva haza ballagtak. Tizenkét óra tájban mindazonáltal mégis egy csapat lovasságot s egy század sorgyalogságot kelle fölállítani a bankhivatal előtt, mert a nagy tolongásban különben verekedések, vagy lopások történhetek volna. A só- és harminczadhivatalok szinte nagy ezüstpénzkészlettel láttattak el, s a beváltást ott is minden akadály nélkül gyakorolhatni. Itt nem is támadhat e tekintetben semmi fölakadás, mert csak pár nap előtt érkezett Bécsből két millió forint ezüst pénz, melly az itt már létezett készlettel olly összeget képez, hogy nem egykönnyen lehetne azt kimeríteni. Egyébiránt ez alkalommal legalább több hamis bankjegy semmiteték meg, és így ennek is volt haszna. A takarékpénztárból is sok pénzt kivettek, s ennek azon szomorú oldala van, hogy sokan az utolsó farsangi napokban csupa desperatióból elköltötték pénzüket, mit a helytelen s túlságos rémítgetések nélkül takarékpénztárban böcsületesen meghagytak volna. Az aranynek keleté öt forint negyven krajczárra emelkedett, s vannak már, kik sajnálják, hogy pénzüket illy drága beváltás által könnyelműen, megcsonkíták. E mellett még azon visszaélés is történt, miszerint némelly ügyes és egyszersmind lélekismeretlen nyerészkedők sok megrémült szegény embertől három forintjával is tudtak öt forintos bankjegyeket kicsikarni, s azért igen czélszerű vala, hogy az illy csalások iránt a közönség hatósági falragaszok által fölvilágosíttaték. Azóta csillapulni kezdenek a kedélyek, s remélhetni, hogy néhány nap múlva a bankjegyek iránt ismét bizalom fog uralkodni, a mi annál kívánatosbb, mert mart. 5-én anynyira emelkedett a rémülés, hogy talán még elajándékozni sem igen lehetett volna sok bankjegyet. Ha egy két nap alatt a váltani kívánók száma nem csökken, úgy ideiglenes beváltó helyek fognak még nyittatni, hogy minden kívánatot rögtön teljesíteni lehessen.

Budapesti Híradó, 1848. Martius 11.

AZ ÁTALAKULÁSI IDŐKHÖZ nagy férfiak kellenek, magas célokhoz nagy eszközök.

A nemzetek csodálatraméltó ösztönnel bírnak, a vesztély s az újjászületés napjaiban — mert az utóbbi nem történhet meg az első nélkül, — kitudni, kiismerni, kiválasztani azokat, kiket isten arra teremtett, hogy képét másoknál is inkább viseljék.

A nép szava, isten szava, azt mondják. S hogy is ne volna az, valahányszor jóért, szépért, nagyért lelkesül a nép.

Innen van, hogy midőn a végzet ujja a nemzeti életnek egy erőteljesebb korszakára mutat, mindenekelőtt a parlament, a kamarák, a törvényhozó testület egybegyűlését szorgalmazzák mind azok, kik a közjót viselik szívükön.

Magyarország azon szerencsés állapotban van, hogy törvényhozását tanácskozás és végzeshozatal végett most nem kell nyakra-főre összedobolnunk.

Együtt van az már négy hónap óta.

S tagjai között többen találkoznak, kiket isten és emberek előtt büszkén vallhat tolmácsainak e nép.

De ezen törvényhozó testületre ostracismus nehezedik. Relegálva van a nemzet kebeléből az országnak egy határszéli városába, honnan a hazára, a nemzetre hatni nincsen módja, hol a nemzet, a nép, a magyar faj élő s egyre fejlődő szelleme nem hathat elégségesen reája.

Ez rosszul van így; a magyar felelős kormány érezni fogja, hogy ez nem maradhat így ezentúl, hogy az országgyűlést Pozsonyból Budapestre kell átszállítani haladék nélkül. A királyi palota s az országház odaát a hegytetőn, már nem győzik várni a napot, midőn nemzet és fejedelem előtt félszázados időköz után megnyílhatnak újra.

Ez volna az első teendő, ha nem volna egy még ennél is elsőbb, — alphája és ómegája az összes alkotmányos életnek az, hogy valamint már tetteleg szabad a sajtó, úgy országos törvény által is a censura ellen örökre biztosítsák.

E nélkül nincsen áldás műveinken. E nélkül hiába

gyürkőzünk neki az építés nagy munkájának; izzadjunk bár hajnaltól napestig, emlegessük a hazaszeretet, a szabadság szent ígéit száz és ezer ízben, — mind ennek semmi haszna; úgy járunk, mint Bábel munkásai, kik nem értették egymás nyelvét.

Alkotmányos élet s képviseleti rendszer sajtószabadság nélkül, — mily árva gondolat! mikor fogunk valaha a feudalizmus pólyáiból kibontakozni! Mikor és miből fogják elvégre a kormányok megtanulni, hogy a sajtónak lenyűgzése elmérgesítheti a közvéleményt, de hogy irányt csak repressiv törvényen nyugvó sajtóintézkedések s az általuk feltételezett eredmények adhatnak neki!

Pesti Hírlap. Pest, márt. 17-én.

MÁRCIUS 15-e. FORRADALOM VÉR NÉLKÜL...

A mennydörgés azt mondja: le térdeidre ember, az Isten beszél.

A nép szava is megdördült és monda: föl térdeidről rabszolga, a nép beszél!

Tartsátok tiszteletben e napot, mellyen a nép szava először megszólalt. Mártius 15-dike az, írjátok föl szíveitekbe és el ne felejtétek.

A magyar nemzet szabadsága e naptól kezdődik. A nemzet történetében ez volt az epochalis nap. Ezentúl minden új dicsőséget fog számotokra hozni; a nép föléredett, a nép követelte századok óta megtagadott jogait, a nép kivítta jogait, miknek lánczait legközelebb találta.

Martius 15-kén reggel a fővárosi fiatalság, melly a józanabb pártnak nevezett töredék által ajánlott türelmet és várakozást sérelmei gyógyszerül nem tartotta elegendőnek, adandó reformlakomája fölött tanácskozni egybe-gyülekezvén, ez alkalommal Jókai Mór következő proclamátiót kiáltott ki ügybarátaihoz: „Testvéreim! A pillanat mellyet élünk, komolyabb teendőkre szólít fel bennünket. Európa minden népe halad és boldogul, haladnunk, boldogulnunk kell nekünk is. Legyen béke szabadság, egyetértés! Követeljük jogainkat, mellyeket eddig tőlünk elvon-

tak, s kívánjuk, hogy legyenek azok közösek mindenkivel. Kívánjuk a sajtó szabadságát, censura rögtöni eltörlését; — felelős minisztériumot Budapesten; — évenkénti országgyűlést Pesten, és azt rögtön! — Törvényelőtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben; — kívánjuk: hogy a nemzeti őrsereg rögtön fölállítassék, védje hazáját minden férfi; egyenruha ne legyen; — közös teherviselést; — úrbéri viszonyok megszüntetését; — esküdszéket képviselőlet alapján; magunk választjuk bíráinkat magunk közül; — nemzeti bankot, idegen bankjegyeket nem akarunk elfogadni. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, — magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk. A political statusfogylok bocsáttassanak szabadon. Unió Erdély és Magyarhon között! Ezen jogokat követelni tartozik a nemzet, s bizni önerejébe s az igaz ügy istenébe! Egyenlőség, szabadság, testvériség!

E proclamatio minden egyes pontjait mennydörgő helyesléssel fogadta a nép s kinyilatkoztatá: hogy azt saját manifestumául fogadja el.

Ekkor Petőfi Sándor lép fel s honfidalát szavalá el a nép között:

Talpra magyar, hi a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés válaszszatok!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhóztak ősapáink,
Kik szabadon éltek haltak,
Szolga földben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Sehonnai bitang ember,
 Ki most, ha kell, halni nem mer,
 Kinek drágább rongy élete,
 Mint a haza becsülete.
 A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk.

Fényesebb a láncznál a kard,
 Jobban ékesíti a kart,
 És mi mégis lánczot hordunk!
 Ide veled régi kardunk!
 A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk.

A magyar név megint szép lesz,
 Méltó régi nagy híréhez,
 Mit rá kentek a századok,
 Lemossuk a gyalázatot.
 A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk.

Hol sírjaink domborulnak,
 Unokáink leborulnak,
 És áldó imádság mellett
 Mondják el szent neveinket.
 A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk.

A vers utósorait dörögve esküdte utánna a nép s innét ment egyenesen az egyetemi fiatalsággal egyesülni; először az orvosi kar csatlakozott hozzá, azután a mérnöki, *legvégül* a jogászi; egyedül ezen kar tanára szegült ellene a nemzet akaratának, senki sem hallgatott rá. Vasvári Pál hitta fel közgyűlésre a tanuló ifjúságot s az egy akaratral követte a vezéreket; künn az egyetemi piac közepén, már ekkor túlradt néptömeg közepett adá elő Vidács P., mikép gátoltatott az egyetemi fiatalság e mozgalmakban részvételtől, tanáraik milly kicsinyeséges fenyegetődzésekkel akarták a meggyuladt lángokat eloltogatni. Monda: hogy megötödöltetéssel fenyegettetének. Altalános kaczaj és zúgás. Ekkor a nép szónokai közül Jókai harmadszor is nyilt piacson felolvasá a proclamatiót, s Petőfi elszavalá fentebbi dalát, mellynek végezetével rögtön elhatározatott, hogy a nép a proclamatió első pontját, a sajtószabadságot, saját önhatalmánál fogva teljesülésbe viendi, mit meg is tett, innét tömegestül Landerer és Heckenast nyomdájára menván, hová a rend és béke fönntartása tekintetéből válaszmány tagokul Petőfi, Vasvári, Vidács és Jókai küldetének be, a nyomdatulajdonost felszólítandók: hogy kívánja-e az el nem »kerülhető kényszerítés be nem vártával a kikiáltott tizenkét pontú programot s Petőfi felolvasott költeményét censura nélkül kinyomatni? A nyomdatulajdonos engedett s a kívánt iratok rögtön németre is lefordítva néhány pillanat múlva a gyorssajtó alól ezrével kerültek elő, mellynek példányai egész délig osztattak ki a szakadó eső daczára szüntelen gyülekező közönségnek. E közben többen kezdtek szónokolni a néphez. Szólt Irinyi József, Vasvári, Bulyovszki, Egressi Gábor, Irányi, Vidács, Jókai s néhányan németül is, mi annak manifestuma: hogy az ügyet idegen ajkú polgártársaink is fölkarojták. A déli harangszó egy óráig félbenszakasztotta a mozgalmakat, s ekkor gyülekezethelyül a nemzeti museum tere tüzetett ki. Az eső szüntelen esett. Jó jel! monda a nép. Párizsban, Palermóban és Bécsben is esett, mikor a nép jogait követelte. Délután a museum terén összegyűlt nép elhatározá a városházára menni s ott a polgári kart s vá-

rosi tanácsot az egyesülésre s kívánatai aláírására felszólítani. A tanácsterem megnyitott s tartott nyilvános ülés a piacra összegyűlt nép szabadságmennydörgései között. A tanácsnak benyújtottak a program pontjai s a tanácsjegyző monda: hogy azok el vannak fogadva; utánna Hoiovics tanácsnok kívánt gondolkozási időt, melyben e pontok tanácskozás alá vetethessenek. Megczáfolta őt Rottenbiller alpolgármester, kimondva: hogy már egész délelőtt tanácskoztak e fölött; ezután szónokolt Nyári Pál pestmegyei alispán s a pontokat pártolta, utána Klauzál Gábor, ki az első és 11-ik pontok rögtöni életbeléptetését is kívánta; a pontok a tanács által aláíratottak s az ablakon át a népek felmuttatának. E pontok azóta minden utczaszegleten olvashatók. A nép, ideiglenes választmányát a tanács és polgárság választmányával egyesítendő kinevezve, kívánta, hogy Stancsics Mihály, ki sajtói állítólagos vétségei miatt fogva van Budán, — miután kimondatott, hogy censurai törvények nálunk nincsenek, nem is voltak soha — szabadon bocsátassék s a censure collegium rögtön mentessék fel hivatalától; e kívánat teljesítésére átment Budára, s a hatósági épület udvarán zászlója körül gyűlve, állhatatosan állt jogai kívánata mellett, míg választmánya által kijelentették: hogy a httö tanács e három pontba egyezett bele: Stancsics kiadatása, censura eltörlése, sajtó bíróságnak a nép közüli választatása; egyúttal kimondá: hogy a katonaságot csak az esetben fogja kirendelni: ha azzal a nép saját céljai rendes kivitelére kívánna rendelkezni.

Ez nap délutánján a nép kívánta a színházi aligazgató Bajza Józseftől: hogy a színházban e nap ünnepélyére teljes kivilágítás mellett Bánk bán adassék elő. Bajza monda, hogy szívesen teszi. A színház oltár volt ma, a közönség színe jelen ünnepi arczokkal, ünnepi ruhában; a nemzeti cocarda volt minden férfi, minden nő keblére feltűzve, középen a háromszínű zászló.

Ez alatt a nép, a megszabadított Stancsics kocsiját önkézevel vonva át Budáról a színház teréig, bevonult a színházba, melly mindenki számára ingyen megnyitott.

A páholybirtokosok is megnyiták páholyaikat a nép számára, ki még e közforradalom perczében is olly tiszteletben tartá a gyöngédebb érzelmeket, hogy egy páholyt sem foglalt el, mellyben hölgyek ültek.

A zenekar fölváltva a Rákóczi-indulót, Marseillaise!, és Hunyadi László szebb helyeit hangoztatá.

Később Egressi Gábor szavalá el Petőfinek fenn kitett költeményét, a nép ezreinek harsogó esküvése mellett. Ugyanezt rögtön Szerdahelyi által zenére téve, a színházi polgártársak kara éneklé el; a közönség ismételteté a szavalmányt és dalt.

A közönség nagy része óhajtá Stancsicsot a színpadon megjelenve látni, azonban értesülvén a tisztelt polgártárs gyengélkedő állapotáról, kívánatával felhagyott s a legnagyobb csend és béke között eltávozék.

Az állandó választmány azonban reggelig együtt ült.

Másnap legelső teendője volt a népnek a nemzetörség tettleges életbeléptetését követelni, s e végre aláírások nyitattak meg azok számára, kik a nemzetörséget alkotni kívánják; néhány óra alatt több ezerre ment az aláírás. A nép követelte a fegyvereket.

A katonai hatóság jelenté: hogy csak 500 fegyvert adhat, mert a többi Komáromba vitetett. Ezt Lederer tábornagy katonái becsületszavára állítá. Az Arsenált fölnyitani nem akará.

Lenn pedig a nép, melly már ekkor mintegy 20—25 ezerre ment, követelte a fegyvereket s fenyegetőzék, hogy az Arsenált feltöri, ha fegyvert nem kap.

Ekkor alválasztmány neveztetett ki a fegyverek kiosztása tárgyában, s egy órai tanácskozmány után Rottenbiller alpolgármester a teremben, Jókai pedig a városház terén összegyűlt népet nyugtatá meg azon tervezet közzétételével: hogy az illető tömegek városnegyedenként külön oszolván, száz-száz férfit választanak ki maguk közül, kik óránként felváltva, mint nemzetőrök az éjjel diadalfényben kivilágított város nyugalma fölött örködjenek. A többi fegyverek kiadása a következő napokon fog sürgettetni.

Este a két testvérváros ki volt világítva, az utczákon lelkesült néptömeg forrongott harsogtatva: éljen a szabadság! az ablakokból nemzeti lobogók függtek alá, a szabadság nevével beírva.

Égész éjjel rend és nyugalom örködött a város fölött, a portyázó nemzetőrök több helyeken bujkáló csavargókat fogtak össze s hivatásuknak minden tekintetben híven megfeleltek.

Mart. 17-kén az ideiglenes kormányzó választmány által, (melly állt a nép, tanács, megye, polgárság és egyetemi fiatalóság küldötteiből, közte három héber) elhatározatott: hogy a mostani napok örök emlékére az egyetemi tér, hol a forradalom legelőször kikiáltatott: „Martius 15-kei térnek”, a hatvani-utcza, hol a sajtó elfoglaltatott, „Szabad sajtó utcának”, a városház tere pedig „Szabadság térének” fog ezentúl elneveztetni, melly határozatot a tanács azonnal foganatba is vette, s Landerer rögtön nagy betűkkel nyomtatta az utcák eddigi nevének helyébe a megörökítendő dicsőség szavait. Ugyanekkor kimondatott: hogy minden címek eltöröltetnek, semmi tekintetes és nagyságos többé. A kíváncsalm, mit Bécsbe induló küldött-ség a király elé terjeszt: így kezdődik: „Felséges haza!”

Egy küldöttség átment Budára fegyvereket követelni, miknek nyombani kiszolgáltatását a helytartó-tanács egész örömmel ígérte s jelenleg a nemzetőrség óráról-órára szaporodik.

A kétféjű sasok minden királyi hivatal homlokáról levétettek, helyökbe a nemzeti címer tétetett.

A fekete-sárga színek helyébe a nemzeti háromszin festetett.

Múlt éjjel még a nádori palota is ki volt világítva, mi az életben először történik, sok más soha nem történetekkel együtt.

Tegnap a fehér zászlót egy hölgy (Szathmáryné) vitte a nép előtt. A nép választottai ezért remek címerrel tisztelték meg.

Az egyetem is beadta reformkérdése pontjait. Szabad

tanulás, szabad oktatás, a pénzügynek nemzet általi kezeltetése ezeknek főpontjai, maguk a tanárok s az összes fiatalság aláírva.

A csend és béke forradalom mellett olly jó lábon áll, mint még soha. A boltok kirakatai nyitvák, a vásár rendben foly, a nemzetörök minden utczában portyáznak.

Éljen a magyar szabadság! E három szót hallani minden ajkról, minden utcán, minden zászlón ez van kifejtve.

Dicsőség e népnek! melly jogait egy csepp vér elfolyása nélkül ki tudta vívni; melly önmagát saját becsérzete által hagyja kormányozni. Kik a lelkesülés szent perczeben sem feledkeztek meg a kötelességekről, mikkel magányosok személyi és vagyonbátorságának tartoztak. Kiket hon- és emberszeretet gyulasztott lánggra, s kik közül egyetlen egy sem piszkolá be önérdékű kihágással a nemzet e nagy ünnepét.

Mit más népek karddal vittak ki maguknak, azt e nép puszta kézzel, csupán szent lelkesülésének tüze által, egyértve, elleneit nem legyözve, de megtérítve, tette magáévá.

Életképek, 1848. Mart. 19.

NYÍLT SZAVAK HONUNK FIATALSÁGAHOZ.

Itt az idő testvéreim: hogy elveinket kimondjuk.

Első volt szavunk a forradalom piacán, első valánk kimondani a jelszót: legyen szabadság!

És lőn szabadság . . .

Most, miután önérdönket ismerjük s benne bízhatunk, tegyük, hogy ez egyesült fiatal erő honunknak mindég jobb keze legyen, áldást hozó az igaz ügynek, romlást az ellennek.

Két fegyver van kezünkben: a sajtó és a kard. Az igaz honfitúz, melly e kettőt kezeinkbe adá, egyszer meggyújtva, nem fog kialudni többé, hanem napként fog égni a haza egén, hogy világot és meleget áraszson széllyel.

A holtak föltámadásának napja eljött.

A századoktól eltemetett nemzetcicsőség, s a börtönben tartott szabadságérzet voltak e halottak. Most ne keressétek őket sírjaikban, ők feltámadának.

A magyar nemzet ismét dicső és szabad!

Magyar hang, magyar nemzeti szín, magyar érzélem minden ajkon, minden lobogón, minden kebelben.

Választottaink a belrend, dandáraink a külnyugalom fölött örködnek, mi pedig lépünk föl a szabad sajtó terére s vegyük örködésünk alá a szellemet.

A szerkesztőség ezentúl tért nyit minden a szabadság, emberiség és haza ügyeit érdeklő nyilatkozatoknak, melyek a fiatalság kimondott elveivel megegyeznek, bárkitől jöjjenek is azok.

Legelsőbben felszólítunk minden hazafit: hogy a nemzetörtség zászlói alá gyülekezni siessen. Mert minden eddigi győzelmeink biztosítéka egyedül csak a fegyveres önerő, s nem tudjuk, hogy melly perczen leend rá szükség?

A nép legyen bizalommal választottai iránt, ezek pedig tartsák e bizalmat minden egyéb megtiszteltetésnél becsesebbnek s a nép érdekeit sehol és soha el ne felejték.

Igyekezünk honunk idegenajkú fiatalságát magunkhoz testvéri kapcsokkal csatolni, rontsuk le a századok óta keblünkben megkövesült választó-falat, melly bennünket rokonainktól eddig elkülönzött, s fogjunk kezét mindenki-vel, kinek jelszava a szabadság.

Irtó háború minden hiúságnak. Az embert nem a ruha teszi többé, hanem a ki keblén belől van; szoktassuk hozzá a népet, hogy az egyszerűséget kezdje el szeretni. A nemzetörtség öltönye legyen egyszerű s viseljük azt büszke önérzettel mindenkor és mindenütt. Az „arszlán” szó ne legyen ismert fogalom többé. Legyen mindenki annyi, mennyit a haza előtt ér.

Magánkötelességeinket a forradalom ideje alatt se feledjük el: mihelyt a kardot letettük, térjünk napi munkáinkhoz s adjunk példát a nézőnek, mint tettük a forradalom kikiáltásakor.

A sajtószabadságot ne használjuk személyeskedési célokra, legyen előttünk szent és isteni minden, minek neve szabadság.

Ezért komolyan megrójuk mind azokat, kik jelen időben, midőn az izgatott kedélyeket a rend és béke eszméire kellene téríteni, a vak lázadás üszkét szórják a nép közé, kik a népet a fegyveres katonaság ellen bujtogatják, kik a kasztákat egymás elleni irigységre költik, s kinyilatkoztatjuk: hogy mi egyéb ellenséget nem ismerünk, mint kik kitűzött jelszavainkat tiszteletben nem tartják.

Ezen jelszavak: „béke, egyenlőség és szabadság!”

Ellenségeink tehát, kik a véres lázadásra izgatnak; kik a helyett, hogy a nép választmánya által adja tudtára akaratát az igazgató választmánynak: tömegestül „via facti” akarják azt a síkra vezetni.

Kik a hon lakosai bármely osztályának a nemzetőrségből leendő kirekesztésére munkálódnak. Kik a zsidók ellen, melly osztály a forradalom leghevesebb percében erősen részt vett a tett mezején,— a polgárok között izgatnak, és viszont; kimondtuk az egyenlőség elvét, különbséget ember és ember között csak a jellem és becsület tisztasága tesz; ezek fölött határozni ott van az osztályozó választmány, melly mind azoknak, kik a nemzetőrségnek becsületére nem lennének, fegyvert adni nem fog. A szabadság jótékonysága alól senkit kizárni nem szabad; ezen idő az, mikor egymásnak minden ellenszenvet, minden eddigi botlást és sérelmet meg kell bocsátanunk; ezen idő az, mellyben a régi fogalmak halomba vannak döntve s új évszak kezdődik, melly a múlt vétkeinek sir ja fölött emeli az emberiség nevében oltárát.

Vége a kasztagyűlöletnek! Kiket a régi fogalmak korhadt omladékainak pártolói maguktól elüldöznek, azokat mi fogadjuk védelmünk alá, és esküdjünk pártfogást mindennek, a mi elnyomott, üldözött és méltatlanul bántott. Az üldözöttek asyluma a mi körünk legyen. S legszebb diadalunk legyen az, hogy mindenki, ki méltatlanul nyomva érzi magát, hozzánk jő bántalmi orvoslása végett.

Az elmúltakért semmi szemrehányás! Martius 15-kén az egész haza újjá született, vele együtt minden egyes hazafi. Legyen gondunk a jövőre, ne a múltra.

Egyenlőség, szabadság, testvériség!
Éljen a haza!

JÓKAI MÓR.

Életképek, 1848. Mart. 19.

MARTIUS 16-IKAI ÉJJEL Budapest utczái kivilágítási fényben úsztak. Nagyobb vendég tiszteletére ez még nem történt, s nem történik soha. Mi után oly régen epedt annyi hő kebel — végre megérkezett a sajtó-szabadság arany kora. A nemzet óhajtásai, a nép öröme és bánata nem leend ezentúl csupa elnyomott sóhaj, — a világ nyelve a sajtó szolgálatára áll. — A történetíró fel fogja keresni a szálakat, mellyek ez örvendetes változást előidézték, nekünk a történetek felszínén tovább kell haladnunk. A helytartótanácsi intézmény, melly a censura eltöröltetését tudatja, kellő hozzáalkalmazás végett a nyomdatulajdonosokkal már mart. 16-án közölte. Martius 17-én pedig a sajtóügy további rendezését tárgyzó következő helytartótanácsi intézmény olvastatott fel Pestváros házában a központi választmány ülésében.

Nemes városi tanács! A megelőző censura a törvényhozás további rendelkezéséig megszűnven a sajtó kicsapongásai és visszaéléseinek kellő megtorlása végett addig is., míg a törvényhozás rendelkezendő e következő szabályok állítatnak fel:

1) *A sajtó minden megelőző censura nélkül szabadon működik.*

Minden, akár könyvnyomtatás, akár könyomás által kiadott bármilyenű irat vagy rajznak szerzője, szerkesztője, vagy készítője az iratban, vagy rajzban foglaltakért felelős.

3) *Minden könyvnyomtató és könyomó az illető irat vagy rajz kinyomtatása és a szerzőnek átadása után, tar-*

tozik azonnal a nyomatnak egy példányát az illető hatóság elnökének átadni; ki

4) Köteles azon példányt a kinevezett bíróság elnökének haladéknélkül felelőség terhe alatt azonnal átküldeni.

5) A sajtó útján elkövethető visszaélések és kihágások meghírálása végett rendelt ideiglenes bizottság névsora ide mellékeltetik következőkép: Nyáry Pál, Klauzál Gábor, Deák Ferencz, Patay József, Fáy András, b. Eötvös József, Trefort Ágoston, Vörösmarty Mihály, Bajza József, Fényes Elek, Szalay László, Ballá Endre, Rottenbiller Leopold, b. Kemény Zsigmond, Lukács Móricz, Valero Antal, Szilágyi István gombkötő, Kappel Frigyes, Tóth Gáspár szabó. Fröhlich Frigyes, Burgmann, Keresztély, Irinyi József. Egressy Samu, Zlinszky János főbíró, Belaagh Antal eskütt.

6) Ezen bizottság a kinyomott iratot, vagy rajzot megvizsgálván, a benne talált vétség iránt véleményét kimondja, és az esetet a vétkesnek illető bírósághoz további elítélés végett átküldi.

7) Ki valamely iratot, vagy rajzot ki akar adni, köteles a nyomandó iratot vagy rajzot önkezével aláírni, és ha a nyomdatulajdonos előtt a kinyomtatást kívánó egyén ismeretes nem volna, köteles ugyanazonosságát az illető nyomdatulajdonos előtt ismeretes két tanú által bebizonyítani.

8) A nyomdatulajdonos tartozik minden legkisebb nyomatra nevét, vagy műhelye cziniét kinyomni; ha ezt elmulasztaná, vagy, ha az általa kinyomott iratot ismerve, a kiadó egyént általa alá nem irattá, vagy ha ezt nem ismerve, annak ugyanazonosságát két általa ismeretes tanúkkal maga előtt be nem bizonyította; úgyszintén, ha a nyomott irat vagy rajz, a hatósági elnök kezébe azonnali általadását elhanyagolná: a kiadott irat vagy rajz tartalmáért szintúgy felelőssé válik, mint maga a szerző vagy kiadó.

Epen ezért felelet terhe alá esik azon hatóság elnöke is, ki a nyomda tulajdonosa által nekie átadott nyomtatványt a bizottság elnökének azonnal meg nem küldi.

*Miről a városi tanács ezennel szoros hozzátartozás vé-
i'ett értesítetik. Kelt Budán a magyar kir. helyt, tanács
jg48-ik évi böjtmáshó 16-kán tartott üléséből, a városi
tanácsnak jóakarói gr. Zichy Ferencz m. k. Nyéky Mihály
m. k. stb.*

Ezen, számtalan éljenzések közt felolvasott intézmé-
nyekből örömmel látta mind a városi tanács, mind a je-
lenleg fennálló központi választmány, miszerint a sajtó-
Icörüli vétségek megbíralására nézve, az annyira nélkü-
lözhetetlen eskütszéki forma, mennyire lehetséges, beho-
zatott. Nincsen ugyan még abba a bírának sorsáltali vá-
lasztása behozva, de vannak közbizalom-övezte nevek, van-
nak a különböző osztályok képviselői. Ez intézmény *ai*
ország törvényhatóságaihoz is van intézve.

Visszatérve a kivilágításra: megjegyzést érdemel, hogy
a nádori lak, Mátyás palotája is ki volt világitva, mi más-
kor nem szokott lenni. — Kitűnő volt a színházakon kívül
Landerer és Heckenast — e lapok kiadóinak laka, hol
legalább 20-ig való nemzeti zászló hirdeté nagy betűkkel
a magyar sajtó szabadságát. Magok a tulajdonosok magyar
ruhába öltözve, s nemzeti szalagokkal díszítve, vezették
n3^oomdájuk 100-nál számosabb személyzetét, a magyar
sajtnak e tiszteletreméltó munkás osztályát, kik mind-
nyájan munka közben használt kékvászón egyenruhát és
fejükön sajtóságos alakú papírsüvegeket viseltek, s kezük-
ben nemzeti lobogókat tártának. 7½ órakor egy megszá-
mithatatlan lélekből álló tömeg állott meg ezen lak előtt.
„Uraim! — monda szónokuk — szent e hely. Itt kezdé
á magyar szabad sajtó működését, s amott (az átellenes ab-
lakra mutatva, hol Kossuth Lajos arcsképe volt kitéve)
amott van a magyar sajtónak egyik nevezetes bajnoka” stb.
— Emich Gusztáv könyvkereskedése előtt Petőfi Sándor
költőnk transparent képe életnagyságban, alatta egy sajtó
képe s ezen felírás: „Szabadság, béke, egyetértés.” igen
sok nézőt vont egybe. Szinte kitűnő volt az ellenzéki kör
szállása is, mellyen a nemzeti lobogón kívül felirat is
volt olvasható, stb. stb. Feltűnő azonban, hogy a magyar
tudós társaság lakásán, hol minden más kivilágítás alkal-

mával feliratok, transparensok szoktak lenni, most, midőn sajtó-szabadság ünnepeltetett, semmisem volt. Tudunkra e feliratokat a titoknok szokta rendezni. Valljon miért maradt el most?

A nép éjfél tájig sűrűn hullámozott az utczákon, mindazáltal sehol semmi botrány, semmi rendetlenség. E körülmény dicsősége illeti először is magát a népet, mellynek jobbjézete sugallá, miként nagyobb alkotmányos ünnepet soha nem ült. Más része a dicsőségnek a központi választmányra s ennek azon tagjaira hárul, kik az éj nyugalmat feláldozva, a városháznál fenvirrasztottak. Hlyének tudomásunkra: Rottenbiller Leopold, Nyáry Pál, Csányi László, Klauzál Gábor s még több hazafiak.

Pesti Hírlap, 1848. Mart. 18.

LEGÚJABB, NAGYFONTOSSÁGÚ HÍR! István főherceg, országunk tisztelt nádora, következő sorokat intézte gróf Batthyány Lajoshoz: Kedves gróf Batthyány! Ezenel tudósítom önt, hogy ő fõlsége meg lévén gyõzõdve, miként a fenforgó körülmények sürgetõleg megkívánják, hogy azon felelõs magyar ministerium, mellynek alakításában õ fõlsége mai napon kelt k. k. leirata által megegyezett, haladéktalanul összeszerkesztessék és activitásba lépjen, engem felhatalmazni méltóztatott, hogy önt a törvények értelmében független magyar ministerium elnökévé kinevezvén, ön ministertársait belátása szerint, akként és olly számban tegye legfelsõbb k. megerõsítés végett javaslatba, a mint azt a ministerium feladatához a minister társai törvények utján meghatározandó hatásköréhez és saját felelõsségéhez képest szükségesnek ítéli. Egyébiránt legnagyobb hajlandósággal maradok Méltóságadnak legszívesebb jó akarója István m. k. nádor.”

Pesti Hírlap, 1848. Mart. 19.

BÉCS ÜNNEPLI A MAGYAROKAT ... E sorok írója szerencsésnek érzi magát, hogy a nyilvánosság útján olly tényeket hirdethet e haza fiainak, mellyeket, mint hosszú évszázadoktól kiváló, talán e nemzet életében páratlan eseményeket, a történet lapjai örökítendnek meg az utókornak. Az istenség felfoghatatlan ihlete szállotta meg a közelebbi nag}f napokban az emberiséget, — adja az ég, hogy azon tollakat is, mellyek e napok történeteit leírják, egy felsőbb ihlet képesítse szép rendeltetésökre; megkísértjük elmondani mi is azon érzelmeket, mellyekkel keblünk csordultig telve van, mellyeket kifejezhetetleneknek, leírhatatlanoknak szoktak nevezni. — Szerdán a napi rendes hajón kívül, mellyen Boris S. Szabolcs m. köv. és Jozipovich A. turopolyai gróf intézkedni előre-mentek, volt rendelve egy más gőzös, melylyen reg. 10 ór. a küldöttség 72 és kísérete, többnyire országgyűlési ifjak, körülbelül ugyanannyi tagból álló, mindnyájan, még az egyházi férfiak is, mellükön nemzeti szalaggal ellátva, indult meg. A part hosszán roppant néptömeg sereglett össze s a mint a hajó indulásával az első taraczk megdőrdült és a partról választ kapva a lövések egymást váltogatták, kitortek az éljenek a parton úgy mint a hajón, és fejr kendők lobogtatásával, kalap-rázással, kardcsörtetéssel, mint megannyi szerencsekívánatoktól kísértetve vénk búcsút a koronázási várostól. Megható látvány volt mindkét félre. Útközben az ifjak, bár a nagy sietségben a lóczi zenekart itthon feledvén ez csak a délutáni hajóval jött fel, nemzeti dalokat énekeltek; a lelkesedés határ nem ismert, jó kedvünkben és a szabadság érzetében felmentünk a hajó tetejére és a kapitány úr, ki az egész hajószeméllyezettel nemzeti szalagot viselt, csak akkor kért bennünket ovakodásra, mikor a tilos fedezetet a sok ember alatt veszélyeztetve látta, s mi azonnal engedelmeskedénk. Dévénynél a Duna közepén horgonyt vetett a hajó, s egy csónak indult ki a partra, hogy az ausztriai vámosokat vizsgálat végett behozza, de hozott két utast és a vámosok magukat nem is mutatták. Délután 4 órára megérkeztünk, miután nagy hajónk a csatornán be nem evezhetett a városba, a külkikötőnél, sűrű taraczklovések és a partra gyü-

lekezettek hangos üdvözléssel, kendő-lobogtatással fogadtatva. Kossuth Lajos úr, neje karján, partra léptekor a bécsi magyarok részéről rövid beszéddel köszöntetek; kiebb jövéen először találkozáink a bécsi új nemzeti őrsereg mintegy 12 főnyi osztályával, kik nem egyenruhában ugyan, de puskával mindnyájan ellátva és kalapjukon osztály szerint megjegyezve, előttünk tisztelgő sorban, itt őrt állottak; szívesen üdvözlénk és kezet fogtunk derék bajtársainkkal, a miután mindnyájan kocsikra kapva, a prateren keresztül roppant hosszú menetben értünk a város végére. — Itt tudósítatánk azon elragadó eseményről, hogy nádorunk ő fensége az nap délelőtt érkezvén Bécsbe, a városban lovait kifogta a polgárság és ezeryi éljenek közt vetélykedv vonta kocsiját a várba. — A bécsiek nem tudván a mi körülményeinket már harmadnap előtt a forradalom kiütésekor vártak bennünket, sőt újabban értesítettvén azt gondolták, hogy szerdán is csak az esti gőzössel érkezünk meg; de ezért a város végén nagyszámú nép csődült össze, melly bel ebb roppant kíséző tömeggé alakult; a városba lépünkkel megállván a menet, minden oldalról: „Ho! van Kossuth?” kiáltásokkal toltak felénk. Kossuth Lajos úr. ki nejével az első nyilt kocsiban ült, innen ki és felemeltetvén bemutatott a népnek, és megharsant a tömeg üdvkiáltása, kalapok lebegtek fejünk felett, kendők lobogtak a házak ablakaiból, a messze távolban is, mennyire csak láthatánk; elfogott e jelenet minden érző keblet; egy öreg ember a munkásosztályból zokogó, de hallhatólag erős hangon kiáltá: „Kossuth! unser Erlöser! hoch!” és ezeryi torok viszhangozá kiálltását; minden annyira el volt ragadtatva, hogy boldognak érzé magát, ki őt csak láthatta is; míg mások, tisztetek úgy mint alsó osztálybeliek, a kocsi körül toltak össze, mind levett kalappal, nejinek kézit csókolgatván, s szerencsésnek érzé magát, ki csak közelébe juthatott. Sokan közülünk, kik magyar öltözetben ekkor még nem voltak, szállásainkra osztoltunk, hogy átruházkodva azonnal a menethez csatlakozhassunk. E sorok írója két társával lévén egy kocsiba, bár csak kardjaink voltak láthatók, minden amerre hajtánk, kalapot emelt, „vi-

vát"-ot kiáltott, kendőket lobogtatának felénk, anyyira, hogy levett kalappal szakadatlanul hajlongunk kelle a viszonyüdvözetekben utóbb utánunk szaladtak, néhány tisztes polgár megállítá kocsinkat és a népsereg azonnal körfoga ezt, kérve akartak rábírni, hogy szálljunk le, menjünk gyalog, mert a nép látni akar bennünket, mert a magyarok jövetelének hírére minden újra fellelkesült; de mi szállásunkra hajtának; ketten a bakra álltak, levett kalappal kiáltozák: „Die Ungarn sollen leben!” és mindenütt hangzott a néppel tömött utczákon: „Hoch die Magyaren!” Néhány perez alatt nemzeti öltözetben léptünk ki és a szállásunkra jött néhány polgár által, kik előttünk levett kalapokkal élj éneket kiáltozának, nagy néptömeg kíséretében vezetettvén alig értünk egy térre (am hohen Markt), az itt felállított néhány száz fegyveres nemzeti ör, felbontva a sort, élönkbe rohantak és meleg kézszorításokkal üdvözölve nyakunkba borultak: „Brüder, liebe Brüder! Euch haben wir alles zu verdanken!” — Ez alatt a menet, melyet Kossuth L. úr kíséretében volt több küldöttségi tag és néhány magyar öltözetű ifjún kívül megszámlálhatatlan népség képezett, elől nemzeti zászló alatt, melyet a gőzösről hoztunk el, dobszó, néhány lovas és gyalog polgárkatona tiszt vezetése mellett, két oldalról fegyveres nemzeti örök közt vonult a város széléről a belvárosba. És Kossuth, — azon férfiú, ki ezelőtt 10 évvel hazaárulónak volt kikiáltva, s kinek neve akkor Bécsben csak iszonyattal említették most olly végtelen lelkesedés közt, olly nagyszerű diadalmenetben vezetettek be a birodalmi főváros ős falai közé, millyenben csak egy világhírű hős részesül, és mellynél fényesebb, dicsőbb elégtelt annyi szenvedésekért Bécs nem adhatott. — Négyen kivont karddal a zászlót fogván körül, az ezernjd üdvkiáltásokat, a tömött ablakok és erkély ekröli szakadatlan kendő- és zászlólobogtatást, melly részben a szép nem, e lelkes hölgyek, olly meghatólag tüntetek ki magokat, csak folytonos kardhajlongatással voltunk képesek viszonzni, repültek fejünkre a virágkoszorúk, a virágkötetek azon isteni hölgyek kezeiből, ha félreestek, felvette a nép és ke-

zünkbe adta, kalapot emelt minden, mosolygott reánk az ősz öreg úgy mint a legkisebb gyermek, az angyali szép viruló szüzek úgy mint a koros nők, gazdag úgy mint szegény egyaránt, a ki kiáltani nem bírt, kezével, vagy kendőjével intett; lelkesedések és lelkesedésünk leírhatatlan; hangzott a Kossuth név úgy, hogy Bécs falai rengettek belé. Így értünk el a „Károly főherczeg” című fogadóhoz, hol Kossuth L. úr szállása volt kijelelve; a fogadó tulajdonosa kardosán tisztelegve fogadta nagy vendégét a kapu előtt, az udvar tömve volt néppel, de a nemzeti őrség mindent visszatartóztatott, hogy közelünkbe ne tolakodjék. Mi magyarok felkísértük Kossuth L. urat, ki a szobája ajtajánál néhány tagból álló küldöttség által a bécsiek részéről üdvözöltetvén, ennek szónoka átnyújtá az az nap délben nyomtatásban közönségesített cs. rendeletet, mellyben ő felvétele által a nemzeti őrség felállítása sat. hagyatik meg és az ausztriaiknak alkotmány biztosítatik legfelsőbb Ígérettel; de a lelkes szónok úr csak rövid lelkes szavakat mondhatott elérzékenyülve sírni kezdett, Kossuthnak nyakába borult és meleg ölelések közt csókolta őt. Mire K. válaszolá, hogy az áldozatkészség nálunk nem fog hiányozni. — E keblet megragadó jelenet után eloszlottunk, úgyszólván minden egyes magyar egy-két polgárkatona és néhány nemzeti őr által, kik olly gyengéden örködtek mellettünk, hogy a nép valamikép csak ne is érítsen bennünket, vezettetvén saját szállására; minden tisztelgett, éljenzett előttünk; a velünk találkozott nemzeti örök, örege, úgy mint fiatala, messze levett kalappal, elragadtatásukban sokan csak e szót: „Bruder” ejtették ki, nyakunkba borultak, könnyükkel áztatának és csókokkal borítanak el bennünket; mindegyik újabb örömhírellel lepett meg, elmondták, hogy ha mi nem vagyunk, ők még most sem élvezik a dicső szabadságot, elmondák, hogy az nap dél előtt a mi jövetelünk hírére hirdettetett ki nekik a constitute, mit néhány katona délután az utcákon fel s alá lovagolva trombitaszóval adott a népnek tudtára. A nemesb lelkesedés, mellyet mi magyarok tőlük mindig olly távol lenni hittünk, kitört most keblükből olly kimondhatatlan

mértékben, hogy testvér és testvér, kik egymástól annyi éveken át, mint ők tőlünk, elzárva voltak, kéjteljesebb örömet nem érezhet egymás átkarolásánál, midőn ismét egymásba forr, összeolvad; úgy tünnek föl előttünk, mint a kalitkából kiszabadult madár, midőn övéi körében találja magát. — Este a város ki volt világítva; ekkor az ausztriai olaszok tartottak a városban körmenetet iszonyú néptömeg kíséretében nemzeti örök két sora közt; a hol velők találkozáink, magok közé ragadtak bennünket; középen az uralkodó fejedelem nagy arczépe fáklyák világánál vitetett és előtte, bizonyos utczákon megállapodván a menet, rövid dicsőítő szónoklatok tartattak a koronás főre, mit a mi társaink egyike is tőn ez alkalommal az egyetem téren, megemlékezve egyszersmind az egyetemi ifjúságról, mellynek több százra menő tagja, mint nemzeti örök tisztelgő sorban voltak e helyütt felállítva, hogy a menetet fogadjál;; az üdvkiáltások folyvást dörögtek; kevés magyar volt e menetben fejér zászló nélkül, és mégis mindig ujakat kaptunk, mellyek a hölgyek által az ablakokból és erkélyekről dobattak le számunkra, úgy hogy végre ez alkalommal is főszerepet játszáink. Éjfél után eloszlottunk. — Meglátogatók még néhányan e menet előtt a rendes katonaságot, melly a glacis-ra lőn kiszorítva, hol táborban tanyázva vigan tüzeltek és minden ajkúak nemzeti dalaikat énekelték (a városban és künn minden öröködést a nemzeti őrség lát el); a hol lehetett, közébe vegyültünk a magyar huszárok és gránátosoknak és mondogattuk nekik a mondandókat. — Másnap reggel, a múlt éjszaka utánnunk érkezett ifjakal, kik szinte rendkívüli kitüntetéssel fogadtattak a bécsiek által, mintegy harmadfélszázra szaporodván nagyszerű körmenetet tartottunk nemzeti zászlónk alatt Bécs utcáin, több lovas és gyalog polgárkatonatiszt vezérlete mellett, nemzeti öröktől fedezve, roppant néptömeg kíséretében, a lóczi cigányok már ekkor velünk voltak, ezúttal először a polgár-katonaság nagyszerű zenekara is; rengettek ekkor Bécs falai a még soha nem hallott Rákóczi-indulótól, mintha most hódítottak volna meg, és kaptunk az ablakokból kisebb nagyobb fejér zászlókat, mellyek

némelyike nem kis értékű volt, meg koszorúkat, virágköteket, mellyek már mind készen tartattak a felejthetetlen bécsi hölgyek által számunkra, annyit, hogy menet után mindnyájan úgy néztünk ki mint a legezifrább völegények bár az idő rövidsége nem engedé, hogy menyasszonyra is szert tehettünk volna, mi ezúttal nem sok nehézségbe kerül. Egy magyar grófné díszes nemzeti zászlóval is megtisztelt bennünket. — Tanyánk a Leopoldvárosi Bárány fogadóban volt, a küldöttség körül pedig Kossuth szállásának átellenében a belvárosi casinóban szoktunk összegyűlekezni. Déli 12 órakor összegyűlt az orsz. küldöttség a casinóban, hogy innen a trón elé menjen; ekkorra mi is a casinoi terembe valánk rendelve a küldöttség kíséreteül. Kossuth Lajos úr a küldöttséget rövid tanácskozmányra, bennünket pedig a teremnek ezalatti elhagyására kért föl; mi megtörténvén, d. u. 1 ór. elindultunk, elől a küld. tagok, utánuk mi a kísérők s hátul a hajdúk, megszámlálhatatlan néptömeg szakadatlan ujjongások között lepte el az utcákat és tolt velünk; nem volt talán ablak, mellyből zászlók és kendők nem lobogtak volna, mi gr. Batthyány Lajost mint első magyar ministert éltetők, s ők vizshangozák éljeneinket harsány lelkesedéssel sokszorozva, így értünk el a fejedelmi lakhoz, mellynek kapuja a zavaros napokban rendesen zárva és katonasággal sűrűn fedve volt; és a királyi vár kapui megnyíltak a magyar országos küldöttség előtt és a katonaság tisztelgő kettős sorállása között bevonulánk a nagy udvarba, hol ágyuk égő kanócokkal és több száz főnyi rendes katonaság volt felállítva; a küld. felment az első emeletbe a trón elé, mi pedig, a küld. tanácskozmány által eleve adott utasítás szerint, az udvaron maradánk s megtekintvén ezalatt a bástyát, hol szinte ágyuk, gyalog és lovas, többnyire magyar katonaság tanyázott, élvezők a kilátást; visszatérve egy fél óra múlva az udvarba, rövid időzésünk után lekiáltaték egyik ablakból: „Megvan!” Ekkor kardot rántva kitört keblünkől ezernyi „Éljen a király!” oly hatalmasan, hogy rengették bele a vár falai; István nádorunk csakhamar megnyitván az ablakokat, bemutatá ő felségét; mi a ki-

vont kardokat a levegőben zajosan csörtetve, hangunk teljes erejével éltetők koronás királyunkat, ki nyájas hajlongás után visszavonulván, folytonos éljenzésünkre másodszor is megjelent az ablaknál és új hajlongással viszonzá azon szív mélyéből eredt határtalan lelkes üdvkívánatokot, melly éknek hű magyarjai ezúttal is olly fényes tanújelét adták; éltetők ezután hasonló lelkesedéssel István nádorunk ő fenségét, ki az ablaknál szinte megjelenvén, lelket megragadó örömjajunk közt távozott vissza; most Ferencz József főhg nevét hangoztatánk, mi közben lejött hozzánk egy magyar testőrtiszt s ezeket monda: „ő felsége felszólítja általam nagyságtokat, miután a deputatio már eltávozott, vonulnának el csendesen.” Mire válaszolók, hogy Ferencz József koronaörökös őfenségét kívánjuk látni; a testőrtiszt felment s mi hallgatva vártunk; mondák, hogy a koronaörökös ő felsége nem volt készen, míg végre mint-egy 10 Perez múlva nádorunk ő felsége ablakhoz vezetvén a főhercezet is sűrű lelkes éljeneink után intett csendet; és mi azonnal engedelmeskedve hüvelyre vágók kardunkat, megfordultunk s eltávozáink. E jelenet a kardvillogatással és a csörtetéssel, hasonmásul tűnt fel annak, mikor Mária Terézia fiával II. Józseffel az orsz. gyűlési rendek közt fellépett; olly jelenet volt ez, mint mondák a bécsiek, minőt ős királyi vár falai soha nem láttak, noha pedig alig voltunk százan, minthogy egy része a kíséreknek a lej övétele után azonnal eltávozott küldöttséghez csatlakozott. Ehhez sieténk most mi is. — Az utca, hol Kossuth szállása volt, egész hosszában zsúfolásig tömve folyvást ujjongó néppel. Felmenvén a küld. a nemzeti zászló kitűzeték a szoba ablakán s Kossuth innen rövid beszédedeket tartott először a magyarokhoz, tudokra adva István nádorunk ő fenségének Magyarország teljhatalmú királyi kormányzójává történt kineveztetését és ő felségének a magyar parlamentáris kormányra adott kegyes jóváhagyását; a mi után ugyanezt tudata németül a bécsiekkel is, őket egyszersmind az alkotmány kivívásbani törekvése és békére s rendre lelkesítve, mint tévé már a pozsonyi fáklás zene alkalmával; felszólított végre, hogy a küldöttség

tanácskozni kívánván csendesen oszljunk el. Ekkor a lázongásban volt egyik vezér, bizonyos Hesz, állítólag mézsáros, mások szerint egyetm. tanuló által, ki itt lóháton jelen volt, magyarok felkérétének, támogatnók a bécsi polgárságot Czapka, általánosan gyűlölt bécsi polgármester letelelésében; és mi engedve testvéreink felhívásának, élére álltunk az ott reánk várt nemzeti őrcsapatnak s megindult a menet a polgármester lakáéhoz a fegyvertár mellé, ropant tömeg nép által kísértetve. A polgármesteri lak előtt az érintett vezér által kikiáltaték, hogy: Czapka polgármester, ki eddig a népet csalta, de ez tovább magát általa csalatni nem engedendi, köszönjön le, még pedig mindjárt jelenlétünkben, mert itt vannak a hős magyarok, kik a bécsieket támogatják, ha szükség lesz. Hosszas várakozás után választ nem kapván, az előrészt benyomult az udvarra, hol tudtunkra adaték, hogy a kérdéses polgármester nincs itt; és mi nyugodtan elvonulánk. Más nap reggelre nagy felragasztványokon adaték tudtára a közönségnek, hogy Czapka polgármester leköszönt. Bécszet otthagya s helyét az al-polgármester foglalá el. Már d. u. 4 ór. volt, mikor tanyánkra távozánk ebédelni; szólt itt a lócziak zenéje s járta azután a csárdás az étteremben úgy mint az utcán a tömérdek nézők közül, kik a fogadó elé csődültek, előkapott tánczosnékkal. — Széles jó kedvünk s mégis mindig nemes viselkedésünk, már most annyira meghódítá a kedélyes bécsieket, hogy ha egyes ember ment az utcán a mint a kardcsörgetést hallották, azonnal ablakban termettek különösen a felejthetetlen hölgyek, már készen tartott virágkötéket, koszorúkat, drága csipkesat shawlokat hánytak le számunkra; megtiszteltetve érzé magát, ki velünk szólhatott s szívarral vagy egyéb mivel szolgálhatott; már ekkor nem „hoch”, vagy „vivat”-tal, hanem mindig „éljen”-nel üdvözlének bennünket; feltűnő volt, hogy a rendes katonaság, az első tábornoktól az utolsó közvitézig, az úrállomásokon is, tisztelgett előttünk. Részesültek ugyan e kitüntetésekben a nemzeti örök is a közvetlen múlt napokban, de ott létünk alatt minden figyelem úgyszólván kizárólag reánk fordult, s ha szerénykedni nem akarunk, ki

kell magyarán mondani, hogy mindenütt füleink hallatára suttogták: „Die lieben Ungarn! Superbe Gestalten! Wunder schöne Männer! stb.” sőt egyesek kinyilatkoztatták, mily kedvesek vagyunk a hölgyeknek, hogy náluk annyi rokonszenvre találtunk, miszerint szüntelen, egész az ábrándozásig csak a magyar fiukkal foglalkoznak. Már, hogy illy n³ilatkozat kellemesen csiklandozza meg a magyar ember füleit komolyabb feladata közepette is, rossz néven nem vehetni; voltak is köztünk olly nyalka legények, hogy ha végig mentek az utcán, nem egy hölgyszív dobogott fel; de e hölgyvilág is nem kevésbé lőn kedves előttünk és felejt-hetetlen, s hisszük, a zászlók, virágok, koszorúkat sat. mindnyájan e dicső napok örök emlékeül őrizendjük meg. Ez este a híres Carl-színház szabad volt; hivatalosak voltunk ide is, s kik elmentek, a derék igazgató által kitűnő megtiszteltetéssel fogadtatván az első rendű páholy nyittaték meg előttük, — természetes, hogy ennyi fényes derükre ború is következett; ez est setét óráival beállottak a mi setét perczeink is; a magyar szélső jókedvből lehangolva levénk a magyar szokásos szélső komolyságig s kevés volt köztünk, ki számot nem vetett volna magával, bár ekkor még körülményesen nem, csak más nap, a ború eloszlásával tudánk meg, mi szerint ha a hajszál, mellyen velünk együtt minden függött, szakad, veszve vagyunk s veszve velünk együtt minden; de ez olajat előbb nem is lett volna tanácsos az ifjú kebel túl szított tüzére önteni. A várva várt k. k. rendelvénnyel kiadatása ugyanis az nap d. u. 3 órára lévén határozva, innen bizonyos körülményeknél fogva esti 6 órára, ekkor pedig, nádorunk ő fenségének egy, a legmagasztosabb hazaszeretetet jellemző határozott izenete mellett, esti 11 órára lőn halasztva. Bonis S. követ úr esti 6 óra táján megjelent tanyánkon, és türelemre, bizalomra csillapítván bennünket, komolyan meghagyá, Hogy együtt maradjunk és a küldöttséget szemmel tartva készen legyünk. Erre mi a küldöttség szomszédságába, a casinoba vonultunk. A dolog még mindig függőben lévén, időszakonként egyik vagy másik küld. tag megjelent körünkben csillapító, vigasztaló, de még mindig meg nem nyugtató

nyilatkozattal. Mi biztunk s reméltünk a magyarok istenében és e reményben nem volt tán köztünk egy is, ki a végsőre elszánva nem lett volna; és ez elszántságban kardjainkat méregetve virrasztottunk, ittunk s pipáztunk ezúttal igazán a hazáért; míg végre éjfél után Bónis azon megnyugtató tudósítást hozá, hogy nádorunk ő fensége írt, s holnap reggel 8 órára minden megvan. Mi békén eloszlánk, s más nap tudunkra esett, hogy a nagy kérdés szerencsésen eldöntve, a küldöttség működése sikerrel koronázva van, minélfogva d. u. 2 ór. egyetembe indulunk vissza Pozsonyba. — A bécsi nemzetőrség tartóztatott bennünket a csatapiacson elesett szerencsétlen polgártársaknak d. u. 2 órára kitűzött temetésére; de engedett mentségünknek, miért is csak néhányan maradának ott közülünk; nem mulasztók el azonban a bécsi egyetemi ifjúsághoz egy búcsúdalt rögtönözni, egyszersmind testületileg az egyetemhez vonulva, tőlük, feledhetetlen szíves fogadtatásunkérti köszönetszavazás mellett, búcsút venni, mely menetünk alkalmával már fekete zászlókkal, fekete fátyolokkal, a temetésre használandókkal, láttatánk el az ablakokból. — Hogy itt végre ezen eléggé meg nem becsülhető szíves fogadtatásunk és kitüntetésnek főindokát megemlítsük: a bécsiek ezen bámuló átalakulást, a lázadás kitörését, magoknak vajmi kevés vagy ép semmi érdemet nem tartva fenn, egyedül a magyaroknak, kiknek, mint ígérték, világhírű emléket is fognak emelni — jelesen Kossuth mart. 3. nevezetes beszédének róják fel, mely Fischhof egyetemi tanuló által az egész ifjúság előtt felolvastatván, azonnal megadá a lökést, három napi tanácskozás után határoztak s negyed nap eldönték az olly nagy fontosságú kérdést. Meg kell azonban azt őszintén vallani, hogy ha a tanuló ifjúság olly határozott kitéréssel páros erélyt ki nem fejt és azon imádandó lelkes hölgyek az ifjú kebelt is lelkesítve nem hevítik, velünk együtt ott vannak most is, hol voltak azelőtt. — Ebéd után tanyánkról zene mellett kiindulánk a kikötőhöz, hol a küld. már egy gőzöst elfoglalt, egy másik számunkra tartaték fen; számtalan taraczklovések és a hajónkon volt lóczyiak zenéje mellett

megindult először gőzöünk, s utánna a küldöttségé; már ekkor Haimburg és Dévénynél is partra tódult nép által lövésekkel és kendőlobogtatással üdvözlötenk, mire mi zászlóink lobogtatásával és zene-szóval adtuk tudtukra az örömhírt. Pozsony felett 4 óra tájban megérkezvén, gőzöünk, miután a küldöttségé lassúbb levén hátramaradt, megfordíttaték, és elibe evezénk; általa csakhamar utóléretvén már a távolból hallók ropogni a taraczkokat úgy a várfokról, mint a Dunapartról, sok ezernyi ember sűrűn tömörült állásban lepte el a partot, kiknek, mint mondák, felséges látványul szolgálta repülni szemlélni a szöke Dunán e két gőzöst, mellyek, főleg az elsón a fedezet minden pontja annyira felpántlikázott s felbokrétázott ifjú sereg által kivont kardokkal, tömérdek zászlót lobogtatva lépetvén el, dicső diadal hírnökeiként tűnhettek fel; harsogtak az éljenek kívül, úgy mint belül, lobogtak a kendők és lebegtek a kalapok, hova csak pillantánk, szakadatlanul; míg a parthoz érve, Bonis, ki hajónkon volt, elkiáltá: „Éljen Batthyány I. első magyar minister!” és viszhangul dörgött hatalmasan a sok ezernyi ember éljen-e. Kilépvé, az országgý. díszöltözetű ifjúság és polgári katonaság sorai közt vonulánk, elől a küldöttség, a zöldfa-fogadó előtti térre, hol és a sétatéren Pozsonynak talán összes lakossága volt egybegyűlve; gr. Batthyány L., Kossuth L. és némelleyek elfoglalván az erkélyt, következett azon pillanat, melly mindezen leírhatatlan nagyszerű események közül ritka magasztosságra nézve kivált, mellynek minden érző és gondolkozónál a kebel legmélyebbjeig kellett lehatni, s mely, reméljük, hű ábrákban leend örökítve az utókor számára. Az ég, melly csak egy negyedóra előtt jeget hullatott, most kiderülvén, Kossuth csendet intve az erkélyről, s ennek azonnali beálltával tekintélyes komolysággal leemelé kalpagját és olly hangon melynek ereje az ország legtávolabb pontjára volt számítva, megkezdé beszédét: „Az isten szabad ege alatt üdvözlöm Magyarhon szabadságának napját!” Kitört e szavakra az annyi ezer népnek kifejezhetetlen örömjaja olly hatalmas viharban, melly az eget verdesé

és melly megragadva az érző keblet a szív legbensőbbjéből olvasztá fel azon örömkönnyeket, mellyek annyi századokon át dermedeztek e nemzet jegesült érzelemtengerében.

Mi tehát 1848. mart. 17. meghoztuk e haza függetlenségét, meghoztuk valódi szabadságát Bécsből. Adja a magyarok istene, hogy e nemzet kebelén meggy ökeresüit annyi érdek most békével kiegyenlíttethessék és e nemzet illy nagyszerű intézetekkel mielőbb békén megbarátkozzék — mire közmunkálni mindnyájunk legszentebb hazafiúi kötelessége.

Budapesti Híradó, 1848. Martius 22.

A VÁRVA VÁRT ORSZÁGOS KÜLDÖTTSEG f. hó 17-kén Bécsből szerencsésen megérkezvén a Zöldfa című fogadóba szállt, mellynek erkélyéről t. Kossuth Lajos küldöttségi tag a kiállított polgári őrsereghez s roppant számú népgyülekezethez a következő beszédet intézte: „Uraim! Mint a magyar szabadság hírnökei üdvözljük Magyarhon szabadságának napját. (*Örömrivalgások.*) Olly nemzet közepett, melly a szabadság iránti lelkesedés végett semmi ingerlésre nem várt, — illy népnek közepette, midőn az eseményekben maga az isten szól, röviden szólok magyarhon szabad polgáraihoz. — Megjöttünk Bécs falai közül, hol az absolutizmusnak századokon keresztül tartogatott rendszere összedőlt. (*Harsogó öröm-kitörések.*) Testvéri szeretettel fogadtattunk azon nép által, melly a szabadság kivívásának tetteire Pozsony falai közül kapta a biztató szót. (*Sokszoros éljen.*) A mi közelségünknek hire Ausztria számára az alkotmány megadásának perce volt. Mi hisszük és reméljük, hogy a szomszéd birodalom népei azon alkotmányt, melly most szóban van, tetté fogják érlelni. Mi minket illet, még nem sok hetek előtt az volt kívánságunk, hogy reformjainkban, törvényeinkben, közigazgatásunkban nem Bécs, hanem Buda felé haladjunk. (*A helyeslének viharos nyilvánulása.*) Most már nem Buda felé hala-

dunk, hanem törvényhozásunkban, reformjainkban, s köz- igazgatásunkban, szóval e nemzet jövőndő intézésében Budán benn vagyunk. A magyar megtartotta, s megtartja e nehéz napokban is hűségét a király iránt, s a király nevében István főherceg teljes hatalommal felruházott királyi helytartó fogja a felelős magyar ministerium által Budáról kormányozni az országot. *(Éljen! Éljen! Éljen!)* És íme itt azon férfiú *(gróf Batthyány Lajosnak vállára tévén kezét)*, kit a nemzet kívánsága következtében a király akarata is a nemzeti felelős ministerium első alkotója- és elnökévé kinevezett. *(Éljen! Éljen!)* Azt gondolom urak! hogy az ő személyessége, az ő élete, az ő lelke biztosítják a nemzetet: miszerint az, minek ennek következtében történni kell, magyar földön, magyar lélek által, magyar kezekkel kevés órák, kevés napok alatt végre lesz hajtva. Tisztelettel emelek kalapot a magyar ifjúság előtt, mellyben a pezsgő vér a férfiúi kor határozottságával s komolyságával párosulva nem csekély tényező volt az eredmények kivívásában Bécs falai közt. És azért uraim! hogy a nagy munkát teljesíthessük, s a mi a sajtószabadság biztosítására, — a mi a nemzeti őrsereg országszertei rendezésére, — a mi a közteherviselésnek minden osztályok közti életbe léptetésére, — a mi az úrbéri tartozások mielőtti megszüntetésére, — a mi a képviseleti rendszer behozatalára szükséges, — hogy mindezeket minél hamarabb elérhessük, kiküldött társaim nevében is egyetemben az országnak nyugalma, békéjét, s a rendet a haza szent nevétől ihletet minden becsületes hazafinak ótalma, — Pozsony város érdemes polgársága, s az országgyűlési ifjúságnak kezeibe teszem le. *(Éljen rivalgások.)* És remény- lem uraim, hogy úgy a polgárság, mint az ifjúság, mint minden hazafi ezen magasztos missiónak mind fontosságát, mint valóságát érezni, és megértem fogja, s ennek követ- keztében megtartja az országgyűlés számára azon állapotot, melly szükséges arra, hogy az országgyűlés a reánézve hátralévő napokon által a nemzetet nemcsak szabaddá tegye légyen, hanem szabadsága által boldogságában is megörö- kitné. „Éljen az új minister!” *(Harsány éljenzés.)*

Ezután gróf Batthyány Lajos eképen nyilatkozott: „ígéretet tenni nem akarok; hanem azt várhatják tőlem, miszerint én életemnek napjait kirekesztőleg feladatom teljesítésére fordítandó, de hogy azt jó szándékommal elősegíthessem, és e tekintetben sikert érhessek, egyre van főképen ezen első perczben szükségem, t. i. a nemzetnek irántami bizodalma.”

E nyilatkozatot harsány „éljen” kiáltások követvén, akép ment végbe Magyarország újjászületésének örömnépe, melly hogy valóban újjászületésünk napja volt, arról azon magas kormányférfi ismert honszerelme kezeskedik. Honpolgárok! öleljük őt honfiúi bizalom karjaival: a siker el nem maradhat!! — N. U.

Budapesti Híradó, 1848. Martius 19.

MI HÍR BUDÁN? A nemzeti örsereg napról napra szaporodik. Vasárnap délután tartott a választmány szemlét, a szabadságtéren mintegy hatezerre menő nemzeti hadsereg fölött, a pozsonyi küldöttség előtt, melly alkalommal tartattak különkülönféle hazafiúi beszédek.

— Egy úgynevezett feketesereg is alakult, fekete zászlóval a halálfő a közepén. Itt vonult össze a néhai aristocratiának vert maradványa. — Hadd gyászolja mindenki a maga halottjait, ki fehérben, ki feketében.

Két angol utazó érkezett mart. 15-kén városunkba. Ezek Palermoban voltak, mikor ott a forradalom kiütött, békeszerető lordok levén, onnan rögtön elindultak Majlandba. A mint odaérnek, kiüt a forradalom. Innen szinte odább kelve, utaznak Párizsba. Alig vannak ott egy hétig, kiüt a forradalom. Itt ismét felpakolnak, mennek Münchenbe, alig szállnak le a kocsiról, kiüt a forradalom. Rohannak Bécsbe, itt végig sem mennek még a városon, már áll a forradalom. Végre is Pestre kergeti őket a sors. s a mint lábaikat a partra kiteszik, itt is kiüt a forradalom, így ezek mindenütt magukkal vitték a forradalmat. Csak odább, odább még, uraim! Itt meg ne állapodjanak, menjenek, járják be az egész világot.

Pesten hölgy-nemzetország van alakulóban; nem volna rossz gondolat. Ha ránk bízna valaki, tudnánk mi olly bataillont összeválogatni, melly előtt lerakná az egész armádia a fegyvert. Egy illy amazoni tekintettel több elleniséget le tudnánk győzni, mint valamennyi rozsdás karabinnal, miket méltóságos báró Lederer főhadikormányzó ő excellentiája számunkra kiválogatott. Mint illenek a szép fűrtökre a kócsagos kalpag lengő tollaival, a karcsú derékra a bogláros kardkötő: s a fehér kezekbe a még ragyogóbb aczél. Föl, szép amazonaink, a haza mindnyájunké. Vijjuk ki az egri nevet! Adjunk példát a férfiaknak, mutassuk meg nekik: hogy a nők sem félnek az egyenruhától.

A nemzeti színház repertoírja egy idő óta édelhetetlen kezd lenni. Az academia után ez intézet halad legnehezebben együtt a nemzet mozgalmaival.

Épen most égettetett el a sajtótörvény a szabadság- (előbb városház-) terén az ünnepélyesen felállított nemzetország sorai közepett. Előbb Vahot üggyársunk felolvasa azt a népnek, melly minden pont után „tűzre vele!” rivallá s fáklyafénynél ünnepélyes füstökben bocsátá fel az égbe, vagy ha úgy tetszik — Pozsonyba. Mi ugyan szívünkben sajnáljuk: hogy így történt, de azért nagyon jól esett. Kár volt, nagyon kár, de még nagyobb kár lett volna, ha meg nem esett volna. A tízezer főnyi nemzetország addig egyhangú köszönetet szavaz a hon atyáinak, míg őket színről színre fogja fiúi keblére ölelhetni.

Életképek, 1848. Mart. 23.

1848. ORSZÁGGYŰLÉS. Előleges közlés a mart. 25-ki ülésekről. — A délelőtti kerületi ülésben a miniszerelnök azon körülmény tekintetéből, mert a ministerek közül rögtön Pestre kivan küldeni, mielőtt az általa alakított miniszeriumot ő felsége kegyelmesen jóváhagyni méltóztatik, a ministerek névsorát közli a t. kk. és rkel, melly következő:

Gróf Batthyány Lajos miniszer-elnök tárcza nélkül.

Szemere Bertalan belügyminiszer tárcza nélkül.

H. Eszterházy Pál ausztriávali érintkezési
 Kossuth Lajos pénzügy
 Mészáros Lázár ezredes hadügy
 Gróf Széchenyi István közlekedési ügy
 Báró Eötvös József nevelési ügy
 Klauzál Gábor földművelés-ipar- és kereskedési ügy
 Deák Ferencz igazságügy
 ministerek.

Az első felelős magyar ministerek névsora déli 12 óra tájban hirdettetett ki. A köztisztelet és bizalom környezte nevek kijelentése a legnagyobb lelkesedésre buzdítá a táblát, mely lelkesedés kitörése legnagyobb fokra emelkedett gróf Széchenyinek kinevezésénél, mely a nagy hazafi érdemei méltánylatának legszebb kisugározása. — A tek. rr. örömtelt kebellet abban hagyták az ösiség szőnyegen levő kérdésének vitatását, s eloszlanak. — A két tábla minden használható időt igénybe vesz, s az ügyek kifejlődését a lehető leggyorsabb tevékenységgel vezeti céljához. — Még egy két nap, s a történet befejezve, hazánk új alkotmányának s szabadságunk dics-templomának sarkkövei letéve s szilárdítva!

Budapesti Híradó, 1848. Márt. 24.

AZ INGERÜLTÉSÉG FOLYTON NÖVEKSHIK. Bennünket csalnak! A király 12 nap alatt nem írta alá, a mit megígért. Mit tesz ez? Lehet-e a királyról fölteni: hogy arról gondolkodjék: mikép adott királyi szavát megtartsa-e, vagy ne? Ki merné ezt koronás fejedelmünkre ráfogni? Az egész ország talpon van, az egész nemzet fegyverben áll. Debreczen, Kecskemét, Vác, Esztergom, Szarvas, az egész Jász-Kunság, Szeged, Cegléd, Szentés, Győr, Pancsova, s majd minden nevezetesebb város és helység, a megyék nagyobb része a forradalom elveihez csatlakozott. A határszélek kiverték a katonai hatóságot, a főparancsnok asszonyruhában akart megszökni, a nők észrevették és ki-

korbácsolták. Radeczkyt kiverték Olaszországból, a magyar katonaság a felkelőket segítette. Marinovics admiralt lefejezték, fejét karóra húzták; az egész világ vérben úszik, a forradalom egének futó csillagai, futó királyok, futó ministerek, szerteszt hullva mondanak iszonyú példát a szomszédoknak, s ki gondolná: hogy ilyenkor a király ráérjen 12 napig azon gondolkodni: hogy beváltsa-e nyíltan adott szavát, vagy se? Ha a király személye szent, akkor a király adott szava is szent legyen. A nép felnyitotta szemeit, s nem fél többé azon kísértetektől, miknek ismeretébe bele nevelték. A király számára népének szeretete maradt hátra; s a király ezt nem az által fogja megtartani: ha a nép gyűlöletére kijelöltek tanácsaira hallgat. Kiben lehet saját népén kívül bízni? Ministereiben? azok fantomok, a napvilág elveri őket. Katonáiban? Azok is megszűntek autómataok, zsoldosok lenni s tudnak érezni a hazáért, s hogy tudnak érezni a szabadságért is, megmutatták magyar seregeink Olaszországban. — Szövetségeseiben? Föl akarja-e forgatni egész Európát: hogy egy pár bukott minister életét pár perczczel meghosszabbítsa s kockára tegyen mindent — semmiért? S ilyenkor a király 12 napig gondolkodik! Tizenkét napig kormány nélkül van az ország. Isten irgalma őrzi: hogy fenekestül fel nem fordul. Az országgyűlés, a municípiumok nem kormány többé, mert nem képviselik a népet; a ministerium nem kormány, mert nincs megerősítve, a nép maga kormányozza magát, ki áll itt jót a holnapi napért?

Éz nem tarthat így soká. A királynak fel kell ébrednie. A távolból terjedező moraj kezd fel-felzúdulni. Még nem tudni: égből jön-e, vagy föld alól? vihar-e vagy földindulás? Ha égből jön, villámok fognak hallani, sok nagy fa kidől, mi szirt ormába verte gyökerét, de a levegő megtisztul utána s annál ragyogóbban fog kisütni a nap. De ha föld alól jön, akkor hol az isten, ki bennünket megment? ki tudja, hogy a megrázkódó föld nem úgy fogja ledönteni a templomokat és a hegyek koronáit, a várpalotákat, mint a polgár hajlékát, mellynek gazdája vérével festette a küszöböt?

Csak egy szavatokba kerülne és e vihar elkerülné hazánkat. Mondjátok ki e szót, és a nép boldog lesz. Ne higyjétek: hogy a nép egyes emberek tömege. A nép elemantum, olyan, mint a tűz, mint a vihar, mint a tenger, melly ha föltámad emberi erő nem uralkodik rajta.

Legyetek a népnek igazságos bírái. Az isten él s az ítélet, mit ma kimondtatok, lehet, hogy holnap ti rátok fog kimondatni. Legyetek a népnek igazságos ítélő bírái.

Isten szent lelke legyen a királylyal!!!

Életképek, 1848. Apr. 2.

MEGHIÚSULT REMÉNYEK.

Mindenek előtt a múlt éjéről írok, eseményekről, melylyek a nemzet sorsának adhatnak eldöntő irányt.

Éji 10 óra tájban kezdett terjedni a gőzhajóval hozott kir. válaszirat hire, a független ministerium iránti ígéret meghíúsulta felől. Rendkívüli izgatottság szállotta meg a főváros minden osztályait. A gyűlhelyekről biztosok küldettek a ministeri meghatalmazottakhoz, mi alatt a nép a szabadság terére, a városház felé fenyegetve tolt. Oda siettünk. A tömeg egyhangúlag kiáltá: „fegyverre!” Nein ellyek a harangokat akarák félrevertetni, mások kiálták „le a német kormányal”, az ingerültség nőttön nőtt.

Kis idő múlva hangosan tört ki az éljenzés, mert Nyáry Pál és a ministeri meghatalmazottak megjelentek. Tüstént egy nagy asztal hozatott ki, s Pulszky Ferencz egy pár fáklya lángjánál felolvasá az országgyűlésnek a szóban forgó kir. leiratra kelt méltóságteljes határozatát, valamint István nádornak és gr. Batthyány Lajos ministerelnöknek férfias nyilatkozatait. Nyáry Pál, Klauzáltól is támogatva, a tömeget arra kérte, hogy várjuk el mi lesz a nádor utolsó eljárásának, mellyhez állását köté, eredménye. Várjuk el, hogy az országgyűlésről azon hazafiak, kikben e nemzetnek bizalma van, azt körünkbe meghozzák. A tömeg azon felkiáltására: „késő lesz” — Pulszky azt válaszolta: „Ha késő lesz uraim, nem a nemzetre lesz késő.” — Szemere Bertalan pedig előrebocsátván. hogy a

leirat gyalázatos csálás, még következő indítványokat tévé: 1. proclamatio készíttessék, mellyben ki legyen mutatva, hogy a haza veszélyben van; 2. A nemzetőrséghez nemcsak az eddigi önkénytesek, hanem kivétel nélkül minden polgár köteles legyen járulni; 3. Minden löpor a boltokban foglaltassék le hatóságilag; 4. A katonaság meg ne támadtassék. Mindkét minister meleg szavakkal élteté a ministerelnököt és István nádort, míg a sokaság harsányan visszhangzott.

Ez a megcsalásában felgerjedt nép elfogadta a férfiak tanácsát, kik őt még soha meg nem csalták, s a ministereket lakásukig kísérve, kevés csoportozás után eloszlott.

Pesti Hírlap, 1848. April 1.

PEST, MÁRTIUS 31-én. Márt. 30-án d. u. a pestvárosi választmányban következő nevezetesebb fordult elő:

Vasvári Pál bemutatta azon 30 pontban foglalt kívánatokat, mellyek horvátok neve alatt kerengenék. A választmány úgy hiszi, hogy itt legjobb eszköz a felvilágosítás. Meg kell magyaráznunk, hogy a mi mozgalmaink jelszava nem a nemzetiség, hanem a szabadság, melly mindnyájunk közös kincse leend. Azért következő felszólítás bocsátatott a horvátokhoz magyar és horvát nyelven:

Horvátok szeretett testvéreink! Háromszáz éves elnyomatás után valahára a függetlenség, a szabadság küszöbére léptünk. A mit kivívtunk, a mi javunkra s a tiétekre egyaránt vívtuk ki. A jelszó, melly alatt küzdünk, s ha kell még fogunk küzdeni, nem a nemzetiség, hanem a minden nemzetiséget, minden érdeket magában foglaló függetlenség és szabadság szent neve. Az ügy közös, a miénk úgy, mint a tiétek. Az ellenség közös: az ausztriai zsarnok burautratia. Ez ellen kell, hogy egyesüljünk, magyar, horvát, szerb, német, oláh és minden népfaj, melly a hazát lakja. Csak így őrizhetjük meg, csak így vívhatjuk ki az ország önállóságát, szabadságát.

Barátaink! a jó és balsors között nyolcz századon által híven megőrzött barátság szent nevében szólunk hozzátok, kedves atyánkfiai. A testvér meg fogja érteni a testvérenek őszinte szavait. Horvátok, mindenre a mi szent előttetek kérünk: ne viszálykodjunk! Feledjük a nyelvkülönbséget, kik a közszabadság érdekében egyek vagyunk. Ne hallgassunk azokra, kik bennünket egymás ellen ingereltek, mert azok a mi közös gyengítésünkre, elnyomásunkra akarják fölhasználni a viszálykodást. Testvérek! Egyesüljünk! Kelt Pesten 1848. évi mártius 31-én. A pestvárosi rendre ügyelő bizottmány.

Pesti Hirlap, 1848. april 2.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ÉS AZ ESEMÉNYEK.

A MÁRT. 20-IKI ÜLÉSEK RÉSZLETEI. A délelőtti kerületi ülésben, mielőtt a napirend fölvetetnék, gr. Széchenyi István emelt szót azon kicsapongás következtében, melly márt. 29-én este némelly túlbuzgó levették által elkövettetett. — Szabad legyen neki aglegénynek, úgymond, ki életét a haza szolgálatában mint becsületes napszámos fogja végezni, néhány őszinte szót mondani. Vannak események, mellyeket eltitkolni nem lehet, s az illetők ne vegyék szavait dorgálásul, hanem vegyék nyájas hangulattal s türelemmel, mint oly őszinte szót, melly a körülmények által szükségessé lett. Tegnap némellyek egy magán-lakban, hol asszonyok is voltak, kerestek bizonyos egyént, hogy kérdőre vonják. Már pedig mindenkinek magán-laka olly szent hely, hova betörni senkinek sem szabad. Ha illyek történnék, úgy semmi sem ment meg bennünket a polgári háborútól. Magyarország jövendő sorsa, melly most némileg vidorabb színekben mutatkozik, nem bécsi leiratoktól, hanem a hazafiak egyetértésétől függ, s azon felvilágosodott polgári érzememtől, melly szerint kezefogva s vállalva áldozzuk a közjónak életünket.

— Pozsonyban nemzeti őrsereg keletkezett, mellynek feladása a személy- és vagyonbátorság védelme; s, mint mondják, épen az őrsereg néhányai voltak, kik túlbuzgóságtól ragadtatva, magánlakba rontottak, s ott ágyakat, szekrényeket feldúltak, olly egyént keresve, ki, szóló tudtára, mennyire tőle függött, jól működött a haza javára. S mi az ő bűne? kénytelen volt aláírni, amit mások végeztek, de a végzésben részt nem vett, sőt mindent elkövetett, hogy a bécsi retorták s inconstitutionalis mocsár közt valami üdvöset hozhasson elő. De, ha legnagyobb bűnös volna is, lehetne-e őt kihallgatlanul nemcsak perbe fogni, hanem el is ítélni, és lehetne-e épen a nemzetőrségnek? Nem képzelhetni nagyobb veszélyt, mint, ha a gyanúsítasoknak könnyen hitelt adva, oktan szenvedéllyel önmagunk dülünk saját kebleinkben. Nem dorgáló szándékból, hanem a haza szent nevében mondja, hogy, ha e mostani nehéz időkben rendet s mérsékletet tartani nem tudunk, prédái leszünk túlzó lelkesedésünknek s szenvedélyünknek. Szóló is tagja az őrseregnek, s őrnagygyá akarták megválasztani; ő ezt nem fogadta el, mert agglegény s beteges, s a munka terhe alatt roskadoz, azonban, mint közlegény résztvett, s helyt fog állni, a hol s a mikor kell. Minthogy azonban a magán-lak szentségét sérthetetlennek s a nemzetőrség hivatásának épen azt tartja, hogy bátran ellentálljon azoknak, kik a magánlak szentségét sértik: úgy előre csak nem kitörölteté magát a nemzetőrség soraiból, mellynek tagjai magokról annyira elfelejtkeztek, de ismét visszatartoztatá azon gondolat, hogy e kicsapongást a nemzetőrség józan többsége bizonyosan nem helyesli. A haza szent nevére tehát tartunk rendet, s őrizkedjünk tulcsapongástól, mert hazánk csak moderátus többség által lehet erős, s ha mindenki saját esze szerint jár: ugyan mi lesz belőlünk.

Ezen őszinte s komoly nyilatkozatot a tábla s a hallgatóság nagy része kellő méltánylattal fogadá, csupán itt-ott hallatott egyes pisszegés, hihetőleg azok részéről, kik az emiített kihágásnak részesei voltak.

Pesti Hírlap, 1848. ápril 5.

MI LESZ BELŐLÜNK MAGYAROKBÓL?

Ezt tudakolá néhány nap előtt bizonyos régi barátom, ki political eljárásom modorát osztva, hosszú évek során ernyedetlen részt vett azon hangyamunkában, mely közt én vénültem meg!

Mi lenne belőlünk egyéb — így válaszoltam derült lélekkel — mint dicső nemzet, mely hamvaiból kiemelkedve, mikor egész Europa bomladozik. az emberiség díszére úgy fog állni most a rend, béke és szabadság fölött őrt, valamint hajdanta a kereszténységnek volt védfala.

Hosszú halálos álmom után íme új, eddig alig, vagy sejtelemként csak későbbi időkben remélett, gyönyörű reggel tűnt fel olly sokáig eltaposott hazánk fölött. — Bát-rabbak, merészebbek, kikkel magasb láthatatlan hatalmak látszanak szorosb szövetségben lenni, rövid napok alatt olly alapra fektetek hazánk jövődjét, melyet — tisztelet, becsület, de igazság is — velem együtt mi hangyamunkások tán soha, vagy csak generációk után lettünk volna képesek megalakítani, s mely alapon bizonyosan felvirul, s pedig hamarább, mint magunk is gondolnánk, fajtánk, ha nem vagyunk saját magunk ellen hűtlenek, és ha nem döfjük saját magunk a megsemmisítő gyilkot keblünkbe!

Régi időkben ugyan, midőn rólunk azt mondák, és tán nem egészen alaptalanul: jugi impatiens, libertatis incapax, — azon időkben igaz saját magunk halálosb csorbákat ütöttünk vérünkön, mint legdühösb ellenségeink. Mindegyik első akart lenni; parancsolni felette sok, engedelmeskedni igen kevés tudott; elmésen monda fajtánkról, mélységes esze által híressé lett Lady Montagu: Ej be lelkes nép, a legdicsőbbre emelhető, — csak az a baja, hogy vezért, első, fejedelmet bár hanyat volna képes de hajlandó is kiállítani sorából; ámde alvezért, második, harmadik stb. embert alattvalót nem bír találni elég számban fiai közt. Már ha e régi hajlamunkat, hogy mindig csak első akarunk lenni — mi egyébiránt magában nem bűn, sőt erény, mert nem ritkán a legnemesb aemulácionak kútfeje — nem bírjuk fékezni, most midőn szeplőtlen polgári erény s kimeríthetetlen önmegtadadás a főkellék: akkor

igaz, oly bizonyosan indulunk vesztünk elébe, mint magát irányoztatni nem engedő birkanyáj is okvetlen vesző akolban.

Elleneink azt mondják, csak szájban és egyedül agitatioiban vagyunk mi magyarok erősek: ám mutassuk meg, mennyire rágalmaznak s hogy míg egész Európa bomladozik, s nem egy trón van dülőfélben, mi nemcsak nem vagyunk rendbontók, vagy épen a fejedelem hűtlenei, de mi alkotjuk a trón legbiztosabb támaszát, midőn az igazi szabadságnak is mi szolgálunk alapul.

Sokan azt mondják: koczkajátéknak köszönhetjük, legutóbb alkotmányos kifejlődésünket. Ezt én nem vizsgálom, de arra figyelek: a nyert kincset váljon mikép lehet úgy rendezni, miszerint nemcsak mi magyarok, de szomszédaink se jöjjenek az igen nagy közöröm és szinte váratlan meglepetés következtében bármily zavarba.

Ennek elérésére, minthogy a régi rendet elhagyván valóban kigázolhatatlan zavarba keveredünk, ha új rendbe hovahamarább nem alakulunk, mindenekelőtt szükséges, hogy mindenki legfőképp magára vigyázzon; mert ha mindenki, vagy csak nagyobb szám is maga esze szerint akarja a dolgokat rendezni, akkor oly bizonyos a zavar, mintha szántsándékosan bontatnék meg a rend!

Mikor gálya, sziklák és zátonyok közt viharokkal küzd, akkor, ha több egyén irányoz, mint egy vagy néhány kevés, akkor okvetlen elsülyedés a végeredmény.

Mi magyarok körülbelül e helyzetben vagyunk, ne csaljuk e tekintetben magunkat. — Századokig mozdulatlan pangásban sínlettünk, most egyszerre felkap minket egy kedvező szélvész, már már mutatkozik előttünk a közszabadsági kikötő. Istenért, tartsunk rendet, azaz: tanuljunk engedelmeskedni, magunkat alávetni, mert máskép, mikor már minden meg volt nyerve, legotrombábbul a part szélén szenvedünk hajótörést.

Mi csekély személyemet illeti, im ez lesz most eljárásom!

Ő fölsége törvényes fejedelmünk — és minden, mi nem tőle veszi eredetét, most csak átkot hozhat hazánkra

— gr. Batthyány Lajost azzal bízta meg, képezne magyar ministeriumot. Gr. Batthyány Lajos többek közt engem is kiszemelt, és én tétova nélkül elfogadtam, és tán nagyra-vágyásból? Bizony nem! Minthogy engem soha nem indított politicában egyéb, mint ügyszeretet és fajtámhozi hűség; hanem azért fogadtam el a rám szánt terhet, mert régi imám az: oh isten ne hagyj veszni puha ágyban vagy meleg kályha mögött, de ha csak lehet, honunkat szolgálva „hámban”.

Én bálványozom a szabadságot, s nem mint sok más, és sokszor a nélkül, hogy észrevenné, egyedül saját maga számára, de minden embertársamra nézve.

A szabadságot azonban sok, kiváltt olyas, ki ahhoz még nem szokott, abban keresi, hogy mindenki, vagy legalább saját maga: mind azt tehesse, mi neki tetszik, mire épen kedve csusszan.

Én épen megfordítva, azon okból, mert a szabadságot, rám nézve úgy akarom óvni, mint másokra is terjeszteni, a rendnek és ekkép ránk nézve az alkotmányos formáknak vagyok elhatározott barátja, pártolója, ha kell, bajnoka; rend azonban másként nem keletkezhetik, hanem csak úgy, hogyha a felelős ministerium szavára hallgat most e honban mindenki; és annak útját senki nemcsak nem állja, de épen úgy óvakodik minden hívatlan beléavatkozástól, mint bármelley csekélységben is fölibeemelkedéstől.

Kiki tehát állja saját helyét becsületesen s önmegtagadással; ne adjon minden criticának hitelt: de inkább gondolja magát bele azon roppant nehézségekbe, mellyeket legyőzni kell. — Én minden jót remélek és csak azon egyet sajnálom, hogy engem is ministerré neveztek, mert e szerint sok azt fogja mondani: Cicero pro domo-ként könnyű nekem beszélni; holott én inkább például szerettem volna arra szolgálni — azonban ennek is alkalmasint szaporán megjön ideje — hogy közlegény sorban állni és ki-tüntetés nélkül gyakorolni polgári erényt, néha szintolly magasztos állás és szintolly szent kötelesség, mint állni a dolgok élén! — *Széchenyi István.*

Pesti Hírlap. 1848. ápril 8.

ORSZÁGGYŰLÉS. APRIL 3-IKI ÜLÉSEK RÉSZLETEI.
A délelőtt 11 órakor tartott ker. ülésben folytatván a megyei rendszer átalakítását illető tanácskozás, mindenekelőtt gr. Széchenyi István ministerségi jelölt szólalt föl, szokott rhapsodicus modorában.

Bár ő is a bőbeszédű magyarok közé tartozik — úgy mond gr. Széchenyi — mindazáltal ez országgyűlés folyama alatt nem igen sokat untatta a házat; engedjék tehát meg, hogy rhapsodice bár, kicsit hosszassabban szóljon. Ha azon óriási eseményeket tekinti, melyek pár nap alatt többet fejtettek ki, mint századokig tartó hangyamunka végbevihette volna, érzi szükségét, hogy constatírozni kell a főpontokat. Főteendőnek véli, hogy mielőbb szétoszjunk; s hogy mindentől, ami reactiot idézhet elő, óvakodjunk. Miként valamely nagy csatában nem lehet kicsinységekkel bíbelődni, úgy ez országgyűlésnek is csak a legfőbb pontokra kell szoritkozni, mert minél többet tesz ezen országgyűlés, annál több érdekeket sért, s annál több reactiot támaszt a dolgok új rende ellen. Magyarországon, különösen Pesten, mely e pillanatban kormányoz, két nagy rugó uralkodik most, a méltányosság és szebb érzés. Ha nézzük Pestet, s látjuk, hogy ott minden fegyver és rendőrség nélkül rend van, s a tömegek lelkesen szétoszlanak, és keressük ki parancsol a tömegeknek? úgy találjuk, hogy csupán azon méltányosság érzete, mely et azon tapasztalás ébresztett, miszerint a nagylelkű magyar nemesség a jogok sáncaiba bocsátá a népet. — De valljon méltányos lesz-e, ha most a nemesség, eddig gyakorolt jogaiból, de facto kirekesztetik? és kivehető lesz-e? némelly megyékben igen, de másokban nem. Bármilyen kívánatos is a megyék átalakítása, most nincs annak ideje. Legjobb volna a dolgot a véletlenre bízni. — Mondatott, hogy a mostani megyerendszer mellett a ministerium keveset fog tehetni, de a jövő országgyűlésig úgy sem tehet igen sokat, s ki azt hiszi, hogy a recsegő magyar clepsydra rögtön tökéletes machinává válik, hogy a feudalismus mocsaraiból, a provinciális alacsonyságból egyszerre, rögtön s áldozatok nélkül kiszabadulunk és nagy nemzeté válunk, nagyon csa-

latkozik. Sokakban ellenszenv lakik, sokak álla leesett az újabb dolgok következtében és szólónak eszébe jut a veszprémi szabó, ki házat építtetvén, erre minden pénzét elköltötte, s megállván a ház előtt így szól:

Ein Hausherr zu sein, ist grosse Lust,
 Ich armer Teufel hab aber nicht gewusst,
 Das es so viel kust. (Nagy nevetés.)

Amit az amábilis confusió elront, a ministerium személyessége üsse helyre. Az országgyűlés néhány hónap múlva összejő, rendelkezék majd az gyökeresen. Addig a nemeséget nem kellene megsérteni; későbben majd maga is átlátja, hogy kényelmesb magát képviseltetni, mint személyesen megjelenni, s munkáját, házat elhagyni. Még egyszer mondja, hogy elég, ha a ministerium csak a rendet s bátorságot lesz képes fentartani az országban, s csodákat tenni semmi esetre sem fog; ünnepelni fogunk quantum satis „ob der neuen Freiheit”, — de dolgozni nem annyit. Most még minden ember lelkesülve van az ifjú szabadságért, de ha majd az érdekek összecsapnak, — mire az új bor megérik, kifejlenek a rosszabb érzelmek is stb. — Most tehát nem kellene sokfelé kapkodni, s oily dolgokkal bibelődni, mint például az örökös főispánok sebeinek kötögetése, — miként Somogy követe tesz — hanem, mint nagy csatákban, a főszempontokat tartani szem előtt, a positio kulcsát tartani kezünkben. Fő dolog, hogy legyen munka, s legyen mit enni.

Másik fontos ok, melly miatt a nemességet nem kell kirekeszteni, a magyar nemzetiség. Azt mondják, hogy a nemzetiséggel nem kell most már annyit törődni, mert a közös szabadság összeforraszt bennünket; de ha szláv is, a német is ugyanazt mondja, és mi kevesebb számmal vagyunk: végre ki fogja egymást felolvasztani? a 6 millió magyar a 60 millió szlávot, vagy megfordítva? — Szóló, egykori akad, beszéde miatt sokat gyanúsított, de bármilyen paradoxnak lássék is, nyíltan kimondja, hogy előtte a magyarság kifejtése annyira legfőbb dolog, hogy anélkül neki

szabadság, alkotmány, felelős ministerium sem kell, mert a nem szabad nép egy kulcsfordítással szabad lehet, alkotmányt csinálni könnyű, de a nemzet, ha nemzetiségét veszti, egyenesen annihiláltatik, s a szellem öletik meg, ha a test megmarad is. — Szóló már öreg ember, kinek gyomra rosszul emészt, s csak abban találja örömét, hogy rokonai, vérei, magyar faja, virágozzanak. Inkább börtönben ülne, csak nemzete éljen, s ő ezen tudalmat bírhatta, — természetesen úgy értve, hogy más nemzetiségek se nyomassanak el. A nemzetiség pedig, mint hajdan, úgy most is, a nemességben concentráltatik, ki volna tehát ki a nemességet, melly nemessen feláldozá mindenét, ki akarja zárni jogaiból? — Ő hát fenn akarja tartani a nemességet, a megyéket, s nem akarja összekeverni a vért a lymphával. — Könnyű azt mondani, hogy minden ember egyenlő; de valóban nincs nagyobb privilégium osztogató, mint az isten, mert egyik teremtése beteg, másik egészséges s jógvomru, egyik szorgalmas, másik tunya, egyik okos, másik bolond stb. a suffrage universelle csak álom, s most midőn egész világ lángban van, szalmaviszonyainkra nézve, annyival inkább veszedelmes stb. — Szóló még ma szeretne Pestre menni. Most mindenki állja helyét, az a főszükség, — mert olyan marengói-féle ütközettől lehet tartani, miszerint 5 napig diadallal verjük meg az ellenséget, s a 4-ik napon mégis mi veretünk meg. Néhány nap alatt annyira megmozgattunk minden követ, hogy semmi sem maradt helyén; legalább a municipiumot ne mozgassuk egy ideig. — Vagy semmi provisiót e részben, vagy csak azt, hogy a községek küldjenek képviselőket, szabad discrétio szerint. „Mundus se expediet.” — A hallgatóság sokat nevetett, és sokat bosszankodott e variációkon, s mindenki csodálkozva hallá, hogy a közlekedési minister úr, az aggodalmas, scrupulosus kiszámításnak oly nagy barátja, most egyszerre a véletlennel köt szövetséget, s a ministerium állását a jó sorsra bizza.

Pesti Hírlap, 1848. April 10.

A HORVÁTOK.

PEST, APRIL 13-ÁN. míg a magyar országgyűlés a horvát nemzeti nyelv iránt minden eljárásában a legméltányosb kíméletet tanúsítja, s illy értelmű megnyugtató proclamációt határoz a Száva s Dráva közt lakó testvérekhez, és a minisztérium elnökségével épen azon férfiú bízott meg, ki ezen méltánylatot már azon napokban, midőn ez még sokaktól rossz néven vetetett, férfias nyíltsággal kimondá; míg a pesti bizottmány, a hazai mozgalmaknak nagytekintetű vezére, testvéri érzelem szívreható hangjait intézi a horvátokhoz; míg a kapcsolt országok népe, józan eszével s a szabadság éles öntudatában magyar testvérei iránt őszinte rokonszenvre melegült szívével, a Magyarhonnali kapocs szentsége mellett s izgatóinak dühös és esztelen iránya ellen határozottan nyilatkozik: addig némelly egyesek, Gaj és Comp., bitorolva a nép nevét, melly rólok semmit sem tud s tudni nem is akar, bűnös merénnyel tör a sok százados kapocs szétépésére.

Hiteles kútfőből tudjuk, hogy ezek (talán rosszakarátú s büntetésre méltó muszka bérlettek, talán örült ábrándozók) Bécsben járván, ő felségét olly kívánatokkal merészeltek ostromolni, mellyeket a vallásos fejedelem visszautasított. Ő felsége színe előtt levén, azon választ nyerték, hogy horvát nyelvök, nemzetiségök s municipális jogaik épen fognak ugyan tartatni, — és ez minden, mit egy okos és becsületes horvát kívánhat — de ő felsége minden ollyan irányt s törekvést, melly a Magyarországgali kapocs gyöngítésére czélozna, mint fejedelmi esküjével is ellenkezőt, határozottan rosszal; s egyszersmind oda utasítottak, hogy ezen fejerlelmi szót, írásba foglalva, Haulik zágrábi püspök s helyettes bán ő magánál vegyék át. Átvévén ettől ő felsége kir. kéziratát szenvedélyes kitörésekben mutatták ki törekvéseik irányát. Ők a király törvényes és méltányos válaszával megelégedve nincsenek, tehát egyenes elválást akarnak a magyar koronától, mellynek árnyéka alatt Horvátország, a magyarral testvéri összeforrásban

mai napig meg tudá tartani alkotmányos szabadságát s önálló nemzetiségét; rút fenyegetésekkel illeték a helyettes bánt egykori bálványukat, ki most, kötelessége szerint, magyar színre van festve, s tanácsolák, hogy Zágrábba ne jöjjön, hol reá veszély vár. Hasonló szidalmak s fenyegetések szórattak Jozipovich Antal, a turopolyai erélyes gróf ellen, és Haulik és Jozipovich — mit aligha hitt volna valaki s ők magok legkevésbbé — egyazon szerencsében részesültek, hogy t. i. egy örült és kötelessége-felejtett párt gyűlöletét vonták magokra.

Ezek a tények, miket közfigyelembe s a közindignáció súlya alá ajánlunk.

Pesti Hírlap, 1848. ápril 14.

A MAGYAR FÜGGETLEN MINISZTERIUM KIÁLTVÁNYA.

Polgártársaink!

Az országgyűlés eloszolván, a hazának közkormányzását, a törvények értelmében, átvettük.

Midőn ezt a haza minden törvényhatóságaival s egyes polgáraival tudatjuk, felhíva érezzük magunkat kinyilatkoztatni: miként nemcsak közügyeinket igazgatni, hanem a további kifejlődést is előkészíteni és biztosítani tisztünk lévén, ennek érdekében a nemzetnek és minden egyes honpolgárnak törvényes szabadságát s a rendet, mint a szabadság feltételét, hatalmunkban álló minden eszközökkel védeni, és fentartani kötelességünknek ismerendjük.

Minél fogva a törvény nevében a hatóságoktól, egyes tisztviselőktől és a haza minden polgáraitól hazafiúi közremunkálást kívánunk, megvárva azon engedelmességet, mellyel a törvényeknek mindenki tartozik.

Eljárásunkról annak idejében felelni úgy tartjuk kötelességünknek, mint dicsőségünknek.

Pest, ápril 16. 1848.

A magyar független ministerium.

Gr. Batthyány Lajos, Deák Ferencz, b. Eötvös József,
Klauzál Gábor, Kossuth Lajos, gr. Széchenyi István,
Szemere Bertalan.

Pesti Hírlap, 1848. ápril 18.

WESSELÉNYI A MAGYAR SZABADSÁGÉRT.

Tegnap tartatott a köri ebéd a kolozsvári küldöttség tiszteletére. A lelkes áldomások között b. Wesselényi Miklós következőleg szólott:

„Szebbnél szebb áldomásokat hallánk. Hallók a nemes lengyel nemzet szenvedései és sorsa iránti rokonérzetünk meleg kifejezéseit. Hallók az Erdély itt jelenlevő fiaihoz intézett lelkes szavakat s az erdélyeli teljes egyesülés előérzete szülte öröm kijelentéseit. Nyert s kivívott szabadság örömhangjai zengének e teremben, keblet dagasztva. Az én lelkemen mély gond ül; keblemben aggasztó fájdalom dul, s nem öröm hanem keserv hangjai törnek ki abból. Vígásra gyűltünk eddig össze, s nem volt-e méltó s elég okunk vígásra? — Szabadság virít tavasz szép virágaként köztünk, hol eddig szolgaság létezett, oly sokféle alakban; s egyenlőség és testvériség jött a sértő kiváltságok s ellenséges közfalak helyébe. De a vígásrai okok háta megül nehéz fellegek kezdtek tornyosulni; s e pillanatban az öröm napját vészkomoly felleg borítja, mellyből már is fenyegető villámok cikáznak. E pillanatban le vannak már peregve a vigalom háborítlan órái. Polgártársaim! jelenben nem örömmek, hanem a komoly elszánás s elhatározás szükségének pillanata jött reánk egyszerre.

A Bánátban és Bácskában véres jelenetek merültek fel. szláv szellemben és érdeken. A szerbek honunkban,

Magyarhonban fekvő több helyeken, Kara Györgyovicsot kikiáltották királyuknak. Szakadást proclamáltak tehát s egyesülést Szerbországgal. — De mi e soknál is több, az, melly hírt tegnap estve a legbiztosabb kútfőből merítve mondhatom, hogy t. i. az, kit a szintolly rossz szándékú, mint boldogtalanul számító volt kormány utolsó rémeként horvát bánnak nevezett ki, egyenesen kinyilatkoztatta: miszerint ő ellenforradalomnak, vagyis a dolgok régi láb-rai visszatételének állandó élére; nem Bécsből utasítva ugyan — mint mondja —, hanem oda tartozó hűség következtében. Állítani merészli: miszerint mit nálunk s mit örökös tartományiban jó királyunk, az örök igazságnak s a kor szellemének hódolva, a szabadság és jogok érdekében tett, mindaz tőle csak kicsikartatott. Hogy ő — Jelasich — horvát vagy ilíreivel s 100.000-en felül intésére váró határőreivel megmenteni császáriját, ezen állítólag kényszerült állapotából, s visszaállítandja annak régi hatalmát. s a dolgok régi állását.

Belekapaszkodni a szabadság egész Európán át ellenállhatlan hatalommal robogó diadalszekere forgó kerekeibe: balga vállalat. Régi szolgálást s önkényt visszaidézni, s főként állandósítani nem lehet. De lehet erre törve, vért ontani özönnel, s lehet nemzeti ellenszenvet fölkorbacsolva, nemzeti létünkön csapást, veszélyest, halálost ejteni.

És ímhol! a bécsi cabinet ismeretes pokoli ügyességével kikapta a legjobb módot, e harczot nem is vívni, hanem mással vívatni érdekében. Felbujtatja a horvátok és ilírek szerbek ferde bár, de dühös nemzeti érzetét s irántuki ellenszenvét; reánk uszítja az elámítottakat.

Egyetértés, összeolvadás tehát most!

Ne engedjük soha, hogy a szolgáltság mirigye nemzetiségünket s szabadságunkat izomként rothassza le rólunk, és úgy undor halált haljunk; lehető legdrágábban eladva s habár mindent, de a becsületet el nem veszítve szálljunk a dicsők sírjába.

Fegyverre polgártársak! elszánt ember kevés is sokat tehet. Élet, vagy enyészet vár-e nemzetünkre, isten kezé-

ben áll; de a mi kezünkben van becsületünk és a nemzet becsülete. Azért éljünk, vagy haljunk: de maradjunk magyarok s szabadok véglegelhetünkig.

Pesti Hírlap, 1848. május 1.

A HORVÁTORSZÁGI ESEMÉNYEK.

Tartsunk szemlét a Horvátországi mozgalmak fölött.

Ki tagadni merné, hogy az összes magyar törvényhozás a loyaltas és méltányosság alapján nem tett meg mindent Horvátország irányában, hogy az ottani kedélyeket megnyugtassa, az tényeket tagadna, mellyek hangsúlyosabban szólnak, hogyses azokat egyes féktelenkedők lázas dühöngései képesek lennének elnémitani.

Nézzük a törvényhozásnak Horvátország irányábani méltányos eljárása, Magyarország számos polgárainak testvéri felhívásai minő viszhangra találtak a Dráván tul?

Dr. Gaj, ki Horvátország békéjét, nyugalmát évek óta büntetlenül zavarja, egybegyűjté maga körül pártját, s a kibékülés ürügye alatt, az alkotmányos horvátok közül is meghivatott néhányat a „Dvoráná”-ba, — ez az ilirek gyűlhelye. És hosszasan beszélt egy nagy s hatalmas szláv birodalomról, és nyíltan leplezetlenül, szemtelenséggel párosult vakmerőséggel, százaknak hallatára „a dynastia nevében ellenforradalomra hívá fel Horvátország polgárait, kijelentvén, hogy Bécsben számos nagy urak, excellenciások, méltóságosak járultak hozzá, könyörögvén, hogy miután koldusokká lettek, csak egyedül ő mentheti meg őket. Az árvái, liptói, trencsényi tótok csak alkalomra várnak, hogy a magyarok ellen fölkelhessenek. Ki kell — úgymond — az ázsiai aristocratákat — szerinte a magyarokat — az országból hajtani; meddig ezek fognak rajtunk zsarnokoskodni, szabadok nem leszünk”. Majd gr. Batthyány Lajos minisiterelnök ellen kelt ki, s személyét botrányos gúnyokkal illette.

A sajtó sietett a Gaj által hirdetett tanokat közzétenni. Csakhamar proclamációk özöne áradt el mindenfelé Gaj szellemében. Harczrahívó gúnydalok köröztettek a magya-

rok ellen. Egyik botrányos és lázító cikk a másikat értő a nyilvánosság orgánumainak hasábjain. Bomlásnak indult a személy- és vagyonbátorság.

B. Jelasics József Horvátország bánja Magyarország nádorában a királyi helytartót el nem ismeri; nem ismer magyar felelős ministeriumot, nem törvényt, — neki csak Gaj tanácsára és a horvátok vak engedelmességére van szüksége; — és a Bécsben szőtt ármány Horvátországnak Magyarországtól elszakadásában kivan győzedelmet ülni.

Horvátország életével, sorsával, önéltünk, sorsunk van egybekötve. Siessünk, míg nem késő, a fejedelmi szó, magyar törvény, a királyi helytartó és független magyar kormány iránt tiszteletet és kellő engedelmességet a Drávántul is eszközölni: a késedelem, bizonyos veszélyt hozand köz hazánk alkotmányos szabadságára.

Pesti Hírlap, 1848. május 4.

A KIRÁLY ELHAGYTA SZÉKHELYÉT.

BELÜGYMINISTERI ÉRTESÍTÉS A MEGYÉKHEZ, VÁROSOKHOZ ÉS KERÜLETEKHEZ.

Ő fölsége királyunk Bécsset elhagyván, Innsbruckba költözött. E szerint rendes székhelyét megváltoztatván, lelkünkben a jövőndő iránt méltó aggodalom támadhat. Kívánatos lett volna, hogy jött legyen egyenesen körünkbe, kik hívei lenni nem szüntünk meg. Védelmére és hazánk védelmére nincs és ne legyen drága semmi áldozat. Királyunk és nemzetünk létele válhatlan kapcsolatban van, egyiket megmentvén, mindkettőt megmentettük.

De hazánkat is köröskörül olly irányú és természetű mozgalmak nyugtalanítják, mellyek veszélyessé válhatnak. Ellenséges törekvésekkel találkozunk még kedves honunk anyai keblében is. — Ébren kell lennünk, készen kell lennünk; nyújtsunk mindennek békeolaj ágat, de a hadi megtámadás visszaverésére is gyűjtsünk magunknak erőt és hatalmat.

Ügylátszik a vész és veszély titokban készül. — Talán nagyobb, mint hisszük, talán kisebb, de ép azért, úgy a nagyobb, mint a kisebb találja készen hazafiúi szíveinket.

A koronából egy drágakőnek sem szabad elvesznie.

Hazánkat egészen meg kell tartanunk, a maga teljes épségében, szépségében, termékenységében, hogy legyen méltó földje a nemzet díszlő virágának.

A hazának minden igaz fia felszólíttatik áldozni a haza oltárára. Nem vár a haza nagy áldozatokat, de megvárja, hogy mindenki becsületesen és lelkiismeretesen teljesítse kötelességét. Pillanatai a hazának drágák, azokhoz most élete és halála van kötve.

Hazánk gazdag. Fiai bírnak áldozni. Századok óta nem volt szentebb kötelességünk a haza és király iránt. Újra tegyük ragyogóvá a magyar koronát, újra tegyük le alapját a magyar hazának. Ez a cél, ez a feladás, mit nem a nagy, hanem a gyors segedelem által érünk el.

Megvárjuk a haza és nemzet nevében, hogy mindenki szívesen és becsületesen teljesítse hazafiúi kötelességét.

Kelt Budapesten, május 19-én 1848.

Pesti Hírlap, 1848. V. 23.

NEMZETI ÁLDOZATKÉSZSÉG.

PEST, MÁJUS 24-én. A vasárnapról eső miatt elhalasztott népgyűlés ma tartatott meg. Öröm volt nézni, hogy azon tömeg, melly a márcziusi napokban lelkesülve kiáltott: „fegyverre”, melly vérét és életét igére áldozatul e honnak; most, midőn anyagi áldozatra, pénz- és vagyonbeli segélyre van szükség, hogy a mindenfelől fenyegető veszélyeket legyőzhessük, még számosabban, sokkal inkább lelkesülten jelent meg. Öröm volt látni azon imponant néptengert, melly a múzeum terét és környékét lefoglalá. A nemzetőrség ünnepiesen állott ki. Csak most felcsapott önkénteseink harsogó zene mellett vonulának elő. Lobogók tűntek fel a lépcsőzet két nagy szárnyoszlopatán, melly,

mint maga a roppant lépcsőzet is, nőekkel és férfiakkal volt rakva. Először beszélt Vasvári. Szavait tetszés és vidám nevetés követte. Egyébiránt megvalljuk, inkább szerettünk volna illy ünnepélyesen komoly alkalomhoz illő komoly és szabatos rövidségű beszédet. Mi szeretünk nevetni, de minden alkalomkor nevetni nem akarunk. S hol a tárgy maga olly nagyszerű nincsen szükség czifra phrasisokra. Rottenhiller inkább felfogá a szellemet, mellyen szólani kellett; s csak azt sajnáljuk, hogy valóban lelkes és kerekded beszédét nem magyar nyelven tartá, bár szívesen elismerjük, hogy a németajkúaknak illyen buzdító szavakra inkább van szükségük, mint nekünk magyaroknak. Hajnik polgártársunk, bemutatá a pesti nemzeti casino hazafiúi áldozatát. „Egyleteknek első kötelességek áldozni a haza oltárán — monda a szónok. A nemzeti casino megérté e kötelességét, és 20 ezer pengő ftot s minden ezüstjét ajánlja a honnak.” A szónokot gr. Széchenyi István is megbízá, hogy ezüstjét hasonlólag adja át. A derék gróf mindenütt első, hol egyesek áldozatára van valódi szükség. A gróf által adott ezüst egy mázsánál többet nyom. Hasonló nemeslelkűen áldozott Wodianer, két láda arany- és ezüstemü. Ez ajándékok a museum oszlopszata alatt voltak közszemlére felállítva. Kacskovics leoldá arany-övét. Hasonlóan cselekvésnek mindazok, kiknek ruháikon arany vagy ezüst volt. Éljenek! Mi hazánk derék polgárainak nemes tetteikhez méltó köszönetet nem szavazhatunk; keressék a jutalmat keblök azon megnyugtató öntudatában, hogy úgy cselekedtek, mint igaz és a honszeretet magasztos eszméjét felfogó polgárokhoz illlett.

Remélhető, hogy e dicső példa mindenütt követésre talál. Nem hiszem, hogy egyetlen igaz polgár is utolsó akarna lenni a hon iránti szeretetében.

Pesti Hírlap. 1848. Május 25.

PETŐFI SÁNDOR NYILATKOZATA.

PEST, MÁJUS 27. 1848. Bocsásson meg a haza, hogy most, midőn minden pillanata olly drága, olly fontos, magamra vonom figyelmét, úgy szólván nyakára tolom magamat. Igen rövid leszek, szokásom szerint, s ha nevemhez egy eszme nem volna kötve, vagyis, ha nevem egy eszméhez nem volna kötve, a közönségtől ezen egy-két perczet nem merném elrabolni.

Tény, hogy még a márcziusi napokban is a magyar nemzet egyik kedvencze voltam. . . néhány hét, s íme egyike vagyok a leggyűlöltebb embereknek. Minden elmenő hazafiúi kötelességének tartja, egy-egy követ hajítani rám. Több újságlap nem átalta magát pellengérré tenni, hogy nevem rászögeztessék.

Nem szükséges a világtörténetet átmagolnunk, hogy megtanuljunk mi a népszerűség? csapjuk föl akárhol e nagy ' könyvet, s egy lapjából is megtudhatjuk. A népszerűség a tarpeji szikla, mellynek tetejére nem azért viszik föl az embert, hogy magasban uralkodjék, hanem hogy lehajítsák. A népnek multság kell.

Tudtam én ezt, mielőtt ama szikla tetejére ért velem az ujjongó sokaság, nem részegített meg a rám dobált koszorúk illata; ébren és teljes lélekjelenléttel vártam a letaszítás pillanatát, és ennek köszönhetem, hogy nem a fejemre, hanem talpra estem.

Talpra estem és semmi bajom sincs. Itt állok most alatt a mélységben, alatt és koszorútlanul, de állok!

Egyet sajnálok, megvallom. Ha már kedvetek jött engemet lelökni, miért nem löktetek oroszlánok barlangjába? hadd szaggattak volna szét e vad, de nemes állatok!... miért löktetek ide, hol a csúszómászó férgek hemzsegnék? mellyeknek csipése nem halálos, de több mint halálos: undorító. Istenemre, hamar bűnös vagyok, inkább érdemteltem a vérpadot, mint azt, hogy haszontalan rongyoslelkű ficzkók hizlalják rajtam piszkos nyelvöket, miket eddig csak arra használtak, hogy az uralkodott önkény

kegyelmes sarutalpát nyalogassák, mint farkcsóváló alá-
zatos ebek.

De bűnös vagyok-e vagy sem? mit vétettem? Egy verset irtam, mellynek tartalma az, hogy nincsen többé szeretett király, és egy népgyűlésen kimondtam, hogy a ministeriumban nincsen bizalmam.

Akkortáiban úgy viselte magát a ministerium, hogy igazán nem bizhatott benne az, a ki féltette a hazát; ezt pedig csak az félti, a ki szereti. Kül és belháború fenyegetett, és hadseregünk nem volt, s fölállítására sem tett lépést a ministerium; Jelasics föltüzte Horvátországban a legnyilvánosabb pártütés zászlaját s a ministerium úgy bánt vele, mint daczos gyermekével a majomszeretetű anya, az ember nem tudta, czirógatja-e vagy pofozza? s ezekhez járult a budai vérengzés ... itt a haza szívében, a ministeriumnak csaknem szeme láttára aprította egy idegen zsoldos a magyart!

Ha ilyen kétségbeejtő körülmények között kikiáltom bármily válogatatlan szavakkal, hogy nem bizom a ministeriumban, ezt vétkemül csak az tulaj donithatja, a ki nem tudja, mi a hazaszeretet.

Hallgatni mindig könnyebb mint beszélni, s a ki figyelmezteti a hazát, hogy itt és itt veszély fenyegeti, az ellensége nem lehet, de igen is ellensége az, a ki látja a veszélyt és hallgat. Azzal, hogy kimondtam, miszerint nem bizom a ministeriumban, nem akartam én őket elkergetni, hanem ösztönöztetni általatos arra: viseljék magukat úgy, hogy általános bizalomban, szeretetben részesüljenek. A kocsis nem azért csattant ostorával, hogy lovai kidőljenek a rúd mellől, hanem hogy sebesebben haladjanak. A hasonlítás nem igen költői, de talán nem is igen rossz. Ha én a ministeriumnak volnék, jobban bíznák azokban, kik őt koronként gáncsolják, mint akik örökké határtalan bizalmat szavaznak iránta, mert legrosszabb esetben is gáncsolói legalább nyílt őszinte ellenségek, míg amazok talán álbarátok; ki tudja? előttem legalább igen gyanús, hogy az egész bukott pecsovics párt tédet fejet hajt a

ministerium előtt. Jó emberből lehet egyszerre rossz ember, de rosszból egyszerre jó soha sem lesz.

De én nem hiszem, hogy a ministeriumnak ellensége csak egy is azok közül, kik őt eddig megrovogatták, sőt tudom, hogy nem ellenségei, hanem a legőszintébb barátai, s ezért nagyon igazságtalanok, kik minket gyanúsítanak, piszkolnak. Azonban, ha tetszik, gyanúsítsanak, piszkoljanak tovább is . . . mi azon vagyunk, hogy a méltatlanságok eltűrése a legkisebb áldozatunk legyen, melyet a haza oltárára teszünk.

Egyébiránt bármily nagy emberek ministereink s én teljes elismeréssel vagyok lángelméik iránt, nem hagyhatom helybe, a mit nagyon is túlbuzgó barátaik hirdetnek, hogy egyedül csak ők menthetik meg a hazát. Kimondhatatlan szomorú dolog volna, ha nyolcz emberen állna *egy* nemzet élete *vagy* halála. S ha mindjárt így volna is, ezt nem vón szabad kimondani, mert ha e hit elterjed és meggyökerezik, éktelen kárára lehet a nemzetnek. De nincs így. Az én hitem más, én azt vallom, a mit vallott a nagy francia forradalom: „vannak a statusban hasznos emberek, de szükségesek nincsenek.” Minden időszak megtermi a maga embereit, s annál többet, minél több kell neki. E hitvallás elveszi egy részét az emberek nimbuszának, de csak azért, hogy méltóbb helyre tegye, a gondviselés fejére. —

A mi „a királyokhoz” című versemet illeti, mely népszerűtlenségem fő oka, az a republicanismus első nyilvános szava volt Magyarországon, és határtalanul csatlakoznak, a kik azt hiszik, hogy az utolsó is egyszersmind. A monarchia Európában vége felé jár; a mindenható isten sem mentheti meg többé, ha valamely eszme világszerűvé lesz, előbb lehet a világot magát megsemmisíteni, mint belőle azon eszmét kiirtani. És ilyen most a republica eszméje.

Azonban a monarchiának van még jövője nálunk, sőt mostanában elkerülhetetlen szükségünk van rá, ezért nem kiáltottam ki a republicát, nem lázítottam (mint rám fogják), csak megpendítettem az eszmét, hogy szok-

junk hozzá. Ennél többet tennem esztelenség lett volna, ennyit tennem a haza- és emberszeretet kényszerített a magam fölláldozásával is. Igen, a haza- és emberszeretet.

Átalakulásunk mindenesetre vérbe fog kerülni, arról szó sincs; azon kell hát lennünk, hogy minél kevesebb vérbe kerüljön, s erre a legcélszerűbb eszköz, az új eszmét lassanként, apródonként terjeszteni, megkedveltetni. Jaj nekünk, ha egyszerre berohan ajtóstul! akkor nem lesz kenyerünk, mert a vérfolyamok elmossák vetéseinket!

Ennek elkerüléséin irtam, s megnyugszom benne, mert a mennyit ártottam vele magamnak, annyit használtam másoknak. És ezért ne bántsátok a respublicanusokat, ne lázítsatok ellenök, míg ők nem lázítanak, és ők nem fognak lázítani, mert tudják, hogy a minnek meg kell lennie, meg lesz. A keresztyén vallásnak csak tizenkét apostola volt, mégis elterjedt; hogy ne terjedne el a respublica, mellynek már annyi apostola van és annyi martyr ja volt! Tudjátok Párizsban a saint-Méry utcát? ott 1852-ben száz respublicanus ifjú esett el . . . olvassátok el a történetnek e lapját, megtanulhatjátok, millyen katonák a respublicanusok . . . 24.000 betanult hóhér alig birta kiirtani e 100 gyermeket!

PETŐFI SÁNDOR.

Életképek, 1848. jun. 11.

FÖLTÁMADOTT A TENGER . . .

Föltámadott a tenger
A népek tengere;
Ijesztve eget földet
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

Látjátok ezt a tánczot?
Halljátok-e zenét?
A kik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép!

Reng és üvölt e tenger,
 Hánykódnak a hajók,
 Súlyednek a pokolra,
 Az árbócz és vitorla
 Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
 Tombold ki magadat,
 Mutasd mélységes medred,
 S dobáld a fellegekre
 Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre
 Örök tanulságul:
 Habár fölül a gálya,
 S alul a víznek árja,
 Azért a víz az úr!

PETŐFI SÁNDOR.

Életképek, 1848. június 11.

A HAZA VESZÉLYBEN.

POLGÁROK! Midőn a haza veszélyben van, csak a hazafiak egyetértése mentheti meg azt.

Hazánk alsó része a pártütők által megtámadtatott.

Az ellenség visszaverése végett minden karnak egyesülni kell.

Ha egymás között háborgunk, csak ellenségeink erejét neveljük, mert önmagunkat gyöngítjük.

A hazát nem ellenségeink ereje, hanem saját gyengeségünk vesztheti csak el.

Lángoló honszeretet férfias higgadtsággal, megfeszített erély a körülményeknek gyors, de komoly megfontolásával párosulva teszi lehetővé a fenyegető veszélyek elhárítását.

A vész e honra az Alduna felől tornyosul, kinek erő van karjában, kinek szíve van keblében, ki fillérrel vagy

kincscsel bír, ott az alkalom, sőt szükség áldozatul hozni mind azt az imádott hazának megmentésére. Ott van a csatater, melly a király s alkotmány iránt hűséget esküdött katonára, a hazáért vérével, életével áldozni kész honpolgárra vár.

Tehát félre minden személyes érdekkal, a haza maga van veszélyben, tehát: a haza minden előtt.

Egyesüljön minden igaz hazafi az ország megmentésére.

Budapest, június 12-kén 1848. — Deák Ferencz, gr. Széchenyi István, Kossuth Lajos, Szemere Bertalan, Klauzál Gábor, b. Eötvös József, Mészáros Lázár.

Pesti Hírlap, 1848. június 15.

PETŐFI SÁNDOR KÉPVISELŐVÁLASZTÁSON.

KUNSZENTMIKLÓS, JUN. 15. Eljött az idő, midőn nemzetté lett a nép, s ő választja képviselőit az országgyűlésre, nem pedig a nemesség. Kaptam az alkalmon; hogy a ki eddig az irodalomban képviseltem a népet, képviseljem most az országgyűlésen is . . . ki ismerné jobban szükségét, mint én? ki védelmezné lelkesedettebben jogait, mint én? hiszen a nép az én vallásom, istenem!

Lejöttem a szülőföldre Kis-Kunságba, proclamation osztottam szét a nép között, azt az egész kerület választóinak nagy része lelkesedéssel fogadta, s egy hangon azt beszélték, hogy engem választanak követnek. Néhány napra fölrandultam Pestre, s mire ismét visszajöttem, oly borzasztó hírek kerengtek felőlem, millyek csak a legelvetemedettebb gonosztevőt illetik. Mindazonáltal a szentmiklósi nép látni és hallani kívánt, hozzám jöttek deputatoban vagy kétszázan. Elmentem velök a városházához, s bejelentettem a tanácsnak, hogy népgyűlést fogok tartani. El akarták tiltani föllépésemet. Nem engedtem. Végre beleegyeztek oly föltétel alatt, ha minden következményért magamra vállalom a felelősséget, s ha tartandó beszédemet előlegesen bemutatom nekik írásban. Az

első feltételt elfogadtam, a másikat nem fogadtam el két okból, először mert magam sem tudtam még, mit fogok beszélni, másodszer mert, mert ha előre is készítettem volna beszédemet, nem azért törölték el márczius 15-én a censurát, hogy munkámat e tanács vizsgálata alá bocsássam. Azt kérdezte a bíró, hogy miről fogok hát beszélni? mondtam: a követválasztásról s azon rágalmakról, melyeket távollétemben rámkentek. Iszonyúan fölforrtyan, hogy a követválasztásról szónokolhatok, de bírói minden hatalmával eltiltja, magamat a vádak alól mentenem. Oh bírok példány képe! ellenem minden aljasságot hagyott s terjesztett ő maga is, és tőlem eltiltja, hogy ne merjem igazolni magamat és ez ott történt a városházban, az igazság templomában!

Kiálltam a városház elé, s beszéltem az összegyűlt néphez a követ választásról, és hallgattam a rám sújtott vádakról, nem a bírói parancs következtében, hanem láttam a nép arczárói, hogy ha csak említem is rágalmazóimat (kik a városház egyik ablakából néztek) azonnal berontanak, s szétszaggatják őket, mint a rossz bankókat.

Még mikor a városház termébe értekeztem az érdeemes tanácscsal, véletlenül megcsördült oldalamon a kard, erre a nép ott kint elkiáltja: „baj van, Petőfit bántják)” s betódultak, és csak akkor csillapodtak le, midőn meggyőződtek, hogy nem akartak bántani. Elvégezvén a dolgomat a tanácscsal, a nép harsogó éljenzés közt kísért ki s a mint később megtudtam: míg beszéltem, közülök többen kinyitott bicskákkal álltak körülöm . . . azt hallották, hogy elleneim le akarnak engem beszédem közben rántani ... El voltak határozva, hogy a ki hozzám nyúl, irgalmatlanul legyilkolják. Szerencséjükre moczczanni sem mertek, a népgyűlés a legnagyobb renddel osztott szét, s az egész város köznépe mellém eskütt, és azóta tántoríthatatlan hi vem e mai napig.

Délután átrándultam Szabadszállásra egy kis körülnézés végett. Egy tanácsbelitől magától hallottam, hogy a nép csaknem kivétel nélkül részemen van, valamint a laczháziak és fülöpszállásiai is. Nyugodtan mentem vissza

Szentmiklósrá, semmi kétségem nem lévén többé felőle, hogy én leszek a követ. Isten látja lelkemet, miért örültem a megnyerendő követségnek: dicsvágyból és haszonlesésből-e, vagy egyedül azért, hogy a nép boldogságáért és jogaiért küzdjek?

Mire visszatértem Szentmiklósrá, elleneim újra szaporiták az ócsárlásaikat, rágalmakat, hazugságokat ellenem, többek között, hogy az én délelőtti beszédemet egy újságból loptam, hogy most délután Szabadszállásba be sem eresztettek, hanem a város végéről visszakergettek stb.

Tegnapelőtt délután egy barátomhoz, kinél itt szállva vagyok, egy levél érkezett a szabadszállási várospecséttel s „Szabadszállásváros bírái” aláírással. Ez becsületére válnék a legutolsó kanásznak, a legelső jezsuitának és Metternichnek. Tartalma többek között „Ezen fenyegető veszélyt a fanaticus izgató Petőfinek követünkül magát feltolni akaró erélytelensége (???) okozá, kinek nálunk is voltak ugyan néhány követői, kik elámíttatva lévén, nem tudták, hogy milly viperafajt akartak keblökbe rejteni; de hála a nemzetek mentőjének, ezen polgárok felvilágosodva átláták, sőt elismerni készek, balvéleményeikből könnyen lehető végveszélyét kedves nemzetünknek. Petőfi egy polgártársunk azon kérdésére, hogy mikor leend már béke honunkban, azt felelé, hogy sohasem, míg ezen ország vissza nem száll azokra, kiké volt, t. i. a tótokra; — ebből átláthatni, hogy milly veszélyes lenne illy alacsony jellemű egyént több jeles hazafiak mellőztével személyünk országos képviselőjéül küldeni követnek, kiről fölteszi már minden polgár, hogy bennünket kész lenne eladni a legcsekélyebb árért. — Illyetén állásában a dolgoknak, ma nálunk közgyűlés tartatván, elhatároztatott, hogy tisztelt polgártársunk által tudtára adni kívánjuk Petőfinek, hogy ha személyes bátorsága és élete kedves, igen jól tenné, ha a jövő nemzeti gyűlésre menő követ választására a jövő csütörtökön köztünk meg nem jelenik, mert a nép ingerült, s nem állhatunk jót, méltó haragja felgerjedésiben lehető düheért” stb. stb. — Barátom, kihez e levél intézve volt, átadta nekem. Azt gondoltam, hogy e terroristicus

levéllel csak el akarnak engem onnan ijeszteni, de elhátároztam, hogy ha igazán akármilyen ingerült is a nép ellenem, a rám árasztott becsstelen rágalmak következtében, meg fogok a választáson jelenni, s az ingerülteket fölvilágosítom és lecsillapítom ... de ha ezt el nem érném is, ott leszek csak azért is, nehogy párthíveim méltó bosszankodással azt mondják, hogy elhagytam őket, kik olly tántoríthatatlanul ragaszkodtak hozzám. Tegnap este felé átmentem Szabadszállásra. Egy ismerősömhöz szálltam. Midőn ott megláttak, az egész háznép iszonyú rémületbe esett, alig voltak képesek annyit mondani:

— Az istenért, távozzék el tüstént, ebben a szempillantásban, mert mindjárt agyonverik. Tegnapelőtt majd éjfélig tartottak népgyűlést ön ellen, s a népet fölböszítették. A pap, kinek fia akar követ lenni, azt mondta: mihelyt bejön ön a városba, azonnal félreverti a harangokat. Távozzák, ha élete kedves!

Egy rokonom lélekszakadva futott hozzám, s ugyanezeket beszélte, s én már hajlandó voltam a visszafordulásra, nem a magam személyét féltve, hanem feleségemét, ki velem volt. Gondolám, hogy agyon csak nem vernek, még bántani sem fognak, azt hiszem, de tudja isten, milyen scandalosus jelenet történik, s hogy lássa, hogy hallgassa azt végig feleségem? Mondám neki, hogy menjünk vissza, de ő határozottan azt felelte, hogy nem megyünk, itt kell maradnunk; ha agyon akarnak bennünket verni, jól van, verjenek agyon, hanem azt ne mondhassa senki, hogy te hátráltál.

Így szólt feleségem, s én beleegyeztem, hogy maradjunk, sőt azonnal fölmentem a városházához. Ott nagyon meghökkentek, váratlan, ingyen sem remélt megjelenésem. Leesett az álla valamennyinek. A főjegyző, ki egyetlen jó emberem Szabadszálláson, elbeszélte az ellenem tartott népgyűlést, mellyben őt az érdemes tanács arra akarta erővel kényszeríteni, hogy engem hivatalosan rágalmazzon, becsstelenítsen, mire ő mint becsületes ember természetesen rá nem állt. Néhány jelenlevő siheder szörnyűkép mente-

getőzött, hogy ők sohasem támadták meg jellememet, hanem csak elveimet. Oh ti . . . tudjátok is ti, mi az a jellem, mi az az elv!

A mint estefelé visszamentem a szállásomra, számos gazdaemberrel találkoztam, kik mindnyájan nyájasan köszöntek. No mondtam, hiszen minden jól van, elleneim megszeppentek, a nép szívesen lát. Éjjel mintegy tíz óra felé muzsikaszó és kurjongatás keltett föl álmomból. A pap fiát éltették, mint követet. Kinéztem, ottkinn a ház népe mondja, hogy egész várost itatja a pap. Miután látták a jó madarak, hogy semmi rágalommal, semmi gyalázzal el nem hódíthatják tőlem az embereket, a végsőre vetemedtek, borral és pálinkával vették el a szegény szánakozásraméltó nép esztét, hogy én ellenem és így önnön maga ellen forduljon! Az ivás és ordítás egész éjjel tartott. Másnap korán reggel fölmentem a városházhoz, hogy ott bevárjam a vidékieket, s ha mindnyájan együtt lesznek, a választás előtt igazoljam magamat a rámdobált vádak ellen. Néhány perczig állhattam ott magamban, midőn mellettem e szót hallom: „szemtelen”. Oda pillantok, ki szolt? hát egy tiszteletreméltó individuum, ki fiatal korában az apámtól egyszer negyven bankó forintot kért kölcsön, adott is neki. Később tudta meg az apám, hogy a jó madár saját apjától puskát pisztolyt és lovat lopott s elugrott pusztai betyárnak. Egy ideig betyárkodott, az után elfogták, s utóbb szabadszállási bíró lett, és ettől fogva nem a szomszéd határokat, hanem csak születe városát lopta. Ez az ember mondta nagy részegen mellettem, hogy „szemtelen”. Meg sem gondoltam, hogy rólam beszél, s amint feléje fordulok, azt mondja: „igen, igen, szemtelen! mit szemtelenkedik itt?”

Oda léptem hozzá, s így szólék:

- Kérem az urat, válogassa meg a szavakat.
- Nem válogatom meg a szavakat, felelt részegen: hogy mer az úr itt szemtelenkedni?
- Mégegyszer ismétlem, szólék, válogassa meg a szavakat!

Mire ezt mondtam, azt vettem észre, hogy körülvevett egy egész dühöngő részeg csapat. A jel meg volt adva, mindenhol tódultak felém, s több, mint száz torok ordítá körülöttem:

— Ez az a hazaáruló, ez az akasztófárávaló muszka spion, a ki el akarja adni az országot: szaggasd szét, üsd agyon!

— Megálljatok, polgárok, kiálték, hagyjatok szólni, hadd igazoljam magamat!

— Nem hagyjuk szólni, agyon ütjük! Így üvöltöttek iszonyú szidalmakkal, piszkolások, káromkodások között. Ekkor már a kapu alá toltak; látván, hogy szóhoz nem jutok, kérdem, hol a bíró?

— Én vagyok, mit akar? szólt egy vén ember.

— Bíró uram, mondám, felelős lesz érte, ha bántanak!

— Az leszek, ha lehet, válaszolt a bíró; jöjjön hát föl. Fölkísért az emeletre. Ott találkoztam a követválasztási bizottmány elnökével, egy kicsapott nótáriussal, ki a népgyűlésen azt nyilatkoztatta, hogy ha a nép agyon nem ver, ő fog agyonlőni.

— Ugyan minek jött ide, hogy mert ide jönni? szólt ez, miután a nép úgy föl van ingeredve ön ellen?

— Ki ingerelte föl? én-e vagy önök? feleltem, egyéb-iránt ez nem kérdés, csak annyit mondok, hogy ön és a bíró felelősek értem.

— Ha ebben a pillanatban el nem takarodik ön a városból, felelt a kicsapott nótárius, mi nem kezeskedünk életéért!

— Így hát nincs mit tennem, szólék, mint távoznom, de arra ügyeljenek, hogy ne csak személyemet ne bántsák, de még csak ne is insultáljanak. Valóban gyönyörű! Így értelmезik önök a szabadságot? Így gyalázzák meg önök saját városukat, mellynek neve Szabadszállás!

— Az a szabadság, felelt a követválasztási bizottmány elnöke, a kicsapott nótárius, az a szabadság, hogy a ki nem tetszik a népnek, azt kikergetjük a városból.

Ez alatt feljött, a pap is, ki fia érdekében huszonnégy

akó borral prédikáltatott az éjjel a népnek, s biztatott, hogy ne féljek, nem fognak bántani, csak távozzam.

— Ne féljek? szólék; hát jöttem volna-e ide, ha félnék!

Lekisérték az udvarra; az városház előtt még mindig ordított a részeg tömeg. Fegyveres nemzetőrök álltak elő, és körülvettek.

— De így gyalog csak nem utazhatom el, mondám, be kell várnom míg kocsim megérkezik Szentmiklósról.

— Addig nem várhatunk, szólt a kicsapott nótárius, mindjárt indulnia kell önnek, tovább nem tartóztathatjuk a népet. Majd szerünk mi kocsit . . . épen ott áll egy készen . . . hajts utánunk kocsis!

S mentem a város végéig, hol szállva voltam, gyalog, körülvéve a fegyveres nemzetőrökkel; csak az hiányzott, hogy kezemet hátra nem kötötték. Fölrakták holmimot, fölültem feleségemmel, s indultunk Szent Miklósrá. Már jó darabig mentünk, midőn rákiáltok a kocsisra:

— Hová megyünk, hisz ez nem a szent-miklósi ut!

— De biz az, uram, felelt a kocsis, de nem az országút, majd ott a bösztöri csárdánál rátérünk.

— Hát miért nem megyünk az országúton?

— Megparancsolták, hogy ne azon vigyem az urat.

Én elhallgattam, meg nem foghatván, miért történt ez? mikor már jó messze haladtunk, véletlenül az országul felé pillantottam, s láttam nagy távolban az én zászlómat a szentmiklósi s laczházi kocsikat, mellyek mind az én embereimet vitték. Ekkor világosodtam föl . . . így játszottak ki, hogy embereimmel ne találkozzam. Irtóztató dühvel értem haza. Dél felé visszajöttek a szentmiklósiak és laczháziaiak hasonló dühvel, s ők beszélték el, mi történt velők.

Már mikor Szabadszállás felé mentek, a bösztöri csárdánál egy ember így fogadta őket a pap fiának nevében:

— A ki nem Petőfi, ide jöjjön, és egyék igyék, a ki pedig Petőfi, be ne menjen Szabadszállásra, mert mind agyonverik!

Embereim közül egyetlen egy sem tántorodott el, sem a csábításra, sem az ijesztésre. Szabadszálláshoz érvén, a város végén azzal fogadták őket a helybeliek, hogy Petőfi már eltávozott, ő maga kérte a tanácsot összetett kezekkel, hogy csak vitessék el őt; de azért be ne vigyék azt a zászlót, mellyen Petőfi neve van, mert mihelyt egy lépést tesznek vele, végők van. Barátom, kinél szállva vagyok, többed magával bement a városházhoz, kitudakolni a dolog mibenlétét. A mint nevemet említette, rákiáltottak, hogy ki ne mondja nevemet, mert halál fia lesz. Hirtelen zaj támadt, hogy a város végén összeütköztek a helybeliek és a szentmiklósiak. Erre a bennlevő szent-miklósiak kifutottak társaik védelmére, de a hír szerencsére csak koholftiány volt. Tanácskoztak, mit tegyenek, bemenjenek-e vagy sem? az odavalók föl voltak fegyverkezve puskákkal, kardokkal, sőt kaszákkal és vasvillákkal is. Jött egy deputáció a városháztól, melly azt állította, hogy nincsenek felfegyverkezve; jött másik deputáció, melly azt mondta, hogy bemehetnek bizton, mert már lerakták a fegyvert. E nyilatkozattal elismerték, hogy csakugyan föl voltak fegyverkezve, s az én embereim, kinnél még bot sem volt, azt mondván, hogy a mint letették, föl is vehetik a fegyvereket, visszafordultak, de azon szándékkal, hogy ha engem még utol-érnek, visszavisznek magukkal a választásra, ha mindnyájukat lelövöldözik és agyonverik is. Szerencsére, csak itt Szentmiklóson találkoztak velem, hol csendre és rendre intettem őket, azzal biztatván, hogy a törvény majd elégtételt ad nekik, a miben nem kételkedem.

Szabadszálláson egy hanggal, szavazás nélkül kikiáltották követnek a pap fiát, kiről legyen elég megjegyezni, hogy Szluha teremtménye. Ekkép ment végbe a követválasztás. Nem hamisítottam egy tényt sem, de csak egy szót sem.

És azok, kik így ellenem lázították a népet, örökké azt beszélték, hogy én lázítottam, én vagyok a lázító, én, a ki mindig csillapítottam, rendre intettem a népet, s meggátoltam az összeütközéseket.

Sohasem ostromoltattott szemtelenebbül a becsületesség és igazság. Azzal kezdték, hogy gyűlöltté tegyenek a nép előtt, nyomtatott proclamation! által, mit tolakodásnak magyaráztak. Ezzel nem boldogulván, azt hozták föl, hogy republicánus vagyok. „Soha se bánjuk mi, ha republicans is”, felelt a nép, „hadd legyen, azért követünk lesz”. — „Ez azon ember, szóltak elleneim, ki ellensége ministeriumunknak és királyunknak!” erre a nép úgy válaszolt: „Nem bánjuk mi akárkinek az ellensége, de minékünk barátunk, azért követ lesz. A ministerek nagy urak, lesz elég barátjok az országgyűlésen; nekünk pedig vagy lesz, vagy sem.” Midőn az effélék sem használtak, kezdtek becsteleníteni, hogy én olyan ember vagyok, kinek már Pesten nem is szabad szólnia, kit Pestről kitiltottak, kinek megbuktatását, bezáratását, agyonveretését jó szívvel fogja venni a minis'terium és az egész nemzet, s hogy én az ilirnek, oroszoknak és ki tudja kinek el akarom adni az országot, s minthogy még ezen gyalázatosságok által sem hitték biztosnak a győzelmet, az utolsó éjjel leitatták a népet, s a részeg tömeggel erőszakosan buktattak meg.

És ennek meg kellett történnie, hogy engem, mint orosz spion, mint hazaárulót agyon akart verni a magyar nép, ma június 15-én! . . . ma három hónapja, hogy márczius 15-ike volt, midőn első valék azok közt, kik a magyar nép szabadságáért szót emeltek, sikra szálltak! — De én azért nem a népet kárhoztatom, hanem ámitóit, félrevezetőit, kiket egykor a törvény és az isten, egyaránt meglakoltat ... a nép én előttem szent, mert gyöngé, mint az asszony s mint a gyermek. —

PETŐFI SÁNDOR.

Pesti Hírlap, 1848. június 21.

SZÓZAT PETŐFI SÁNDORHOZ!

Ön, Márczius Tizenötödike lapban egy cikket közöl, mcllyben a szabadszállási kerületben június 15-én tartott követválasztást, a megtorlott önzés, a megsértett hiúság,

s meghiúsult szép remény szülte méltó bosszújából, elferdített alakban tünteti fel, — s epébe mártott tollal, mind azokat, kik önt követségre nem segíték, az értelmiség osítályát, itt értem a szabadszállási, a fülöpszállási, számra, mintegy 50 választókat, és így az egész 1000 főt számláló választó testület általános többségét, továbbá Szent-Miklósról mintegy 160-at Laczházáról mintegy 50-et, kik t. i. a választáson megjelentek, — fekete színekkel mázolja, s oily gúnyos címekkel illeti, mik — hidje el ön! nem azon egyénekre, de az elfogulatlan ítélő előtt, ön jellemére vetnek homályt, mert ha a radical kört naponta látogató olly piszkos kifakadásokat enged magának, — a művelődés tüzpontjától távol esőtől joggal követelhető, miként önt, sokkal kíméletlenebb s meggyalázóbb címekkel halmozza. Ön barátom! olly álhitet táplál, mintha ügyének, ellenfele földig lepiszkolásával, nagyobb nyomatótkot s fontosságot adhatna, csalódik! A közvélemény, mint igaz bíró, értesülvén hitelesen a választás folyamáról s ön feltolakodásáról, — kimondja ön felett az ítéletet, melly ön szavait használva így hangzik: „Ez pimaszság Petőfitől, ez egy pénzköltőhöz, de egy pusztai betyárhoz sem illik.” Azonban vizgasztalja ön magát, lesznek, kik ön mellett mentőleg lépve föl, elmondják: Cuncta licent sat.

Ön azt mondja: hogy a választók itatása, a választás az „ön ügye megbuktatása akként történt, miként az emiittem cikkben előadatik, hogy előadását hitelre emelje, esküszik, miszerint isten önt úgy segítse, miként igazat mond. Bizony könnyen ellebben ön ajkáról az eskü s gondolatlanul iktatta cikkébe az „isten úgy segítjen”-t, mert önnek azon előadása: miként a szabadszállási, fülöpszállási, szent-miklósi és laczházi nemkaputos választók ön részén voltak, hogy a választók ön gyalázásával, nem pedig republicanisms elveinek feltüntetésével s önnek májusi napokban, a museum terén tartott népgyűlésben a ministerium iránti csúfos bizalmatlanságot hirdetett beszéde előállításával vonattak pártomra; továbbá, hogy a választók, választás előtti éjen lerészegítették, s hogy szabadszállási nemzetőrség ön s pártja ellen felfegyvereztetett:

aljas rágalom, alávaló ráfogás, s szemtelen hazugság, s ezennel felszólítom önt, bizonyítsa be, hogy a választást megelőzőtt éjen csak egy csepp boromat is megivott-e valaki, és a bösztöri korcsmában megbízásomból adott-e a korcsmáros csak egy itcze bort is valakinek, akkor legyen az egész ország színe előtt becstelen gazember, és míg ezeket nem igazolandja ön, Önt nevezem, eddig megőrzött becsületembe aljasán gázolni törekvő gazembernek.

Hála a fölvilágosodás századának! kiemelkedett már a kun értelmiség azon kiskorúságból, hogy ön ellenében, bármelly becsületes kunpolgárnak itatásra és vesztegetésre volna szüksége.

Miután a választás folyamat, a követválasztási bizottság jegyzője terjedelmesen közölni fogja, felhagyok annak részletes taglalásával, ha azonban találkoznék, ki a jegyzői előadásnak nem adna hitelt, utasítom pestmegyei birtokos gróf Zichy Ferencz és pestmegyei pénztárnok Hajós Menyhért polgártársaikhoz, kik a választáson jelen lévén, a követválasztásnak szemmel látott érdektelen tanúi; most tehát szorítokozom egyedül személyemre szórt diszes epithetonokra.

Ön engem gögösnek mond: minden czim megillet inkább, mint ez, gögös kevélységről ugyan soha meg nem rovatam, kérdezzen meg ön bárkit pesti ismerőseim közül.

Ön engem butának mond: igaz, hogy teremtő észtehetséggel s roppant tudományossággal nem dicsekedhetem, de hiszen! ön fejének sem kell abroncs; én szeretem hazám úgy, mint ön, de még talán jobban, mivel engem hazámhoz több érdek csatol, van tiszta fölfogásom, tisztább, mint önnek; van jellemem, szilárdabb, mint öné; talán több kikepzettséggel is hízeleghetem magamnak a tanok minden ágában — a költészetet kivéve — mint ön, talán én is ismerem a nép szükségeit, mint ön, talán én is csak úgy a nép közé tartozom, mint ön, vagy talán nemességem miatt nem is vagyok képes fölfogni a nép érdekeit? Ön nagyon elbizott, de mibe? abban, hogy a Pegazus farkába ön is felkapaszkodott. Ön, barátom, nagyon hiu, a fölötébb hiúság pedig hígvelejűséget föltételez.

Őn azt is mondja, hogy én Szluha teremtménye vagyok. Nem tagadom, hogy Szluha Imre főkapitánysága alatt, előbb, mint városi főjegyző, később, mint kerületi tisztviselő szolgáltam, de hogy nem voltam szolgálalkú, lábnyaló, megmutatja a következmény, mert én neveztetem elnökévé azon kerületi bizottmánynak, mely a pákai gázdálkodás körüli visszaélések kipuhatólásával megbízott, tovább a XXV. t. cikk nyomán népképviselőre alapított hármaskerületi közgyűlés két hivatalra kijelölt, s a hármaskerületek választótestülete, hármaskerületi közhivatalra föl is választott, ha követnek ki nem kiáltatom.

Őn „cine-mintye”-t is emleget. Barátom, az oláh azt akkor mondja, mikor ellenfelét orozva akarja, levetni. Hát még illy alávaló gondolat is fordulhat meg ön agyában? keblem illy nemtelen bosszút nem ismer. Ha velem baja van önnek, mint volt Antagonistájával, nyílt sisakkal szembe, Petőfi elől soha semmiben is hátrálni nem fogok.

Megvallom sokáig tudtam elhatározni magam önhöz intézett e szózatra, tudván azt, hogy vinco seu vincor semper ego maculor. Ollyan ön, mint a fertőbe hevert disznó, mely minden hozzá közeledőt kíméletlenül bekever. Isten önnel.

NAGY KÁROLY.

Pesti Hírlap, 1848. július 5.

PETŐFI SÁNDOR A NEMZETGYŰLÉSI KÖVETEKHEZ.

Nagy Károly, ki a kiskunsági követséget elrabolta tőlem, a *Pesti Hírlap* 99. számába egy cikket lopott be ellenem. E cikk egészen ő hozzá méltó, s én őt érte én-hozzám méltólag vontam kérdőre, s kívántam elégtételt. A milly szemtelen hetvenkedéssel írta Nagy Károly e cikket, olly példátlan gyávasággal tagadta meg az elégtételt, olly gyávasággal, mellynek párját nem férfiak, de vén banyák életrajzában is hiába keressük. Figyelmeztetem és kérem a nemzetgyűlési követeket, hogy e megbélyeg-

zett emberrel senki közülük egy sorba ne üljön, nem az én irántami szívesség vagy barátságánál, hanem azon tiszteletnél fogva, mellyel a testület magának tartozik.

PETŐFI SÁNDOR.

Pesti Hírlap, 1848. július 9.

PETŐFI ÜGYE AZ ORSZÁGGYŰLÉS ELŐTT.

A juh 8-i országgyűlés verificationalis választmány S. osztályának jelentése. A 8. osztály előadója jelenti, miként Nagy Károly szabadszállási követ választása ellen Kunszentmiklós és Laczháza választói nagyszámú aláírással ellátott folyamodványt nyújtottak be; de miután a jegyzőkönyv már tárgyaláson keresztül ment: az osztály nem tartá magát feljogosítva annak tárgyalására, hanem a ház elé terjeszti.

Több tag kívánatára fölolvastatott a folyamodás.

A folyamodvány aláírói mind azon méltatlanságokat elpanaszolják, mellyeket Petőfi lapok útján közzétett. De még többeket is.

Hogy Nagy Károly pártja folyvást itatott, — hogy Petőfit, mint hazaárulót, muska-spion, stb. rágalmazták, becstelenítették, fenyegették, — kit ha agyonvernek, ezt a ministerium jó néven veszi (kitérő indignáció).

Hogy midőn Petőfi magát az ellene koholt rágalmak ellenében igazolni akarta — a felbőszült tömeg éltét veszélylyel fenyegeté.

Hogy a választás helyéről eltávolították; még pedig, hogy választóival ne találkozzék — nem az országúton, hanem mellékes dűlőutakon.

Hogy midőn panaszlók megjelentek, jelöltjük már nem volt a választás helyén; sőt oda magok sem bocsátattak; a felfegyverzett másik pártbeliek által agyonveréssel fenyegettetvén.

Ezenkívül, még saját előljáráik is lemondással fenyegették a folyamodókat, ha Petőfire szavaznak; s a főbíró, hogy választásra be ne mehessenek, nem a kezes, hanem a szilaj ménest hajtató haza.

A folyamodók azzal végzik, hogy ha sérelmök orvosolva nem lesz, ők kivonandják magokat a nemzetőrség kötelesség alól. Egyébiránt újabb választás helyéül, nem a botrány színhelyét Szabadszállást, hanem Sz.-Miklóst kívánják kijelöltetni.

Felolvastatott a jegyzőkönyv is. Ez szokott hivatalos feszességében úgy látszik egy szót sem akar tudni Petőfiről.

Nyári: Ha e folyamodvány tartalma igaz: ekkor tisztán áll, hogy a választási szabadság nem volt biztosítva. Annyival inkább kötelessége a háznak elrendelni a vizsgálatot: mivel szavazati jegyzőkönyv nem lévén, az iránt nincs megnyugtatta a ház: váljon a folyamodók közül szavazott-e valaki.

Szeles Lajos pestmegyei képviselő Nagy Károly nevében jelenti, hogy ez maga is kívánja a vizsgálatot, s a ház megrendeli.

Besze azon kérdést teve, ki fogja a vizsgálatot végrehajtani, a hatóság, vagy a minisztérium? (elkiáltás: a ház küld ki).

Bónis megjegyezvén, hogy a vizsgálat költségeit az okozó fél viseli, — a vizsgálatot a ház szabályai elkészültéig kívánja halasztani. Kazinczi G. előtt azonban az erkölcsi individualitás oly szent, hogy ahol ennek helyreállításáról van szó, halasztáshoz nem járulhat. Egyébiránt compromissionális bíróságot indítványoz.

Több felől Besze és Ivánka neve hangzik.

Csiki Sándor és Hunfalvi képviselők a hatóságra akarják bizni a vizsgálatot, s törvényeink szellemével nem egyezhetik meg, hogy a tábla saját tagjai közül küldjön. Mire Madarász L. kérdi: hát a parlamentáris kormány törvényeink szelleméből folyt-e. A kérdés az: valljon a ház magának tartja-e fenn a jogot, vagy más hatalomra ruházza? — Vagy talán azon bíróra bízza, ki ellen panasz van? Kéri a házat, hogy „önjogaink fönntartására mielőbb rendelje el a vizsgálatot. (Éljen.)

Deák Ferencz: Figyelmeztetem a házat, hogy az első illynemű eset melly maga után következéseket vonhat. Fi-

gyelmeztetem a házat, hogy néha a verificatio olly kérdéseket foglal magában, mellyek ministeri, cabineti kérdések. Óvakodni kell, hogy a ház ki ne szalassza kezeiből a hatalmat. A ministerium sok esetben lehet rész; a ház ellenben mindig egész, ez a főhatalom. Kívánom tehát, hogy a ház maga vizsgálja meg. A háznak adatokra van szüksége. De kit bizzon meg? a jurisdictiót? De ez maga sok esetben fél. S ha a jászkun hatóságot bizná meg a ház, ekkor csak a ministerium által intézkednék. Küldjön tehát maga kebeléből, még pedig nem bíraskodásról, hanem vizgálatról lévén szó: elég lesz egy tagot küldeni.

Egy tag mellett szóltak: Trefort Ágoston pestvárosi és Kazinczi G. zempléni képviselők; ellenben Asztalos Pál és Besze János 3-at sürgettek. Felállás útján az elnök 3 tag mellett mondott ki többséget.

Pesti Hírlap, 1848. július 11.

ÉS ÉN LEBORULOK E NEMZET NAGYSÁGA ELŐTT.. .

Pest, jul. 11-én. A képviselők háza nagy napot élt ma, nagyot a nemzet is, mellynek megmentését elhatározá.

Nemcsak a ház határozata, a mód, mellyel határozott, érdemlí, hogy hirdettessék minden nyelven, mikép fog hirdettetni barátainknak öröme s ellenségeknak rettentő példájára.

Már a tegnapi ülésben el van határozva, hogy mielőtt a válaszfelirat tárgyalatnék, Kossuth indítványa fog meghallgattatni.

Ma a helyek már korán elfoglaltattak; boldog volt, kinek egy zugocska jutott, hogy megállapodjék s a szívek dobogása kísért minden percet, míg eljött az idő.

Tíz óra volt.

És a szószékre lépett Kossuth. Elkezdé beszédét a haza állapotáról s miután hallgatóit a dolgok kellő álláspontjára helyezte, sorba felmutatá a haza ellenséges viszonyait, a kormánynak intézkedéseit, jellemezte a horvát pártülést,

a szerb lázadást, az ausztriai politicát; vonatkozott Angolhonnak, Franciaországnak állására és sympathiájára, az aldunai tartományokra és a német szövetségre; s mindezekből azt vonta ki, hogy a magyar nemzetnek mindene-előtt saját emberségére és erejére kell támaszkodnia.

Beszéde találkozott minden jóakarattal, meggyőzött minden kételkedést, leszegett minden disergentiat; a lélek minden húrjait keresztülszegezte, s erejének lehelletével eltölté a házat.

S midőn szólt aztán a haza vészeiről, mellyek nagyokká lehetnek, az áldozatkészségről, mellyet eddig fajunk tanúsított, a jognak, igazságnak és méltányosságnak ösvényéről, mellyen járdált eddiglen a ministerium, s kell járdalnia ezután, akkor is, ha a harc dörgése talán egyébre is késztetné, midőn szólt egy ellenséges világról, annak ellenében szabadságunknak, Mállásunknak, nemzetünknek megtartásáról, midőn felkért minden sajtó fájdalmat, minden szenvedést, melly már orvosolva nincs, hogy várjanak egy néhány perczig, míg a haza megmentve leszen, s midőn mindennek következtében a haza megmentésére kétszázezer katonát, a szükséghez képest negyvenezret most mindjárt, a többit pedig a körülmények szerint kívánt kiállíttatni, midőn illy rendkívüli időkbén negyvenkét millió forintot adóban és hitelben kívánt megszavaztatni, egyszerre félbeszakítá őt a háznak felkiáltása, mellynek tagjai egytől egyig felálltak, feltárták kezeiket, s komoly ünnepi hangon nyilvánították, hogy a katonaságot és az adót a kívánt mennyiségben megadják.

És állanak a képviselők, feltartott kezekkel; ismétlik egy hanggal határozásukat; a karzat égett a lelkesedés lángjában, aztán egy pillanatra csend következek... és Kossuth a meglepő látványnál keresztbe tevé kezét, s töredezett, mély hangon monda: „önök felálltak, mint egy férfiú, fennállanak és én leborulok e nemzet nagysága előtt s csak azt mondom: annyi energiát a kivitelben, mint amennyi hazafiságot tapasztaltam a megajánlásban Magyarországnak: — s Magyarországot a poklok kapui sem dönthetik meg.”

És elhagyá a szószéket.

Az elnök meghatott szavakkal jelenté ki, hogy kétszáz ezer katonának s ebből most azonnal negyvenezernek kiállítása és negyvenkét milliányi adó és hitel el van határozva.

Az ülés egy óra hosszat elhalasztatott.

S mi most már látva az értelmiségnek, jó akaratnak és lelkesedésnek egész gyarmatát a képviseleti házban, látván a haza megmentését így elhatározva, azt mondjuk: ha ellenségeinknek nem tetszik a mi igazságunk, ha nem tetszik a mi méltányosságunk, jöjjön, a minek jöni kell.

Pesti Hírlap, 1848. július 12.

A PETŐFI-VÖRÖSMARTY VITA.

VÖRÖSMARTYHOZ.

(Midőn a nemzetgyűlésben augusztus 21-kén ő a hadügyben a többséggel szavazott.)

Hallgassak-e, mivel szeretlek,
Miként atyámat szeretem?
Hallgassak-e, mert te neked sem
Fáj majd úgy a szó, mint nekem? . . .
Hogy is tehetted, a mit tettél,
Az isten szent szerelméért! —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Azért hagyád el a múzsákat,
Azért tevéd le lantodat,
Hogy, földre szállván az egekből,
Tüstént lesározd magadat.
Sarat, sarat kell látnom rajtad!
Inkább szeretnék látni vért. —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Íme a sas, ha itt alant van
 A földön, millyen nagy madár,
 S olyan kicsiny, hogy alig látszik,
 Midőn a fellegekben jár.
 Te fönnt valál nagy, s lenn kicsiny vagy;
 Az ember illy csodát nem ért. —
 Nem én tépem le homlokodról,
 Magad tépted le a babért.

Megunta azt a szennyes pályát
 A nemzet, mellyen eddig ment,
 Kiküzködé magát belőle,
 S új czélt tűzött ki odafent,
 S *ti* visszahurczoljátok őt a
 Mocsárba, honnan már kiért. —
 Nem én tépem, le homlokodról,
 Magad tépted le a babért.

Mit bánom én, hogy nem magad vagy,
 Hogy ott száz és száz van veled?
 Habár ott volna valamennyi,
 Itt kéne lenni te neked.
 Ha a *költő* is odahagyja,
 Ki küzd aztán a jó ügyért? —
 Nem én tépem le homlokodról,
 Magad tépted le a babért.

Te voltál a nemzet költője?
 Te írtad azt a szózatot,
 Melly szólt egy országnak szívéhez? . . .
 Azt most már szétszakíthatod,
 Mert hieroglif lett belőle,
 A mellyet senki meg nem ért. —
 Nem én tépem le homlokodról,
 Magad tépted le a babért.

Ki hitte volna? én nem hittem
 Hogy neved is, e fényes név
 Hazánk egén csak rövidlétű
 Futócsillag volt, nem egyéb.
 Omoljatok szemem könnyűi,
 E lehullott szép csillagért! —
 Nem én tépem le homlokodról,
 Magad tépted le a babért.

Én, ha verset írok, nem írom a magam multságára, hanem írom azért, hogy kiadjam, hogy mások gyönyörködjenek benne vagy okuljanak rajta. (Elérem-e célomat, vagy nem? az nem tartozik ide.) Sokan voltak kik e költeményem kiadását ellenezték. Nem tehetek róla. Én érzem a legnagyobb fájdalmat, hogy erre kényszerülve vagyok, mert én szerettem, én tiszteltem legjobban Vörösmartyt mind azok között, kik őt valaha szerették és tisztelték, de elveimet még sokkal jobban szeretem és tiszteltem, mint őt. szívem sajog és vérzik, de kérlelhetetlen maradnék, ha elvérezném is bele. Brutus talán sírva szúrta le jótevőjét, apját, Caesart, de leszúrta. Hogy Vörösmartyt elítélem, nagy áldozat, mellyet szívem tesz elveimért, de bármily nagy ez áldozat, kész vagyok és mindenkor kész leszek sokkal nagyobbakat is tenni értetek, szentséges elveim!

PETŐFI SÁNDOR.

Életképek, 1848. augusztus 27.

JÓKAI NYILATKOZATA.

E lapok múlt számában megjelent verse szerkesztőtársamnak Vörösmartyhoz, akaratom és határozott tiltakozásom ellenére a fővárostóli távollétben jött be a lapba.

Nekem rosszul esik e nyilatkozat közlése, mert pártunk ellenei örülni fognak a viszálykodásnak, melly köztünk létre jött. Petőfinek módjában lett volna ezt kikerülni, ha engem haza vár s nem távollétben adja be művét a lapba; azon esetben, ha ő határozottan ragaszkodott volna annak kiadásához, vagy egyikünk, vagy másikunk lelépett volna a szerkesztésről.

Így kénytelen vagyok kinyilatkoztatni, hogy e vers kiadását rosszalom.

Rosszalom, mert nem ismerem el: hogy Vörösmarty valaha olly tettet követett volna el, mellyért a haza előtt meggyaláztassák:

mert nem ismerem el: hogy költőnek joga legyen költőtársa felett ítéletet hozni. Itt bíró csak a jövő nemzedék lehet;

mert bár én is szeretem a magam elveit, de azért a más elveit is tiszteletben tartom, kivált midőn meg vagyok arról győződve: hogy az a más is becsületes ember és jó hazafi;

mert bárha Petőfi elfeledkezhetik is azon háláról, mivel Vörösmartynak tartozik, én nem feledkezhetem el arról, mivel én tartozom neki.

A vers alá tett asteriscusra, mellyben P. elveiről beszél, azt jegyzem: hogy nem ismerem el lapunk elvei közé tartozandónak azt: hogy valakit kihallgatás nélkül elítéljünk s political véleményéért költői hírért támadjuk meg.

Petőfi azt mondja, hogy neki fáj V.-t bántani, mégis szól, nekem is fáj a nyilatkozat, de azért kimondani.

JÓKAI.

Életképek, 1848. szeptember 3.

ELSŐ ÉS UTOLSÓ FELSZÓLALÁSOM EGY IGEN PISZKOS DOLOGBAN.

Jókai Mór szerkesztőtársam az Életképek előbbi számában egy nyilatkozatot bocsátott ki ellenem Vörösmarty-hoz irt versemet illetőleg, s tette ezt hirem és tudtom nélkül. Ha én a nyilatkozat indokát nyilvánosságra hoznám, a közönség azonnal tudni fogná, mit tartson Jókai felől? mert annak indoka minden inkább a világon, mint Vörösmarty iránti tisztelete ... de én nem hozom napfényre azon indokot, mert nem elvem magánügyeket közrebocsátani, nem akarok olly fegyverrel vívni, mellynek egyik vége legyőzni ugyan ellenemet, de a másik vége engemet beszennyezne. Elhagyom tehát a nyilatkozat indokát csak a nyilatkozatra magára teszem meg észrevételemet. Scandalosus dolog, két szerkesztőnek a maguk lapjában egymás ellen síkra kelni, de ő dobta le a keztyűt, s én morális kötelességemnek tartom azt fölvenni; van azon nyilatkozatban öt impertinentia, mit nem hagyhatok szó nélkül.

1-ső impertinentia. Azt mondja Jókai: „nem ismerem el, hogy költőnek joga lenne költő társa felett ítéletet hozni”, s épen azon cikkében, melyben ezt mondja, megítél ő és pellengérré állit engemet. Vagy ez csak holmi Perőfi-féle kicsinységnek nem szabad, de a Jókai-féle nagyságok kivételei e szabálynak?

2-ik impertinentia. Azt mondja „bár én is szeretem a magam elveit, de azért a más elveit is tiszteletben tartom” stb. s ugyanekkor az én elveimért amúgy hübelebalázs módjára nekem esik.

3-dik impertinentia. Azt mondja: „bárha Petőfi elefedkezhetik is azon háláról, mivel Vörösmartynak tartozik, én nem feledkezhetem el arról, mivel én tartozom neki.” Tehát Jókai hálátlansággal vádol engemet, s ugyanakkor, engemet vádolván, ellenem kezét emelvén, a legczudarabb hálátlanságba esik. Én nem tudom, mennyi hálával tartozik Vörösmartynak, de azt tudom, hogy az mennyivel tartozik Vörösmartynak Jókai, tíz annyival tar-

tozik én nekem, ha egyébert nem, már csak azért a több mint baráti, több mint testvéri, több mint atyai szeretetért is, melyet rá hosszú éveken át pazaroltam. Talán emlékszik a közönség egy költeményemre, melyet Jókaihoz irtani néhány év előtt. E költeményre több barátim azt mondták: „te Jókait szereted legjobban? te ő benne bizol egyedül? majd meglátod, Jókai fog legjobban megcsalni, Jókai lesz leghálátlanabb irántad.” Én kinevettem őket, sőt megharagudtam rajok, pedig im a következők mutatja, hogy igazok volt!

4-dik impertinentia. Azt mondja: „nem ismerem el lapunk elvei közé tartozónak azt, hogy valakit kihallgatás nélkül elítéljünk” stb. Hát állítottam én azt, hogy azon elvek lapunk elvei? nem a magam elveiről beszéltem én ott? és végre kihallgatás nélkül ítéltém én? tagadom, mert mielőtt kiadtam versemet, igen hosszan beszéltem e felől Vörösmartyval a nélkül, hogy capacitálni tudott volna. De ha mindjárt nem beszéltem volna is vele, tény volt előttem, mellyből ítéltém és ítéltém.

5-dik és legnagyobb impertinentia: hogy Jókai az egész nyilatkozatban oly fennhangon, oily categorice, oily leczkértetőleg beszél velem, mintha praeceptorom, mintha mesterem, mintha gazdám volna. Az imént vádol engemet feledékenységgel, s ő felejt el, hogy ő az én tanítványom, az én kis öcsém volt, hogy ő az én szárnyaim alatt nőtt fel. Egyébiránt jól teszi, hogy elfelejti; s felejt sen el még sok mást, kívánom az ő javára, különben sok lelki-furdalást fog szenvedni az életben. —

Jókai ama nyilatkozata után kettőt kell tennem: kiadni ezen ellennyilatkozatot s kiadóinknál fölmondani a szerkesztést. Megtevéem mind a keltőt, s így be van a dolog fejezve. Szerződésünk ezen év végéig tart, ez év utolsó napján megszűnöm az Életképek szerkesztő- és dolgozó-társa lenni.

PETŐFI SÁNDOR.

Életképek, 1848. Sept. 10.

JÓKAI VÁLASZA.

Petőfi nagy zajt üt szerkesztői tiltakozásom ellenében. Erre oka nincsen. Én sem elveit, sem személyét soha nem bántottam. A mi a hála dolgát illeti, velem jótéteményt senki a világon, Petőfi legkevésbé sem követett el. Én barátságomat sohasem szoktam kölcsönbe adni, mellyért kamatot várok. Petőfi engem soha nem szeretett, én szerettem őt, s azért az ő kíméletlen szavai engemet legfeljebb bántanak, de ellenségévé nem tesznek. Én ezentúl sem mulasztandok el egy alkalmat sem, mellyben Petőfivel szívesseget követhetek el s mint eddig nem nyertem érte viszonzívesseget, úgy ezentúl sem fogok várni, sőt ha azért nekem Petőfi ismét csak kíméletlenséggel fogna fizetni, azt neki előre megbocsátom. Ő arról nem tehet; ő úgy született.

JÓKAI MÓR.

Életképek, 1848. Szeptember 17.

A MAGYAR HADSEREGRŐL, PETŐFIHEZ.

Petőfinek az *Életképek*-ben egy hozzám írt csinos versezete jelent meg, mellyben azért fed és kárhoztat, hogy a katona kiállítás tárgyában a többséggel szavaztam.

Ha csak Petőfivel volna dolgom, nem szólanék. Ő ezen fellépésének helytelenségét előbb utóbb be fogja látni, s én önérzetemben tökéletesen biztosnak érzem magamat.

Azonban az embereket a szép vers el szokta kábítani, s a legtisztább jellem is, ha sajtó útján megtámadtatott, igen sok ferde szájú emberrel találkozik, kik hozzá vagy a kárörömnök, vagy a sajnálkozásnak nyomorúságos mosolyával közelítenek. S a mi a legfőbb baj, gyakran okos és becsületes emberek is felületesen ítélnék kicsiségnek látszó dolgok felett, de minden felülegesség mellett ítéletüket egész határozottsággal szokták kimondani.

Filkókkal nem gondolok, mit ítélnék rólam; de okos és jóra való emberek előtt nem szeretnék hamis színben állni. Ezek figyelmét kérem ki néhány szóra.

Petőfi azt írja versben, hogy én mindig fennjártam, nagyok mutatkozám, leszállva kicsin vagyok, hogy a földön besároztam magamat, s inkább szeretne rajtam vért látni, mint sarat, hogy a „szózat” már érthetetlenné lett, s hogy nem ő, hanem én tépem le a fejemről a babért.

Ehhez hozzáadja egy jegyzetben, hogy ő szeretete és tisztelete daczára s barmilly fájdalommal s áldozattal ha szinte el kellene is véreznie, kénytelen engem elítélni, mert jobban szereti elveit, mint engem.

Körülbelül ezek mondatnak a versben s jegyzetben.

A ki ezeket olvassa, legalább is azt kell gondolnia, hogy én Magyarország függetlenségét, szabadságát, jólétét, fennmaradását szavaztam le, vagy a nemzetőrségnek valamelly nevezetes elvét sértettem meg. Mert legalább is ennyi bűn kívántatnék ahhoz, hogy rajtam száradjon a sár, s hogy mit költeményeimmel netalán használtam, azt országgyűlési szavazataim lerontsák, s még akkor is kérdés: elvesztenék-e beesőket (ha van) költeményeim, s nem volnának-e képesek lelkesíteni az utókort, ha addig fennmaradnak?

Petőfi elv miatt támadott meg. Most tehát csak az a kérdés: mire szavaztam, s micsoda elvet sértettem meg? Hogy ezt ki-ki minél világosabban lássa, ide jegyzem a főbb pontokat, melyekre a többséggel együtt szavaztam.

1) A hadsereg 200,000 főre emeltessék.

1) Vezénylet, ügyvezetési nyelv magyar, színek jelek öltözet nemzetiek.

2) A régi katonaság, mihelyt a körülmények engedik, magyar lábra állitassék.

3) A magyar katona csak az ország megtámadtatása esetében használtathassék külföldön.

Úgy gondolom, ha az egész törvényjavaslatban elvekről van szó, csak a 2, 3, 4-ik pont lehetnek azok? S megtagadtam-e ezeket? Egy szóval sem.

S ha most azt kérdi valaki: miért hát ez a nagy hűhó elvekről, babérról, sárról és vérről, sasról és felhőről? kisül, hogy semmiért; mert én egyetlen elvet sem tagadtam meg, s az egész ömledezés nem egyéb, mint egy fiatal hazafi, s amellet költői kebelnek túláradása.

„Igen, de ön arra szavazott, hogy a régi ezredek három zászlóalja, meg két tartalék század újonczokkal töltsék be, hogy a huszárezredek kiegészíttessenek.”

Való, erre szavaztam s megvallom nagy bökkenő volt, míg túlestem rajta. Azonban a tapasztalás iránt némi respektussal vagyok. Ha a tapasztalás így szól: adjatok nekem ujonczokat a régi katonák közé, s én két hét múlva tűzbe viszem őket, s isten segítségével megverem az ellenséget" azt mondom rá: „jól van, verd meg az ellenséget, s aztán alakítsd át a régi seregeket.”

Erre szavaztam; de ez már bármi kákabélű tudós értelmezése szerint is nem elv, hanem kivitel, s az alkalmazás keserű almája, mellybe bele kell harapni, ha czélt akarunk érni.

Igaz, nekem is jobban tetszett volna, ha valami fiatal, népszerű hadvezér, valami kis Napoleon-féle azt mondja: „Én teremtek magyar hadsereget, átalakítom a régit, átolvasztom az ujonczok közé s megverem az ellenséget.” Én magam is csináltam s ajánlottam illy nemű terveket, de mellyek mind csak illyen magamféle tapasztalatlan embereknek tetszenek, s megvallom, hadi dolgokban nem tartom magamat auctoritásnak.

A hadügyminister kinyilatkoztatta, hogy önálló magyar hadsereget akar (mert hiszen más hadsereget furcsa is volna akarnia), csak időt kért, hogy e szándékát, melly a nemzet kívánatával egy, veszély nélkül létesíthesse. A kérdés tehát csak a körül forog: bízunk-e a hadügyministerben vagy nem? Én bízam és még most is bízom. Meglehet, hogy tehetségét illetőleg, csalatkozni fogok, de már ez aztán nem olly dolog, hogy elvtagadásról beszéljünk, s a babért letegyük a sárba. Ez fatum, balszerencse lehet de gyalázat nem.

Ezek nézeteim a vers és jegyzet tartalmáról s tárgyilagosságról. Most még Petőfihez néhány szót. Többször elolvastam a verset s véleményem ebben állapodik:

Petőfi ezen verse által mindenestre kitette magát a higadtabb emberek Ítéletének.

Nem fogják-e méltán mondani: Petőfi Vörösmartyról, kivel barátságos viszonyban van, mind eddig még egy jó szót sem szólt; honnan van az, hogy olly mohón ragadta meg az alkalmat, róla kárhóztatását kimondani? Tisztelet-e, szerénység-e az, midőn valakiről minden komolyabb vizsgálat nélkül így szólunk: én elítélem őt! kicsoda? Petőfi, kit? Vörösmartyt s miért? elvekért, mellyeket Vörösmarty meg nem tagadott. Ez legalább is igen nagy elbizakodásra s könnyelműségre mutat.”

S ha mélyebb pszichologiai vizsgálatokba akarnék bocsátkozni, nem tűnik-e ki, hogy Petőfi kegyelettel akarván szólani, szólt igen rosszul palástolt s mondhatom, igen idétlen szánakozással, mellyre én teljességgel nem szorultam.

Azonban ezen fejtegetést nem fűzöm tovább. Bal idők szerencsétlensége, hogy kelletténél ingerültebbek vagyunk s igazságtalanok a legjobb hazafiak s legjobb barátunk iránt is. — S ebben nemcsak Petőfi vétkes, hanem gyakran mi magunk is, kiket fiatalság nem ment. Bal időkben gyanú, bizalmatlanság tépik a nemzet keblét, s a legjobb ügy bizalmatlanság által csirájában fojtatik meg.

Épen ezért vigyázatosaknak kell lennünk mások megítélésében. Ha a legjobb magyarok egymásban nem bíznak, ki lesz akkor, ki bizodalunkat megérdemli?

Mi az ellenemi kifakadást illeti: még menthető volna, ha fényes szónoklattal a képviselők házáat félrevezetném; de mivel e részben teljesen ártatlan vagyok (mert nem érezvén magamban szónoki tehetséget, mindeddig egyszerű szavazatra szorítkoztam), nincs ok, hogy bárki is befolyásomat veszélyesnek tartsa, nincs ok, hogy nem elvi, hanem csupán alkalmazási kérdések eldöntésénél egyszerű szavazatomért kiválólag megtámadtassam. Mert ha költőnek tartatom is, de az élet dolgaiban nem szeretek ab-

rándozó lenni, s csak azon feltétel alatt tartom szabadnak, hogy költő a gyakorlati kérdések megoldásában részt vegyen.

Egyébiránt nem gondolom, hogy ezen kis tollharcz a jóviszonyt köztünk felbontsa. A sajtó azért van, hogy írjunk. Petőfi elmondta rólam véleményét, én most mondom el. Ő engem vétkes politicusnak tart, én őt igen gyarlónak és könnyelműnek. Vádja súlyosabb, mint az enyém. Az idő ítélni fog köztünk.

S hogy én is verset mondjak, egy jó tanáccsal végzem szavaimat:

Légy buzgó, de szerény; bírónak még te kicsin vagy.

Élj, küzdj és munkálj s várd ítéletedet. —

VÖRÖSMARTY.

Kossuth Hírlapja, 1848. September 6.

VÁLASZ VÖRÖSMARTYNAK.

Nem szeretem a feleselgetést, kivált illy időkben, midőn a közönségnek kisebb gondja is nagyobb, mint egyes emberek szóváltogatásait hallgatni; mind a mellett nem hagyhatom szó nélkül Vörösmartynak e lapok 58-ik számában hozzám intézett sorait. Nem bocsátkozom a czikk pontonkénti czáfolatába, nehogy mind magam, mind a mások becses idejéből sokat raboljak el; csak általánosságban egy pár rövid észrevétel.

Azt én gondoltam előre, hogy Vörösmarty felelni fog versemre, de megvallo, ingyen sem hittem, hogy úgy fog felelni, a mint felelt. Nem hittem hogy olyan fegyvereket fog használni, minőket senkitől sem érdelek s ő tőle legkevésbé, s a mellyek ő hozzá nem is méltók: a gyanúsítás és lenézés fegyvereit. Ezek a polémia legkopottabb, legmindennapibb fegyverei. Ha kardot szúrt volna belém hallgatnék, de miután bunkósbottal támadt meg, nem hallgathatok.

Azt mondja ő: „Nem tűnik-e ki, hogy Petőfi kegyelettel akarván szólni, szólt igen rosszul palástolt s mondhatom, igen idétlen szánakozással?” stb. Erre minden elfogulatlan ember azt fogja mondani, hogy nem tűnik ki, de ha csakugyan ez tűnnék ki, úgy megvallom, nem olly hangon írtam, mint lelkem mélyében akartam.

Azt mondja: „Petőfi Vörösmartyról, kivel barátságos viszonyban van, mindeddig még egy jó szót sem szólt; honnan van az, hogy olly mohón ragadta meg az alkalmat, róla kárhóztatását kimondani?” stb. Engedjen meg Vörösmarty, de azt nem tudja, nem tudhatja, hogy én ezt az alkalmat mohón ragadtam-e meg, vagy hosszú és kinos lelki harcz után? és a mit előbb mond, az egyáltalán nem áll, mert én már nem egyszer mondtam róla jót és igen sok jót nyilvánosan (az 1845-ik Életképekben megjelent Úti jegyzeteimben, az 1847-ki Hazánkban megjelent Úti leveleimben stb.) de arról nem tehetek, ha elmulasztotta elolvasni, vagy arra méltónak nem tartotta. És azon fölül lettem azt, mit senkivel sem tettem, összes költeményeimet neki ajánlottam „tisztelet és szeretet jeléül.” Hogyan mondhatja azt, hogy mindeddig egy jó szót sem mondtam felőle? miért akar tényeket megsemmisíteni? Én legföllebb hibáztam azon versemben, de ő vétkezett, midőn azt nem a legtisztább baráti és hazafiúi fájdalom, hanem isten tudja milyen rossz indulat kifolyásának magyarázta. Ezzel azon gyanút vágja arcomhoz, hogy én soha sem voltam őszinte tisztelője, hogy én csak tettetem iránta a tiszteletet, szóval, hogy kétszínű ember vagyok, s ez a legczudarabb jellemtelenség, mi embertől telik, s ezt nem engedhetem meg, hogy magamon száradjon. Fölhívom mindazokat széles e világon, kik engem ismernek, nyilatkozzanak valamennyien, tapasztalták-e bennem csak árnyékát is a kétszínűségnek? ha igen, borítsa fejemet a nemzet megvetése!

E gyanúsítás fáj, és fáj az a lenező hang, melyen beszél velem Vörösmarty, mondván többek között: „én elítéltem őt! kicsoda? Petőfi, kit? Vörösmartyt” stb. Már

kérem alázatosan, akárki is az a Petőfi, de mindenesetre olyan ember, kit Vörösmartynak sincs semmi joga lenézni. S ha épen kedve volt Vörösmartynak a szerénységről beszélni, inkább akárhol beszélt volna róla, mint itt, midőn ő is feledni látszik a szerénységet. Egyébiránt a mi a szerénységet illeti: én azt igen silány portékának tartom mellynek betanulását sohasem találtam fáradságra méltónak, mert az a jezsuiták találmánya. Goethe teljes hosszú életében egyszer mondott okosat, akkor midőn azt mondta: „nur die Lumpen sind bescheiden.”

Czikke végén, miután a szerénységet repetálta, így szól Vörösmarty: „bírónak még te kicsin vagy.” Nincs mit szólnom ellene, elismerem teljesen, ha azon érdemes táblabíró hiszemben él Vörösmarty is, hogy mindaddig kicsin az ember bírónak, míg nagy hasa nincs.

Különben, a mit ő gondol, én is azt gondolom, hogy t. i. e tollharcz nem bontja föl közöttünk a jó viszonyt. De ha ellenkezőleg lenne is, nem csak ő vele, hanem akárkivel a föld hátán, mindig kimondanám szabadon meggyőződésemet. Inkább legyen ezután is, mint ekkorig voltam, bátran és kérlelhetetlenül kimondott meggyőződésem martyrja, hogysen gyávasággal vádolhassam én magamat. En magammal akarok békében élni, nem a világgal.

PETŐFI SÁNDOR.

Kossuth Hirlapja, 1848. September 8.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN RÓL.

Részint vad, részint szennyes érzetek szokták azon ürt megszállni, mellyet a kebelből elköltözött kegyelet hagy. A kegyelet — a szép és magasztos tettek e hatályos tényezője — ha a nemzet kebeléből távozik, búsító és szomorító; mert a jelennek a múlttali legszebb összekötő fonalai metszetnek el úgy el azon szálak is, mellyeknek tovább fonása a jelennek a jövődőt biztosítja. Az érdemnek

legszebb jutalma és egyik legnemesebb rugója veszve van. Fájdalom, nálunk újabb időben kegyelet-hiány sokképen és nagy mértékben mutatkozik. Azonban mégis reményiem: nemzetem nagy többségében van még elég kegyelet arra, hogy mi a Martius tizenötödike 151. számában gróf Széchenyiről áll, közbotrányt okozzon.

Gróf Széchenyitől, én régi és hő bajtársa, olykor napszámosa is, már évek óta gyakran vagy inkább többnyire véleményben s eljárásban eltértem, különböztem. Meglőn tehát az elvokonság köztünk többképen ingatva; a személyes barátság azonban, reményem, nem. Én legalább annak érzését híven tápláltam keblemben. Mindig nagyon fájt nekem, hogy magam előtt sem tudtam, nem a világ előtt, menteni azt, miként ő a közelebbi években olly ügyet, mellynek sokáig volt buzgó harczosa, s olly személyeket, kik a jó ügynek mindig hív bajnokai voltak s maradtak, gyöngédtelenül támadott meg. — Nem tagadom azon hitemet, hogy Széchenyi a jó ügynek, mellynek ő előbb olly roppant sokat használt, később bár használni akarva — sokat ártott.

Azonban expiálta ő ezen bűneit. Hónához hü szíve, honáérti keservében tört meg. — Se keserv a hite szerint már eltávolíthatatlan azon veszély borzasztó látására nehezedett rá, melly veszélyt események szerencsétlen összeütközése, gyalázatos pokolbeli ármány s részünkről sokszerű megvétett lépés s eszélyhiány, idézett e honra. — A csapások legborzasztóbbika érte őt, s hogy ez őt érte, s épen most érte, midőn hajdani ereje s tevékenysége által olly sokat használhatott volna, nagy csapás e honra nézve is. És e csapás feletti bú s az annyi hálát érdemlő férfi iránti meleg részvét helyett, gúnyos és goromba szavakkal támadják meg őt, gyanúsítás, hazugság és rágalom fegyverét «használva.

Ha a cikkíró hiszi azt, a mit irt, hogy t. i. Széchenyi nem beteg: úgy én alacsony rágalmazónak nyilatkoztatom őt s mindenkit, ki azt merné állítani, hogy Széchenyi képes lehetne hona ügyét, bár mikor is, s annyival inkább a vész óráiban elhagyni, s a veszély elől megszökni, vagy

épen a bűn-koholta gaz reactio vétkes és gyalázatos pártfogására vetemedni.

Ha pedig a cikkíró tudta s hitte a nagy csapást, melly Széchenyit érte: úgy iránta s barátai s családja iránti rút kíméletlenséget követett el, csak nem gúnyval szólván, olly szerencsétlenségről, melly minden művelt s el nem vadult kebelben részvétet s annak érzetét gerjeszti, miként társadalmi s erkölcsi kötelesség, illy körülményben a dologról mentől kevesebbet szólani. Van, hála égnek remény, hogy honunk nagy polgárát, lélekben s testben épen, nemsokára visszanyerendjük. Addig minden igaz magyar fájdalmas részvéttel kísérendi sorsát. A kérdéses cikkekre pedig méltán kiállt fel: „Szegény oroszlán, mire jutottál.”

Pest, sept. 9. 1848. —

WESSELÉNYI MIKLÓS.

Kossuth Hírlapja, 1848. September 12.

AZ ESEMÉNYEK SODRÁBAN.

MINISTERELNÖKI FELHÍVÁS. — Azon vész, melly a magyar hazára és különösen a magyar nemzetre az alkotmányos szabadság újabb kivívása óta perczről perczre nehezedeck, íme egész erejében kitört. A drávai vonalt az ellenség három helyen nyíltan megtámadván hazánknak a Duna-Dráva közti részét fegyveres erővel elfoglalni, azon földet, mellyért őseink annyi vére omlott, hú maradékoktól jogtalanul eltulajdonítani, a magyar nemzetet szolgává alázni törekszik. Azon kötelességnél fogva tehát, melly, mint a hazának minsterelnökét, engemet a honhoz, a nemzethez csatol, felszólítani sietek a haza minden polgárát: miszerint a lakosságot a haza szent szeretetére s a századok óta fennállott alkotmányos szabadság nemes érzetére emlékeztetve s buzdítva, az azonnal tömeges felkelést rendelni, minden fegyverfogható embert kiállítani, ott honnan az előre nyomuló ellenség részéről

a veszély leginkább fenyeget, összeponosítani, az így felkelő sereget alkalmas vezető egyénekkal, élelemmel s szükséges védezközökkel ellátni, s azzal az ellenséget, míg előlről a rendes hadsereg által megtámadtatik, minden oldalról nyugtalanítani, pusztítani, az eleségtől elzárni, egy szóval mindent elkövetni szoros, egyszersmind hazafiúi szép kötelességének tartsa, mi a felbőszült s bennünket igazságtalanul megtámadott ellenségnek visszaverésére, visszatar-tására s megalázására szolgálhat, — és mi azt, hogy a ma-gyar nemzet, megsértett jogait fegyverrel is kivívni, meg-óvni még mindig elég erős, elég hatalmas, a művelt vi-lág előtt bebizonyíthatja.

Pest, sept. 13. 1848.

Gr. Batthyány Lajos s. k. miniszterelnök.

Pesti Hírlap, 1848. September 14.

A NÁDOR LEMONDOTT.

Pest, Sept. 28. István főherceg, országunk nádora — kihez a magyar olly szép reményeket kötött, hogy hazánkat a vész pillanatában mentőként megmentendi, ki legközelebb azért utazott Bécsbe, hogy családja körében megkísértse még egyszer fölvilágosítani az illetőket a magyar ügy törvényességéről, miután a kísérlete meghiúsult, ná-dori hivataláról leköszönt, s elhagyva Bécs falait, Schaumburgba, magánbirtokába vonult.

Ellenben a bécsi reactionális kormány megkísérté az utolsó tördőfést adni a nemzet szívének. Gróf Lamberg pozsonyi főparancsnok számára királyi rendelet adatott ki, hogy mint teljhatalmú biztos lejövén Buda-Pestre, itt az országgyűlést rögtön szétoszlassa, s azután belátása vagy Bécsből veendő utasítások szerint kormányozza az országot.

Gr. Lamberg mai nap megérkezett fővárosunkba. Hír szerint első teendője lett volna Budát elfoglalni, s onnan kénye kedve szerint parancsokat osztogatni. Azonban más volt reá nézve a sors könyvében végezve. Mert

alig érkezett meg ide, megjövetelének hirtelen híre egy percz alatt szétterjedt a városban, egyszerre talpon volt a két város népe, puskákkal, kaszákkal és kardokkal fegyverzetten, ezrenként tódultak Buda felé. Mintegy 2 óra lehetett délután midőn gr. Lamberg egy bérkocsin jött a hídon, Pest felé, hihető az országgyűlést szétoszlatandó. A nép ezreit dühösség szállja meg a férfiú látásán, ki egyszerre semmivé teendi az alkotmányt, megtámadják Lamberget. Ő leszáll kocsijából, de ez még inkább felbőszíté a tömeget, úgy mint nyílt vallomás is, hogy ő gróf Lamberg, egy percz alatt megtörtént az ezredéves magyar történelemben hallatlan merény, és Lamberg le volt mérsárolva. Teste a Károly kaszárnnyába vitetett, kísértetve ezrek átkától. Iszonyodástól reszkető kézzel írjuk le a szörnyű tényt, melyet a képviselőház is rosszal.

De másrészt nem csoda ha ennyi ármány s árulás felülről demoralizálta a zaklatott népet, s ha szétrombolni akar minden elnyomásra használandó eszközt. Azért felelősek az elomlott vérért azok is, kik indítói valának ezen új ármánynak, mely történelmünk egyik lapja befertőzésének oka volt. Isten büntesse a bűnösöket, de tartsa és védje meg az ártatlan hazát!

Kossuth Hírlapja, 1848. Szeptember 29.

KIRÁLYI KIÁLTVÁNY.

„Mi első Ferdinánd isten kegyelméből ausztriai császár, Magyar-, Cseh-, Horvát-, Tót-, Dalmátországoknak e néven V-ik király, Erdélynek nagyfejedelemé sat.

Magyar-, Erdélyországnak s ahhoz kapcsolt országok zászlósainak, egyházi s világi főméltóságainak, nagyjainak és képviselőinek, kik az általunk szabad királyi Pest városunkba összehívott országgyűlésen egybegyűlve vannak, üdvöt és kegyelmünket!

Mély fájdalommal és megütkezéssel tapasztalván, hogy a képviselőház Kossuth Lajos és társai által nagy törvénytelenésekre magát rávenni hagyta, sőt több törvény-

telen végzéseit, királyi akaratunk ellenére, végrehajtotta, és közelebből béke helyreállítására általunk kiküldött királyi biztosunk, gróf Lamberg Ferencz tábornagyunk ellen, mielőtt ez a törvényes formában kiadott megbízó levelünket előmutathatta volna, f. é. September 27-én egy végzést hozott légyen, mellynek folytán a nevezett királyi biztosunk egy a dühösségre felhevült vad csoport által az utcán vakmerőleg megtámadtatott és irtózatosan meg is öletett.

Mi ezen körülmények közt azon királyi kötelességünk-nél fogva, mellyel az ország biztossága és törvényei megőrzésére köteleztetünk, ezennel rendelünk és végrehajtásul parancsolunk:

1) Az országgyűlést ezennel eloszlatjuk, úgy hogy a jelen legkegyelmesebb leiratunk közhírré tétele után üléseit azonnal berekeszteni köteles.

2) A jelen országgyűlés és a képviselőháznak általunk nem szentesített mindennemű végzéseit és rendeleteit törvénytelennek és semmit érőnek nyilatkoztatjuk.

3) Horvát, Tót és Dalmátországok bánja, báró Jellachich József tábornagyunk főparancsnoksága alá rendeltetnek minden Magyar és az ahhoz kapcsolt országokban, úgy nem különben Erdélyországban levő hadiseregek és akár milly nemű felfegyverkezett csapatok, akár azok nemzeti örök, akár önkénytesek legyenek.

4) Addig míg a felforgatott rend és béke Magyarországon helyre nem álland, az ország a hadi törvények alá rendeltetik és ennek folytán az illető hatóságok mindennemű megyei, városi, vagy kerületi gyűlések tartásától ideiglenesen eltiltatnak.

5) Horvát-, Tót- és Dalmátországok bánja, báró Jellachich József, mint királyi felségünk teljhatalmú biztosa küldetik ki, adván neki teljhatalmat és hatóságot, hogy a végrehajtó hatalom körében azon hatóságot gyakorolhassa, mellyel e rendkívüli körülményekben mint királyi felségünk képviselője fel van ruházva. Melly királyi legfelsőbb elhatározásunk következtében mind azt, amit Horvátor-

szágnak bánja rendelend, intézend, végzend és parancsoland, legfelsőbb királyi hatalmunk szerint rendeltnek, intézettnek, végzettnek és parancsoltnak nyilatkozatva, Magyar- és Erdélyországnak s a hozzá kapcsolt országok minden egyházi, polgári és katonai hatóságainak, tisztviselőinek, méltóságainak s minden rendű és rangú lakosainak legkegyelmesebben rendeljük és parancsoljuk, hogy báró Jellachich József, mint királyi felségünk teljhatalmú biztosa által aláírt parancsai iránt mindenekben színtolly hódoló és engedelmesek legyenek, mint mikép legfelsőbb királyi felségünk iránt lenni tartoztak és tartoznak.

6) Jelesen pedig királyi biztosunk, meghagyásunk nyomán, arra ügyelni fog, hogy gróf Lamberg Ferencz királyi biztosunk megtámadói és gyilkosai általában ezen fölségi és emberi jogokat lábbal taposó ocsmány bűnnek indítói és részesei ellen a törvények teljes szigorúsága alkalmaztasson.

7) A polgári közigazgatás egyéb folyó tárgyai ideiglen az illető Ministeriumok tisztviselői által a törvények szerint vezetetni fognak.

Mikép ennek folytán a közbirodalom közös érdekei biztosításának es igazgatásának egysége maradólag helyre állítandó, minden nemzetiségek egyenlő feljogosítása szakadatlanul biztosítandó, s ennek alapján a koronánk alatt egyesült országok és nemzetek közös viszonyai elrendelendők legyenek; mind ezek, minden részek képviselői hozzájárultával, tanácskozás alá vétetni és törvényes utón elhatározatni fognak.

Kelt, Schönbrunnban october 3. 1848.

Ferdinánd m. k.

Récsey Ádám m. k. min. ein.

Pesti Hírlap, 1848. October 9.

A KÉPVISELŐHÁZ ÁLLÁSFOGLALÁSA.

A KÉPVISELŐHÁZNAK 1848. ÉVI OCTOBER 7-IK NAPJÁN TARTOTT ÜLÉSÉBEN HOZOTT HATÁROZATBÓL. — A nemzet képviselői a nemzet halálát szentségtelen kezekkel alá nem írhatván, a felhívott rendeletet, mind belső tartalmára, mind alakjára s külső formájára nézve törvénytelennek, érvénytelennek, és semmit érőnek nyilatkoztatják, törvényhozói kötelességöknek a törvény értelmében folytatását elhatározzák, — s ezen határozatuk jogszerűségére nézve az örökké való istenre, a nemzetre s az egész világ közvéleményére annál bátrabban, annál tisztább lélekkel hivatkoznak, mert lehetetlen hinniök: hogy egy derék békés és hü nemzetnek illy halhatatlanul irtóztatós módon az élő nemzetek sorából kiirtását, s ez által saját létüknek is erkölcsi bizonytalanságba tételét a világnak bármelly mívelt népei hallgatag elnézhetnék. —

Melly határozatnak follytán a nemzet képviselői úgy Jellachich Józsefet magát, mint mindenkit a ki őt ez országban bármelly hivatalos hatósággal bírónak elismerné, neki önkéntesen engedelmeskednék, vagy épen a nemzet alkotmányos szabadságának felforgatására intézett merényleteiben segédkezet nyújtana, hazaárulónak nyilatkoztatják s a honnak minden becsületes polgárát és különösen a vitéz magyar hadsereget s az országnak minden hatóságait és tisztviselőit a honárulásbani részvét súlyának terhe alatt arra kötelezik, hogy ezekkel akként bánjanak, mint a törvények a honárulókkal bálni rendelik.

Az ország minden hatóságainak pedig különösen is elengedhetetlen kötelességükké teszik: hogy megyei, városi vagy kerületi gyűléseiket rendesen folytassák s a közigazgatás minden ágaiban törvényes kötelességük szerint folytonosan eljárjanak. A törvényes büntetés terhe alatt más-ként nem cselekedvén.

Végezetül, mint hogy a nemzet képviselői az idézett, vagy koholt, vagy alkotmányt felforgató iraton Récsey

Ádámnak, mint állítólagos miniszerelnöknek aláírását szemlélnék; és tekintetbe vévén azt, hogy ha magát ez irománynak miniszerelnökké törvényes formákban lett kineveztetése nélkül írta alá, mint a miniszeri czimnek bitorlója törvényes büntetés terhe alá esik, és tekintetbe vévén különösen: hogy a múlt országgyűlésen alkotott III. t. ez. 32-ik §-a még a törvényesen kinevezett minisztereket is minden olly tettért, vagy rendeletért feleletre vonandónak parancsol, melly tett vagy rendelet az ország függetlenségét, az alkotmány biztosítékait, a fennálló törvények rendeletét s az egyéni szabadságot sérti:

Ugyanazért a képviselőház Récsey Ádámnak törvényes kereset alá vonását s e végett vád alá helyeztetését ezennel elhatározza.

Mind ezen határozatainak részint hozzájárulás, részint pedig az 1848-ki III.-ik t. ez. 34. §. értelmében eljárás végett a felsőházzal leendő közlésére, s egyszersmind az ország minden polgári és katonai hatóságaihoz, különösen pedig az ország vitéz hadseregeihez — mellyeknek hazafiúi hűségétől s rettenthetetlen vitézségüktől várja nemzetünk ez elárult árva hazánk megmentését, megküldezésére — s általában közhírré tételére a ház elnökét utasítván.

Pázmándi Dénes s. k. elnök. *Ludwig János* s. k. jegyző.

Pesti Hírlap, 1848. October 9.

ÉLET VAGY HALÁL!

A Kárpátoktul le az Al-Dunáig
 Egy bösz üvöltés, egy vad zivatar!
 Szétszórt hajával, véres homlokával
 Áll a viharban maga a magyar.
 Ha nem születtem volna is magyarnak,
 E néphez állanék ezennel én,
 Mert elhagyott, mert a legelhagyottabb
 Minden népek közt a föld kerekén.

Szegény, szegény nép, árva nemzetem te,
 Mit vétettél, hogy így elhagytanak?
 Hogy isten, ördög, minden ellened van,
 És életed fáján pusztítanak?
 S dühös kezekkel kik tépik leginkább
 Gazul, örülten a zöld ágakat?
 Azok, kik eddig e fa árnyékában
 Pihentek hosszú századok alatt.

Te rácz, te Horvát, német, tót, oláhság,
 Mit marjátok mindnyájan a magyart?
 Török s tatártól melly titeket védett,
 Magyar kezekben villogott a kard.
 Megosztottuk ti véletek hiven, ha
 A jó szerencse nekünk jót adott,
 S felét átvettük mindig a tehernek,
 Mit válátokra a balsors rakott.

S ez most a hála! . . . vétkes vakmerénnyel
 Reánk uszit a hütelen király,
 S mohó étvágygyal megrohantok minket,
 Miként a holló a holttestre száll.
 Hollók vagytok ti, undok éhes hollók,
 De a magyar még nem halotti test,
 Nem, istenemre nem, s hajnalt magának
 Az égre a ti véretekkel fest.

Legyen tehát úgy, mint ti akartátok,
 Élet-halálra ki a síkra hát,
 Ne legyen béke, míg a magyar földön
 A napvilág egy ellenséget lát,
 Ne legyen béke, míg rossz szívetekből
 A vér utolsó cseppje nem csorog . . .
 Ha nem kellettünk nektek, mint barátok,
 Most mint bírókat, akként lássatok.

Föl hát, magyar nép, e gaz csorda ellen,
 Melly birtokodra s életedre tör,
 Föl egy hatalmas, egy szent háborúra,
 Föl az utolsó ítéletre, föl!
 A századok hiába birkóznak
 Velünk, és mostan egy év ölne meg?
 Oroszlánokkal vívtunk hajdanában,
 És most e tetvek egyenek-e meg?

Föl, nemzetem, föl! jussanak eszedbe
 Világhódító hires őseid.
 Egy ezredév néz ránk ítélő szemmel
 Atillától egész Rákócziig.
 Hah, millyen múlt! ha csak fél akkorák is
 Leszünk mint voltak e nagy ősapák,
 El fogja lepni árnyékunk a sárba
 És vérbe fült ellenség táborát!

PETŐFI SÁNDOR.

Életrajzok, 1848. Septemb. 30.

JÓKAI MÓR BÚCSÚJA.

Rövid időre közönségüinktől búcsút veszek.

A csaták végéig — s ez úgy hiszem rövid leend.

A Hazának szüksége van karom erejére, s én nem ismerem előbb való érdeket mint hazámét.

Ha vissza nem jövöndek, lapomat Ludasy Mór fogja az év végéig szerkeszteni.

De hiszem Istenem: hogy látnom kell Magyarországot függetlensége kivívását.

Hiszem Istenem: hogy az égbekiáltó gazság nem fog diadalt ütni az igazak elvesztén.

Hiszem Istenem: hogy ama gyülevész nép, melly még rabolni is gyáva, ha szembeszállandunk vele, a vérig bántott nemzet egy kézütésitől földre hulland, mind az őszi légy.

S akkor, akkor fölemelt arcczal térendek újra vissza.

Ha ott maradnék meg ne sirassatok.

Ha elesem, s a haza veszt, sirassátok meg a hazát, s azokat kik benne élnek, ne azokat a kik meghaltak.

Ha elesem, s a haza győz, örüljete, s meg ne bánt-
sátok az istent a fájdalom könnyűivel.

Adjon isten szebb napokat.

JÓKAI MÓR.

Életképek, 1948. október 1.

A FEJÉRVÁRI CSATATÉRRŐL. A retirálásban már régen elhíresedett most pedig magát a gyáva szökésben gyakorló Jellachich, a Pákozd melletti leczke után tapasztalván, mit teszen a magyarral kikötni, seregének egy részével a fegyverszünet daczára még vasárnap, titokban egész csenddel Mór felé kotródik s alkalmasint Győrnek taft. Lesz pusztítás és gyilkolás, amerre rablóbandája át-
megy ez országos zsvány-vezérnek és európai hirre méltó poltronnak, ki annyi vérontásért és kárért, mellyet már eddig is okozott, ezer akasztófát érdemelne. Ez tehát az Agramer Zeitung dicső hőse, Austria megmentője, ki a Balatonnál gyáva volt a nádorhoz értekezésre menni, s azt koholá, hogy tisztei nem bocsáták? Ki Pákozd mellett fegyverszünetért esdekelt, s midőn azt a nagylelkű magyaroktól megnyerte, gyalázatos szökésre használó Derék Latour úr, és czinkos társai! örülhetnek önök e hősnek, e lovagias katonának, ki a fegyvernjugvást szökésre használja! Valóban, feltalálták benne a hóhért, kivel bennünket mérszároltatni akarnak. De hiszen köszönjük is önöknek, hogy fölverték e nemzetet álmaiból. Majd megmutatja most már a magyar mire képes. Gyáva, hitvány horvát bán, ha hadat hozott Magyarország ellen, álljon meg tehát most, midőn önnel szemközt a gyalázott magyar nép! De jobbnak látta, ugye, a gyalázatos szökést, mert észrevette a pákozdi előcsatából, hogy a magyar önt szét fogja tépni, hogy hírmondója sem marad, ki tudósítást vi-

gyen a Szávához és az Agramernek ön pusztulásáról. Csak szökjék ön, hiszen még nem illant ki; hurokra kerülhet.

Fegyverre ti föld népe, Komárom és Győr, Sopron és Vass, Veszprém és Zala és Somogy vidékein! Törjétek össze e haramia sereget, mielőtt falvaitokat pusztíthatná!

Kossuth Hírlapja, 1848. October 4.

FŐVÁROSI ÚJDONSÁGOK. Nemzetgyűlésünk egyik tagjának, a derék kővárvidéki képviselő Buda Sándornak fejére Urbán 40. darab arany jutalmat tett, ha élve, 20-at, ha halva adják kezébe. Ma pedig Buda Sándortól olvasunk egy hirdetést, mellyben ő annak, ki Urbánt leszúrja (a mellett, hogy a végrehajtó ezzel a haza iránt tartozó leg-szentebb kötelességét teljesíti), 100 darab aranyat ajánl, vagy e helyett, Kővárvidékben kebelezett Remete Helységében, egy jó új épülettel ellátott szép telket, egy paripát és egy kardot. Azon hozzáadással, hogy a ki élve adja. a büntető igazság kezébe Urbánt, e jutalomból 5 arany díjt lesz köteles kifizetni a hóhérnak. Fogadja e tetteért nyilvános köszönetünket a képviselő úr, s isten adja, hogy e hirdetésnek mielőbb fogamatja legyen, őt pedig tartsa *meg* sokáig a hazának, mellynek leghívebb fia gyanánt van szerencsénk őt ismerni, már az erdélyi országgyűlésekről,

— Tyrolnak néhány lelkes fiai felhívást intéztek hazánkban tartózkodó honfítarsaikhoz, mellyben azokat szent ügyünk mellett vívandó vadász csapat alakítására szólítják föl; a főváros lakóihoz pedig azon kéréssel járulnak, hogy az általok nélkülözhető vont csövű tiroli, vagy rövid vadász fegyvereiket, készfizesés mellett, nekik engednék át. — Föl vannak-e nyitva szemeid te fölséges császári udvar, hogy nem látod, miként ellened idegen népek jönnek harczolni igaz ügyünkért, harczolni az általad elnyomni akart népszabadságért?

A picziny Tornamegyéből 210 önkénytes nemzetőr érkezett városunkba; köztök 26 lengyel, szép, szálás erőteljes emberek. — így, dicső bajtársaink, így mutatjátok

meg, hogy méltók voltatok rá, miszerint 1831-ben annyira buzgott mellettetek Magyarország. A ti akkori helyzetetek, és a miénk most, ugyanaz; itt és ott a szabadságot akarták megfojtani. Szövetkeztek velünk, — és ha győztünk, a mi diadalunk a tiétek is lesz; mert ha a népek elnyomóit megsemmisíthettük: fölöttetek úgy, mint felettünk, a szabadság lobogója fog lengeni.

SZATHMÁRI K.

Kossuth Hírlapja, 1848. október 27.

A PESTI EGYETEMBEN jelenleg csupán hadi tudományok adatnak most elő. Vasvári Pál a hadtörténetből ugyanott érdekes és tanulságos felolvasásokat tart.

Pesti Divatlap, 1848. nov. 19.

TISZTELJÉTEK A KÖZKATONÁKAT!

Tiszt vagyok ... ha lát a közlegénység,
Tisztelkedve megyen el mellettem,
Én pirulok, gondolván magamban:
Nincs igazság, nincs igazság ebben.
Nekünk kéne köszönteni őket,
Mert minálunk sokkal többet érenk. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Velők állunk a csaták tűzében,
De mi tudjuk, hogy miért csatázunk,
Mert van, a mi győzelemre buzdít,
Vagyon elvünk, van tán gazdaságunk,
S von előre csábító varázsa
A dicsőség ragyogó szemének. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Ők az elvet hírből sem ismerik,
 Es a haza? kemény mostohájok,
 Izzadásuk díjában nekik csak
 Kenyeret vet s rongyokat dob rajok,
 S zászlajához hogyha oda állnak,
 Nyomorért csak új nyomort cserélnek. —
 Tiszteljétek a közkatonákat,
 Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

S mit tudják ők, mi az a dicsőség?
 S ha tudnák is, mi hasznuk van benne?
 Nincsen lap, a történet könyvében,
 A hol nevök följegyezve lenne.
 Ki is győzné mind fölírni, a kik
 Tömegestül el-elvérezének? —
 Tiszteljétek a közkatonákat,
 Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Ha megtérnek csonkán a csatákból,
 Koldusbotot ad a haza nékik,
 S ha elesnek, a felejtés árja
 Foly sírjukon, s neveiken végig,
 És ők mégis neki mennek bátran
 Az ellenség kardjának, tüzének . . .
 Tiszteljétek a közkatonákat,
 Nagyobbak ők, mint a hadvezérek!

PETŐFI SÁNDOR.

Életképek, 1848. November 26.

BEM lengyel vezér, igazolván magát az ellene intézett
 gyanúsítások irányában, most már magyar tábornoki
 egyenruhát visel.

Pesti Divatlap, 1848. nov. 26.

NEM KELL KÉTSÉGBE ESNI!

Erdélyben a pártütő soldateska kétfejű sasa győzedelmeskedik.

A magyar föld jelentékenyebb városai már elestek.

Gyulafejérvárba jóelőre befészkeltek magokat a reactió katonái.

Marosvásárhely egy pár lövésre meghódolt.

Nagyenyedet elhagyták lakosai.

Dézs ellenállás nélkül elfoglaltatott.

Szamosújvár megadta magát.

Torda capitulált.

Ennyi gyávaság után Kolosvárra fordultak szemeink, benne vetettük reményünk utolsó horgonyát: mert tudtuk, hogy 3000 főnyi gyakorolt nemzetőr serege van, ezenfelül a nagyenyedi lakosság, fegyvereivel együtt, ide vonult; tudtuk, hogy itt többféle önkénytes csapatok összpontosítottak, s meglehetősen ágyúerejük is van: láttuk végre, minő elszántsággal bír Kolosvár népe, mert hallottuk esküvésését, miszerint magát utolsó csép vérig védelmezni fogja.

És Kolozsvár egy kardcsapás nélkül megadta magát a sokkal kisebb ellenerőnek, megadta magát, 5000 csöcselék nép és két ágyú előtt.

E csodálatos eset kulcsát, hozzánk érkezett menekültek adják kezünkbe.

A népben a lelkesedés és elszántság nem hiányzott, mondják ők, akkor sem, midőn Urbánnak Katona Miklós elől futamló serege a város közelébe ért; — de az arisztocratia ekkor megindult — egy-kettőnek kivételével — s a polgárokat, Kolosvárnak szerencsétlen fekvésével, a hasztalan ellenállás esetére bekövetkezendő veszély iszonyúnak festett képeivel, kezdek rémíteni; mindenek fölött pedig a tanács ijedt meg, Urbán fenyegető fölszólításától, ε ez is minden módot felhasznált, a népet maga megadására bírni.

Minek aztán meg is kellett történnie; mert míg egyfelől a vészmadarak halálhuhogása meg nem szűnt: más

részt nem akadt csak egyetlen egy bátor, ki az elszánt nép élére állva, ellenszegülni merészelt volna.

A boszús nép Vayt, kire midőn az utczákon föl s alá hurczolták, két lövés is történt, megczibálta, Baldaccit elcsukta; de mindkettő megmenekült. Késő is lett volna már a boszú akkor, midőn a veszély sarkukban volt.

Urban kaczagott, midőn Kolosvárt elfoglalta.

Kiknek okuk volt bőroket tőle félteni, Váradra szaladtak; köztünk is van néhány menekült.

Azonban ha Kolosvár és a többi városok meghódolása fölött csak egy pillanatig is kétségbe esnénk, ez által csak a gyávaság pirító bélyegét sütnök magunkra.

A mi tisztünk a tényeket leleplezetlenül előadni, úgy a mint valóban állanak; de tisztünk másfelől fölkeresni vagy kimutatni az eszközöket is, mik bennünket győzelemre vezethetnek.

Mi az elsőt illeti: nem tagadhatjuk, miszerint Urbán, Erdély fővárosának kezébe jutása által olly dolgokat tehet, mik nem kevés aggodalomra adhatnak okot.

Megtörténhetnék például, hogy a hatalmába került kincstárakat és bányákat szépen kikotorja, s Puchner collegájával megosztozván, a győzelem rövid idejét katonaaállításra fogja használni, a fegyverbe kényszerítendő magyarokat beosztani az oláhok közé, s így szaporított erejével a székelységre tör; kiknek, ha igaz, hogy valami Dorschner nevű szász vezérök van: nem lehet kétkednünk, miszerint könnyen Kolosvár sorsára jutnának.

Nem volna váratlan előttünk az sem, ha Urbán azzal kezdené meg működését Kolosvárt, hogy a mostani guberniumot feloszlatná, alakítana saját emberiből egy mást, melly által az egész Erdély fölött akként intézkednék és kormányozna, mint neki tetszik.

Mindezek azonban csak lehetőségek, s azért emiitjük meg őket olvasóink előtt, hogy ha csakugyan megtörténnének, ne legyen ez előttünk váratlan esemény.

Hiába! a jelen ivadék még nagyon újoncz illy háborús viszonyok közé; nem szoktunk a hadviselés mindennap

változó szerencséhez; ha ma egy kis győzelmet nyertünk, azt hisszük, már tán le is fekehetnénk; ellenben ha két halottunk van, vagy valamelyik város kapuit egy két gaz megnyitja az ellenség előtt, már vége hossza nincs a sóhajtozás és sápitásnak. így vannak igen sokan Kolosvár el-estével is. A veszteség híre megfosztja őket az eszméléstől, csak örökösen az zúg fülökben: „Nincs többé Kolosvár!” az pedig eszökbe sem jut, Urbán Katona Miklós elől szaladtában tévedt Kolosvárba, hogy Katona mintegy 15.000 bátor sereggel mindenütt nyomában van, hogy minden veszteség nélkül B. Huny ad felé húzódott seregünkkel egyetértve, úgy két tűz közé szoríthatja a gyáva Urbánt és szeméten szedett seregét, hogy mire a Magyarországról már szinte kiindított segédcsapatok odaérnek, csak hült helyét találják a nagyhírű román triariusoknak.

Csak rögtön kell működnünk, ez az, mit szünet nélkül szeretnénk a seregvezérek fülébe dörögni, s akkor nyerve minden.

Azért ismétlem, nem kell kétségbe esnünk! —

(tm. —r. —)

Kossuth Hírlapja, 1848. november 26.

HAZAI MOZGALMAK: Budapest, nov. 26-án. Ma ment végbe a magyar-lengyel csapat zászlószentelési ünnepe. Algyúörgés és zeneszó hirdeté a lelkes csapat megindulását Budáról, délelőtti 11. órakor. A pesti hídfőnél a fővárosban székelő tüzérezred zenekara Rákóczi indulójával fogadá a derék csapatot. Roppant sokaság gyűlt, kísérte őket a nagyhid utcán és országúton végig a nemzeti múzeum udvarára. Itt a porticus lépcsőzetén oltár volt készítvé. A lépcsőzetet, udvart és országutat megszámlálhatatlan néptömeg hullámzá végig. 12. órára megérkezett, lovas nemzetőrök kíséretében, a zászlóánya, Rutkai Józsefné, Kossuth nővére. A nép éljenzése s katonai tisztelgés fogadá az érkezőt. Ezután előhozott a lengyel és magyar színeket viselő zászló. A belvárosi plébánus, Sámuel úr megáldá és fölszentelé azt. A vallási szertartást a szegezés követte. Az első szeget Rutkainé verte be: „a nemes lengyel

nemzet nevében.” A másodikat Kossuth Lajos édesanyja, illy jelszóval: „Szabadság és Testvériség legyen a lengyel és magyar között győzelemben és halálban.” Azután főtiszt. Sámuel úr monda: „Örök legyen a frigy a magyarok és lengyelek között.” Jelenvolt az ünnepélyen a derék Lenkei is. Minden szegnél mely a zászlóba veretett, egy lelkes jelmondat harsogott el, magyar, német, francia vagy lengyel nyelven, s minden jelmondatot a sokaság örömrádása követett. Dobszó és tábori zene hirdeté a föl-készült zászló levitelét az oltárral szemközt fölállított csapat közé. S végül Sámuel úr lelkes magyar szónoklatot tartott, mit Visocki vezérnek lengyel és egy lengyelnek német beszéde követett. Ünnepély után, roppant lelkesedés között, a honvédelmi bizottmány elnökénél tisztelgett a csapat, s zene kíséretében tért vissza Budára. Gyönyörű csapat; a fejér öltönyhez igen jól illik a vörös lengyel sapka. A vezényszavak is jól hangzanak a lengyel nyelven. — A lelkes kis sereg 27-én indult le Aradra, küzdeni elcsábított rokonaik ellen, kik az absolutismus zászlói alatt harcolnak ellenünk.

Pesti Hírlap, 1848. november 28.

NINCS TÖBBÉ cs. kir. osztrák magyar hadsereg! A honvédelmi bizottmány s a hadügyministerium rendelete következtében, miután a hazánkban lévő magyar sorkatonaság mind megesküdt az alkotmányra s fölvette a magyar színeket, köztük s honvédeink közt helyet foglalt, minden különbség megszüntetetik, az ezredek eddigi nagyobbára idegen nevei s a tulajdonosok jogai eltöröltetnek, s egész régi és új magyar hadseregünk a „*h o n v é d s e r e g*” dicső nevét és számát viselendi. — Véleményünk szerint a számon kívül minden ezrednek lehetne még egy lelkesítő, jó nevet adni.

Magyar kadét, hadfi, vagy hadapród sincs többé! A honvédelmi bizottmány ezen aristokratái megkülönböztetésből eredt katonai úrfiskodást is megszünteté.

Pesti Divatlap, 1848. dec. 3.

A CHOLERA BUDÁN oct. 25-ig 748 egyént lepett meg és ezek közül 443-t áldozatul vitt. Elgondolva azt, hogy illy pusztító betegség milly könnyen elsöpörheti az embert az élők sorából, nincs ok félni a háború dühétől, hol aránylag még sem vesz el annyi ember, s a mellett a halál szebb is, dicsőségesebb is.

Pesti Divatlap, 1848. dec. 10.

MAGYARORSZÁGOT KILENC OLDALRÓL MEGTÁMADTÁK!

Ellenségeinknek a volt nádor irományai közt is feltalált azon tervezete, hogy a magyar hazánkat országos önállásából ki vetkeztetni, s az önálló nemzetek sorsából kitörölni vágyó ellenség hazánkat 9 oldalról fogja megtámadni, immár valósítva van.

A 9 oldalról megtámadás közöl utolsó azon 8—9000 főből álló ellenségé, melly Schlick vezérlete alatt Galicziából Sárosvármegye felé beütött.

Ezen csapatnak ellenében sem mulasztá el a kormány a hon védelmének eszközeiről gondoskodni, azonban az első rohamnak ellenébe állított nemzetőri s önkénytes seregek, minthogy a gyakorlat s fegyelem hiányát, a hazafiúi lelkesedés nem egészen pótolhatja, Schlick serege előtt a kassai hegynél szétfutamlottak, s Schlick Kassát elfoglalta, s lehet, hogy elbizakodásban, előbbre is vonult Miskolcz felé.

Balhírek a fegyvertelen lakosságot könnyen megfélemlítik; az ország kormánya annál fogva kötelességének véli az ország hazafiúi lakosságát figyelmeztetni, hogy nevetséges dolog attól tartani, mintha 8—9000 ezer kényszerített zsoldosokból álló csorda, a hazát veszélyeztethetné, egy két napi járó földnek átutazása még nem honfoglalás, s minél belebb nyomuland a hitszegő ellenség, annál bizonyosabb, hogy vesztére rohan előre, mint vesztére rohant Roth serege, s mint a főváros közelébe vonult Jellachich, hogy hitszegően megszökni legyen kénytelen.

A kormány annak-okaért igaz ügyünkbe vetett nyugodt bizalommal szólítja fel a nemzetet, egy kis illy pillanatnyi baj által ne hagyja magát önbizalmában megzavartatni; kelljen fel Abauj, Sáros, Szepes, Torna, Gömör, Zemplén, Ung, Schlick háta megett: előtte pedig Borsod, Heves, a Jász-Kunság s Pest teleti lelkes népe; a kormány gondoskodott, hogy rendes hadsereg is egy alkalmas ponton s a nemzet bizalmát méltán bíró főparancsnok vezérlése alatt összpontosítsák.

Állítsák tehát ki Borsod, Heves, Jász-Kunság s Pest lelkes magyar népe mozgó csapataikat, hogy az illető vezér első felszólítására a kijelölendő helyre összpontosuljanak, s legyen a nemzet meggyőződve, hogy egy ilyen 8—9000 emberből álló ellenség nem egyéb, mint egy jó fegyver liferans, melyet el fogunk fogni, s fegyvereivel annál több honvéd zászló-aljat felszerelni.

Fel hát magyar nép! velünk van isten, mert velünk van az igazság, — mi nem támadunk meg senkit, de az igazságtalan megtámadást a nemzet visszaveri, s az ország törvényes szabadságát, nemzetünk lételét biztosítandja.

Kelt Pesten, dec. 13. 1848.

A honvédelmi bizottmány elnöke, KOSSUTH LAJOS.

Kossuth Hírlapja, 1848. dec. 14-én.

TÁBORI HÍREK.

A honvédelmi bizottmány elnöke magasztos örömmel bocsátja köztudomásra seregeink bámulatos vitézségének egyes tényeit, mellyeket a feldunai hadsereg vezérének segédétől, mint erre hivatalosan megbízottól, épen most vett kezeihez.

Olly tényeket fog ezek között olvasni a közönség, minők a világ hadi történetében csak igen gyéren, s mint világszerte bámult ritkaságok jelennek meg.

Nem, e nemzet igazságos ügyében nem veszíthet, szabadsága el nem nyomathatik, midőn az örök gondviselés illyen hősökkel áldotta meg.

Nem, e nép nem lesz, nem lehet olly gyáva, nem lehet olly háládatlan, szabadságért küzdő hősei iránt, hogy minden erejét meg ne feszítse, segíteni a nemzet szabadságharcz oroszlánjait a dicsőséges küzdelemben, mellyet a népért vívnak, s mellyről a magyar névre a halhatatlan dicsőség új fénye sugárzik alá.

A vett tudósítás ekként következik:

A feldunai hadsereg fővezérsége meg fogja tenni a f. hó 16. óta történekről a részletes és kiegészítő jelentést.

Egyelőre néhány előleges adatok.

16-án egy gyalog z. alj — Inczédinek 14. sz. honvédei — az ellenségnek egy z. alj közeledő lovasságát irtóztató kiáltás közt szuronnal rohanták meg, és megszalasztották.¹

Egy z. alj huszár, a 10.-ik ezredből, Kypke őrnagy alatt, körülkerítve, keresztülvágta magát, egy egész dragonyos ezreden.²

Kmeti őrnagy 23-ik honv. z. aljjal az ellenség 10.000-nyi gyalogságának visszaverését merényiette megkísérteni.

Egy Vilmos huszár közvitéz egy ellenséges tisztet fogott. A fiatal legényke pardont kért, és a magyar közvitéz azt mondta neki jó németiséggel: Eredj pokolba te gyáva, nekünk úgy sem árthatsz.³

Kazimirnál, Pöltenberg őrnagy Sándor huszár osztálya körülkerítette iszonyú káromlások közt vágta magát keresztül. Mondják, Pöltenberg nagyon haragos volt. Minden tiszteivel együtt elől vágatott.⁴ Máskor alig ejt egy két szót magyarul, most azonban káromkodott, mint a ku-

¹ Ez csaknem hallatlan bátorság. Illy tettet csak Desaix vitt véghez Aegyptusban a pyramisoknál, mellyekre Napóleon ezen szavakkal mutatott: Katonák! 40. század néz alá reátok ... — Kossuth Lajos.

² Ehhez hasonló tény a magyar histórián kívül alig ismerünk. K. L.

³ Óhajtom, hogy kitudassék ezen vitéz huszár neve. K. L.

⁴ Így „En avant les epanettes” ezzel győztek Napóleon alatt a francziák. K. L.

rucz, és rohant előre mint az oroszlán, halált szórva rettenhetetlen karjával maga körül.

Türk főhadnagy a volt nádorhuszároktól Sopronban hét huszárral és tíz lovas nemzetőrrel egy zászlóalj chevaux legerst rohant meg és fél óráig feltartóztatta az ellenséget; egy tisztet személyes küzdelemben levágott, huszárai négy lovat zsákmányoltak el.

A mi következik, nagyszerű.

Nagy-Szombatban a nádasi dandár Guyon ezredes, Pusztelnik vezérkari őrnagy és Mak tüzérőrnagy alatt 1700 emberünk 15.000 ellenség ellen szuronyviadalban szemtől-szembe, mell mell iránt öt egész óra hosszat tartotta magát.

Elesett közel fele, a többi keresztül vágta magát.

Az Erneszt zászlóaljnak zászlóórző százada ott fekszik lobogója mellett, melly csak a század utolsó emberével tudott elesni.⁵

18-án Mosonynál az ellenség csatarendben előnyomult, és ágyupárbeszédet kezdett velünk. Azonban pecso-vics létére igen fontolva haladván előre: hogy közelebről jobban megérthessük egymást, Görgei, huszár őrnagy, dandárnok, parancsot kapott két zászlóalj Vilmos huszárral az ellenség jobb szárnyát egy dragonyos és egy chevaux légers ezredet, katonásan mondvá, megatakírozni.

⁵ A haza leborul szent emlétek előtt dicső vitézek!

Kiontott szent véretek az enyészet átka gyanánt hulland vissza az igazságos egekről, az ollmützi, camarilla népgyilkos fdjére; mellyeknek legjobbika sem ér föl egy cséppel a ti kiontott véretekéből.

Társaitok, s az egész nemzet meg fogja bősülni halálotokat.

Hiszen még van Isten az egekben, s kell, hogy elkövetkezzék a támadásnak hajnala.

A nemzet imádkozzék emlékeztetőkért.

A fővezér keresse össze neveiteket, s a földön, melyet véretekkel megszenteltetek, egy nagyszerű nemzeti emléknek kell emelkedni. Addig némuljon el az öröm minden magyar ajakról, míg Nagyszombat szent földjét a gaz ellenség körmei közöl ki nem ragadjuk, s boszut nem állánk gyilkosain.

Ha kinek az elestek közöl családja van, jelentse a kormánynál. ok a nemzet fogadott gyermekeivé lesznek. K. L.

Meg is tette egy zászlóaljjal, a másikat tartaléknak háta mege'tt felállítván.

A mint Vilmos huszárjaival a másod rendből, hol elébb állott, előre vágatott, társai mellett el, az egész sereg szilaj éljenei közben: az ellenség rögtön felhagyott az ágyúzással, összeszedte ágyúit, hátat fordított és eltűnt a láthatárról. Huszárjaink csak holtait és sebesülteit találták a csatatéren.

16 huszár elől, kik a mosonyi boglyák felgyújtásával foglalkozva, nagy részt lóról leszálltak volt, egy osztály dragonyos vágatva futamodott meg.

Az ellenség számos, de gyáva, mert rossz ügyért küzd, zsarnok parancs viszi őt a tűzbe, nem szent lelkesedés, mi nem vagyunk olly számosak, hanem bátrak; mi a hazáért, a szabadságért küzdünk. — Közli a fővezéri-segéd jelentéséből Pest, decemb. 22. 1848. A honvédelmi bizottmány elnöke.

Kossuth Hírlapja, 1848. december 23.

PETŐFI LEVELE ÉS CSATADALA.

(Olv. a képviselőház, dec. 4-kei ülésében.)

Képviselő polgárok! Millyen nagy fontosságú lehet egy kis költemény, bizonyítja egy francia tábornok levele, ki azt írta a conventnek, hogy vagy küldjenek neki tetemes segédsereget, vagy küldjenek egy kiadást a Marsseillense-ből. — Ha elég buzdítónak találják önök a következő költeményt, nyomassák ki annyi példányban, a meny nyit szükségesnek fognak látni, s küldjék szét országszerte a magyar táborba. Részemről igen óhajtom, hogy miután szigorú körülményeim elvonták egy kis időre a hadipályáról személyemet, legalább lélekben az alatt is részt vegyek nemzetem harcaiban.

CSATADAL.

Trombita harsog, dob pereg,
Kész a csatára a sereg,
előre!

Süvít a golyó, cseng a kard,
Ez lelkesíti a magyart,
előre!

Föl a zászlóval magasra,
Egész világ hadd láthassa,
előre!

Hadd lássák; és hadd olvassák,
Rajta szent szó van: „Szabadság!”
előre!

A ki magyar, a ki vitéz,
Az ellenséggel szembe néz,
előre!

Mingyárt vitéz, mihelyt magyar, —
ő, s az isten egyet akar,
előre!

Véres a föld lábam alatt,
Lelőtték a pajtásomat,
előre!

Én se leszek rosszabb nála:
Berohanok a halálba,
előre!

Ha lehull a két kezünk is,
Ha mindnyájan itt veszünk is,
előre!

Hogy ha el kell veszni: nosza,
Mi vesszünk el, ne a haza!
előre!

PETŐFI SÁNDOR.

Életképek, 1848. Deczember 24.

BUDAPESTRŐL. Budán olly értelmű parancs adatott ki, hogy a lakosok magukat egy évre élelemmel lássák el; a kik pedig ezt nem tehetik, költözzenek ki. Ebből, ha a hír való, miről épen nincs okunk kételkedni, magyarázható, hogy Windischgrätz uraimék Budavárát erősíteni szándékoznak mert annyi belátásuk csak van, hogy a vár falai nemcsak egy évi, de egy napi ostromot is alig képesek kiállani. Hisszük azonban, hogy mielőtt az erősítések megtörténhetnének, seregeink győztes előhaladása ismét fel-tűzendi a szivárvány-tricolort Mátyás palotájára.

Az ellenség olly bőségében van a betegeknek és sebesülteknek, hogy számukra már a kórházak nem elegendők, úgyhogy már magán épületekbe is szállítatnak. Az sem igen segített a dolgon, hogy a betegek egy része Vácra vitetett.

Az elégületlenség a soldatesca uralom ellen nőttön nő, úgy hogy a schwarzgelbek naponta tartanak kitörésektől. Minél inkább dühöngnek a zsarnokság zsoldosai, annál inkább érlelődik a nép szelleme, annál inkább növekszik az abszolutizmus elleni kiolthatatlan gyűlölet. —

Aradi Hirdető, 1849. Január 6-án.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS ÉS A KORMÁNY DEBRECENBEN.

Az 1848-dik évi dec. hó 31-én tartott vegyes országos ülés jegyzőkönyve.

Elnökök: b. Perényi Zsigmond és Pázmándi Dénes.
Jegyző: Záborszky Alajos.

A képviselőház határozatának következtében felszólítatván a honvédelmi bizottmány, hogy hazánknak általán, de különösen hadseregünk állapotáról és működéséről jelentést tegyen.

Ennek folytán a honvédbizottmány elnöke előadta, hogy az ellenségnek a fővároshoz közeledése miatt az országgyűlés tanácskozása minden pillanatban mostani helyén lehetetlenné válhatván, az országgyűlése és kormánya Deb-

reczenbe általtételessék, és minden törvényhatóságok ezentúl is az ország kormányának engedelmeskedni tartoznak.

További indítvány tétetvén, hogy a haza jelen eldöntő perczeiben a békés kiegyenlítés a nemzet becsülete, törvényes szabadsága és jólétének alapjain és biztosításával megkísértessék:

Mindezek határozattá váltak, mire Majláth György országbíró, gróf Majláth Antal, Lonovits József érsek, gróf Batthyány Lajos és Deák Ferencz megbízatván, oda-utasítatnak, hogy az ellenség fővezérétől fegyvernyugvást, és a czéloztatott békekötést kieszközölni iparkodjanak; sőt a körülmények úgy hozván magokkal, magához ő cs. k. felségéhez Ferencz Józsefhez is járuljanak. Miről a törvényhozási jelentésük elváratik.

Az ülés éjféli 11 óraker eloszlott.

Közlöny, 1849. jan. 14.

AZ ÁGYUÖNTŐ GÁBOR ÁRON.

Jegyezzétek föl e nevet ti történészek, ti írói a szabadságharcz csillagainak, jegyezzétek föl örök emlékül, követendő például az utókor ivadékainak.

Eddigelé a székelyek azon balhiedelemmel éltek, hogy nekik ágyujok nem lehet, hogy ők ágyúval nem bírhatnak; e balhitből kiragadta őket Gábor Áron.

Az egész így áll: Gyűlést tartanak a székelyek s előáll Gábor Áron, s azt ígéri, hogy ha neki anyagot adnak, ő önt ágyukat. Ő a nagy sokaság előtt ismeretlen, hogyan remélhette volna kérése teljesítését, ismerve különben is az ágyúk iránti vetekedést. Kérése megtagadtott, ajánlása elvetetett. Hasztalan volt minden ígérete, megtört az ellenzők szikláján, mely abból állott, hogy Bécsben is, a hol különben az ágyút szokták önteni, ott sem sikerül mind, hát itt, hol olly kevés az anyag, ha egyet leront, miből csinál mást? különben is okosabb embernek való az ágyuöntés, nem neki. Evvel el is utasítottott.

De ő nem csüggedt, ő bírt segíteni magán, mit a hazától nyert, a hazának szánta visszaáldozni.

Halljátok ti szűkkeblűek! Halljátok ti, kik jelen vé-szeiben is a hazának csak saját kényelmeitöknek áldoztok. Halljátok és legyen e hallás fölrázó mennydörgés önző ál-maitokból, legyen e nemes tette dicshozó példány-kép, melyet követnetek kell mint magyaroknak és mint szabadságra vágyó embereknek, s ha ez nem buzdít, úgy kövesse örök átok lépteiteket, földje sírhantjaitokat.

Gábor Áron, a visszautasított, a kigúnyolt, nem csüg-gedt el. Eladta birtokát és jószágát, anyagot szerzett és Öntött két ágyút. A székelyeknek szemük, szájuk elállott, kísérleteket tettek a két hatfontossal, s íme reményen fölül sikerültek. Az isten keze vezette a nemes székely fárado-zásait. Ekkor a harangok a tornyokból eltűntek, és Gábor terem-tő kezei közt ágyukká alakultak. Volt tehát hat ágyújok, mellyhez 7 vet-ágyút az ellenségtől szereztek. Midőn a tizenkét lelkes hazafi elindult kettő ismét készü-lőben volt.

Megvolt az ágyú, szükséges volt hozzá a lőpor. Gábor Áron löporgyárt állított, hol naponta 50 font lőpor ké-szül. Szinte Gábor fáradozása nyomán készül naponta 5000—6000 gyutacs, miután a K.-vásárhelyi gyógyszerész vizsgálása után annak alkatrészeit kiismerték. Golyót ön-tenek vasból. Jan. 25-ig huszonöt 6 és 12 fontos ágyujok lesz: és ez mind Gábor Áron műve, ki jelenleg tüzérhad-nagyi tisztséget visel, mire az összes nép kívánsága bírta meg.

Közlöny, 1849. jan. 16.

EREDMÉNYTELEN BÉKEKÍSÉRLET.

A debreceni főtanoda termében tartott országgyűlés jan. 13-iki ülésén Irinyi Dániel felolvassa a békealkudo-zások céljából kiküldött választmány jelentését: „Az or-szágos küldöttség jan. 5-án déltájban háborítatlanul Bics-kére érkezett, s azonnal a kísérő huszártisztet és gróf Maj-láth Antalt elküldöttük: hogy minket herczeg Windisch-graetz fő tábornok urnái, jelentsen.

Csak hamar értesítettünk arról, hogy a herczeg fő

tábornok a küldöttség négy tagját elfogadja ugyan, de gróf Batthyány Lajost nem fogadhatja. — Ezen izenetre, miután egyik társunk elfogadása megtagadtott, mint országos küldöttség értelmileg ugyan nem működhattunk volna; ne hogy azonban bármit elmulassunk a czélnak elérésére s reményelve azt is: hogy ha a herczeg fő tábornok bölcs kiegyenlítésre czélzó küldetésünkről értesülve lesz, talán hajlandó leend az összes küldöttséggel érintkezésbe bocsátkozni: mi négyen úgymint Majláth György, Lonovics József, Majláth Antal és Deák Ferencz, a herczeg fő tábornok előtt megjelentünk. Majláth György országbirája előadá: hogy mi a magyar országgyűlésnek küldöttjei vagyunk, — s erre a herczeg fő tábornok azonnal azt felelte: hogy ő a magyar országgyűlést el nem ismeri, mint-hogy azt ő felsége eloszlatta. — Elmondá mégis az ország birája békés kiegyenlítésre czélzó küldetésünket, de a herczeg fő tábornok határozottan azt válaszolá: hogy azok után, mik az országban történtek, sem fegyver-nyugvásról, sem bármi egyéb egyezkedésről szó sem lehet, hanem egyedül csak feltétlen alávetésről (unbedingte Unterwerfung). — ő az országot fegyverrel fogja elfoglalni; katonai kormányt hozand be, s majd akkor ő felsége fogja elhatározni a jövődre teendőket. Most azonban ő felségéhez sem bocsát minket, mert őtet ő felsége teljhatalommal ruházta fel, s ő felsége nem adna egyéb feleletet. Ő tehát tanácsolja, hogy feltétlen alávetéssel igyekezzünk kegyelmet nyerni ő felségénél. A katonaság azonnal tegye le a fegyvert, s esküdjék hűséget ő felségének, az elfoglalt várak pedig haladék nélkül adassanak által.

Mi ezen válasz után látva: hogy miután az országgyűlése sem ismertetnék el, s mi országos küldötteknek nem tekintendünk, s ő felségéhez sem bocsátatunk, kérdést tevénk az iránt, hogy mikor és mi módon mehetünk vissza? s kérdésünkre az válaszoltatott: hogy mivel a herczeg fő tábornoknak előrenyomuló seregei hadi munkálataikat már Buda közelében is megkezdték, visszamenelelünkre most intézkedések nem tétethetnek, addig, míg azt a hadi munkálatok megengedik.

El távozván a herczeg fő tábornoktól, azonnal szállás rendeltetett számunkra, s gróf Batthyány Lajos is velünk van. Ellátásunkról rendelkezések tétettek, s a legillendőbbben bánnak velünk. — Kíséretünk a huszár-tiszt, és legényei szintén nem levének visszabocsátva.

Ez volt küldetésünknek eddigi lefolyása melyről sie-tünk az országgyűlést előre tudósítani. A herczeg fő tábornok ajánlotta, hogy tudósításunkat szokott katonai utón tovább juttatja.

Kelt Bicskén, jan. 4-én 1849.

A kiküldött országos választmány.

Közlöny, 1849. január 17.

A KÉPVISELŐHÁZ VÁLASZA WINDISCHGRAETZNEK.

Miután a magyar nemzet nem valami új jogok megnyerése, hanem csupán királyi esküvel is biztosított, s most hitszegőleg fegyveresen megtámadott ezredéves országos létele, önállása és alkotmányos megvédése végett kényszerült az önfenntartás természeti törvényénél fogva szinte fegyveresen ellenállani; s miután, hogy a további vérontást megszüntesse, az alkotmány biztosítása feltétele alatt maga részéről béke ajánlatot tön, s a helyett, hogy ez elfogadtatott volna, az ausztriai császár teljhatalmú fővezére által a nemzet küldöttsége népjogellenesen letartóztatatok, s feltétlen alávetés követeltetvén, az alkotmány megsemmisítésével az ország elfoglaltatni, s katonai kormány alá vettetni fenyegettetik: a képviselőház ezen feleletből teljesen, s a legméltóbb indignatióval meggyőződ-
vén, mikép az ausztriai ház, melly eddigi fennállásáért is annyi hálával tartozik ezen nemzetnek, olly fennhájázó hangon, s olly zsarnok feltételeket nem által szabni, minőket még tökéletesen megvert nemzet irányában sem szabad tennie, holott a magyar nemzet eddig nem csak, hogy le-
verve nincs, sőt seregeink száma, és vitézsége, s a nép áldozatkészsége győzelmet is ígér, egy akarattal elhatározta:

miszerint országos lételét, függetlenségét, alkotmányát, és nemzetiségét utolsó emberig, utolsó csepp vérig tovább is védelmezni fogja.

Melly határozat sok ezer példányokba kinyomatni, a nép s hadsereg közt mielőbb kiosztatni rendeltetett.

Közlöny, 1849. jan. 18.

HIVATALOS HADIJELENTÉSEK.

Perczel tábornoktól a honvédelmi bizottmányhoz következő örvendetes tudósítás érkezett:

Előhadam és oldalosítatott csapatom 22-kén fél kettőkor Szolnokot megközelítvén, azt a bennlevő két lovasezredből és 2 ütegből álló ellenség ellentállása daczára elfoglalták.

A Tiszán innen Szolnok előtt az ellenség 1 század lovasságával a vizsgálatra előküldött huszárcsapat összeütközött: — közöle többet levágott és elfogott — azt megszalasztván.

Az ellenség ezután rövid ideig tartó ágyúzással vedé az előhadnak tiszáni átkelését és észrevéven oldalosított csapataim közeledését, sietve kivonult Szolnokból, és az Abony felé fekvő vidéken csatarendbe kiállva, fogadta a Szolnokban egyesült előhadam és oldalas csapataim lovasságának támadásait. Több, mint másfél órán át mindkét részről folytatott kemény tüzelés után a csatapiacot elhagyni, és visszavonulni kényszerült, számos halottat hagyva maga után.

Kelt Debreczenben január 23. 1849.

A honvédelmi bizottmány.

Bem tábornok ismét irt, mint szokott, győzelméről, tudósítása következőleg hangzik:

N. Selyk január 19.

Szerencsésnek érzem magamat, mindennap jobb és jobb tudósításokat tehetni. Puchner fut, mint futott Wardener és Urbán. Üldözöm őt N.-Selykig hova tegnap este

érkeztem, hol kénytelen valék egy napi nyugalmat adni seregemnek, hogy az ellenség üldözésében elvesztett sok patkók helyett, lovaink újból megvasaltassanak.

A roppant erkölcsi hatáson kívül, mely Puchnernak tökéletes megveretése által mind seregemre, mind különösen az ellenség csapataira az által hatott, hogy fővezérük futásának látására teljesen megzavarodtak, és demoralizálódtak: anyagilag is temérdekert nyertünk. Medgyesen két ágyút és annyi élelmi készletet foglaltunk el, hogy csak ez is elég seregeinket hónapokig eltartani.

A székelyek tömegestől érkeznek Maros-Vásárhelyre: Reményilem, hogy rövid idő alatt 20,000 székelyem lesz fegyver alatt.

Debreczen, január 24-kén 1849.

A honvédelmi bizottmány.

Közlöny, 1849. január 25.

GÖRGEY TÁBORNOK KIÁLTVÁNYA SEREGÉHEZ.

Vitézek!

Megjött a pillanat, midőn sem holmi political nézet, sem felsőbb rendelet bennünket a rég óhajtott elszánt csatától többé vissza nem tartóztat.

Megjött a pillanat, midőn soká elnyomott harczvágyunknak valahára eleget tehetünk.

Tüzelek, honvédek! s ti Európa-szerte híres huszárok! hű bajtársaim! itt az ellenség, előttünk, mögöttünk! Harczoljatok!

Szuronyra! előre tisztetek! s nincs ki ellentállana!

Alkotmányos szabadság! e szent joga Magyarország minden népeinek! Ez az, a miért harczra készülünk, életre! halálra!

Egy győzelem! csak egyetlen egy! és vége minden szenvedésnek!

Előre bajtársaim! Tisztetek előre! Utánna vitéz leghősiesség!

Gyalázat, átok fejére annak, a ki hátra-marad!
 Áldás, a felszabadult nép áldása reá, a ki győzve éli
 végig percezeit!

Áldás! Dicsőség!

GÖRGEY.

Közlöny, 1849. január 26.

SZEMERE BERTALAN KORMÁNYBIZTOS HIRDETMÉNYE.

Felsőmagyarország nemsokára szabad lesz az ellenségtől. Isten keze ránehezedik az ellenség rablócsoportjára.

Iglónál diadalunk volt. Görgey, serege megverte Schlicket, elvette ágyúit, elvett sok ezer tüzes röppentyűt. Az árulók által éjjel vezetett ellennek sikerült meggyújtani a várost, de meg is lakolt érte.

Branyiczánál, febr. 5-kén ismét győztünk. Délután 1 órától éjféli 12 óráig tartott a csata. Huszonhárom hegyi s roppant erős állomásból verte ki vitéz seregünk az ellenséget. Kaptunk ágyukat és sok foglyot, az ellenség rendetlenül futott meg. Minden magyar honvéd egy hős volt. Egy sem hátrált. Az ágyuk ellen szuronnal rohantak.

Nincs mentsége az ellenségnek, eltöröltetik a föld színéről. A csatapiacson itt háromszáz esett el.

Guyon volt a vezér mindenütt.

Febr. 6-kán elfoglaltuk Eperjest.

Hidas-Némethinél a múlt éjjel volt csata. Seregünk az égő s lángoló hídon átrohant az ellenség után, melly Kassára nyakrafőre szaladt. Klapka vezérlete alatt itt is diadalmasan megy hadunk előre.

A nép ha felkel, ha a szökő ellenséget elfogdossa, ha eltakarít előle élelmet; ha elküldi útból a fuvert, ilyen módon el kell vesznie a rabló ellenségnek, mert nem lehet, mert nem ehetik, mert podgyászát elvesztvén, nem marad semmije, sem védeni, sem táplálni magát.

Tehát ébren legyünk! Kelj fel millió karú nép!

ÉLJEN A MAGYAR SZABADSÁG
ÉS FÜGGETLENSÉG!

Miskolcz, febr. 9. 1849.

SZEMERE BERTALAN,

felsőmagyarországi t. h. biztos
és az orsz. honv. bizottm. tagja.

Közlöny, 1849. február 12.

HADI JELENTÉS.

Kassa felső Magyarország fővárosa ismét a miénk. — Az ellenség február 9-kén nyakra-főre kitakarodott a városból, vive magával szégyent, gyalázatot, átkot, és tömérdek zsákmányt és sok elfogott személyeket.

Seregünk febr. 10-kén puska lövés nélkül ment be a nép örömrivalgásai közt. — Egy része üzi az ellenséget, melly Torna felé iramlik. E szerint Sáros és Abaúj megye, az árulók fészke, tiszta az ellenségtől.

A honv. bizottmány.

Közlöny, 1849. február 13.

Szemere Bertalan felső magyarorsz. kormánybiztosnak a honv. bizottmányhoz f. év febr. 9-kén Miskolczról tett jelentésének kivonata:

Utolsó jelentésemben kiemeltem azon kitörő örömet, melylyel Miskolcz népe és vidéke a sereget fogadá. Az valami kibeszélhetetlen gyönyörrel tölté el a lelket. A huszárokat a nép eleinte ellenséges csapatnak nézte messziről. Elborult kedvében, mivel még előző estve ellenség uralkodott felette.

És mint a villámcsapás gyorsan s véletlenül jelent meg hadunk. A sokaság rohanva lepte el az utcákat. Kitolakodott a mezősegre. Senki sem maradt a boltban, ház-

ban, a műhelyben, még a betegágyban sem, minden jött látni a szabadító sereget, jött csodálni, jött éljent kiáltani, jött sírni, — mert kevés ember volt a városban, ki e látványnál nem sírt, még azok is, akiket gyanúsoknak tart a közönség, még azok is elérzékenyültek. A gyermekek, 8-10 évesek, a boltban festéket vettek és befestegettek a sárgafekete korlátokat. A sok apró művész mindenfelé hemzsegett. A nők hirtelenében koszorút kötöttek Dembinszkinék, a csaták ősz galambjának, ki hadat folytat és békét vív ki. A férfiak kezöket nyújtogatták a katonáknak, és örült kedvvel kiáltoztak a szép nap fényében. A hadi zene pedig, mint egy templomzene, megszentelte az ünnepi menetet.

E város most szereti igazán s még jobban a hazát s szabadságát, mióta elleneit s a rablókat tanulta ismerni. E város most tudja becsülni még jobban a haza védeit, mióta érzi, hogy mi szent kincs az, mit megvédeni tartoznak.

E nap nem is kellett élelmezési tiszt. A sok ezernyi sereg mindenütt, mint vendég fogadtatott, és lakoma volt minden háznál. Nem parancsolta senki, adta a túláradt hazafiság isteni érzete.

Az isten áldja meg e népet és maradékait századiziglen az idők végtelen határáig.

Alföldi Hírlap, 1849. Február 14.

A TRÓJAI FALÓ KOMÁROMBAN.

Komárom most a mi Trójánk.

Strategicus szempontból a legerősebb helyen, bevehetetlen bástyával, vízzel egészen körülkerítve, ellátva évekre eleséggel, és lőszerrel, tízezer ember nyolczszáz ágyú számára, úgy látszik: hogy ha az ellenségnek kedve tartaná Komáromot ostromolni, ez ostrom alig lenne rövidebb, mint maga az Ilias.

Most Komárom a felső magyarországi népek Sionja. Ide járnak Pozsony, Esztergom, Nyitra megyékből a jó szellemű nép küldöttei erős szövettséget kötve egy-

mással: el nem hagyni a hazát, még azon esetben sem, ha az önmagát elhagyná, — innen csapnak ki a kemény-öklű csallóköziek a szomszéd határokba, vést halált vive az ellenségre magukkal, s ide térnek vissza, ha az nagyobb erővel támad falvaikra.

Ma két hete: hogy az ellenség nem akarván erejét Komárom bástyáin csúffá tenni, azt ist átlátva: hogy e bástyák erői nem azon emberek, kiket meg lehet vesztegetni, egy históriailag ismeretes cselhez folyamodott a fügét mutató márványszűz meghódítására, mellyet hajdan a görögök használtak Trója bevételénél.

Ezek egy falovat béleltek ki katonákkal, Windischgrätz pedig egy gőzhajót.

Két zászlóalj legvitézebbnek tartott gránátost felöltötött népies ruhákba, azokat betömte Maria Anna gőzös remorqueurjeibe, néhány földi embert megvesztegetett azon tisztas célból; hogy azokat majd a nép közé kibocsátva, általuk azon hírt terjessze el: hogy e gőzöst a népfelkelés foglalta el a németektől, s így nagy diadallal kikötve Komárom váránál, abba masquirozott katonáit becsempészhesse.

Azonban a mieink észrevették a cselet s a mint a kedves gőzös szép felnemzetlobogózva, egyponyváján nagy betűkkel, Éljen Kossuth! háromszínién felírva épen egy ágyulövésnyire érkezett, olly hatalmas salvéval üdvözölék, hogy az első lövésre rögtön három sebet kapva, jónak látta be nem vární a másodikat s szégyennel visszatakarodott.

Az egyik lövés az üstöt sértette meg, a másik a hajó oldalán berontva egy tükröt tört szét, mellynek egy üvegdarabja egy katonatiszt koponyái át sértette meg, ki negyed napra meghalt, a harmadik egy közkatonát ölt meg.

Másnap a „Pesther Zeitung” hivatalos hír szerint közlé, hogy Komárom ostromoltatik s hogy három napnál tovább semmi esetre sem tarthatja magát.

Közlöny, 1849. február 21.

EURÓPA CSENDES . . .

Európa csendes, újra csendes,
Elzúgtak forradalmai . . .
Szégyen reá! lecsendesült és
Szabadságát nem vívta ki.

Magára hagyták, egy magára
A gyáva népek a magyart;
Láncz csörg minden kézen, csupán a
Magyar kezében cseng a kard.

De hát kétségbe kell-e esnünk,
Hát busuljunk-e e miatt?
Ellenkezőleg, oh hon, inkább
Ez légyen, a mi lelket ad.

Emelje föl ez lelkeinket,
Hogy mi vagyunk a lámpafény,
Melly, a midőn a többi alszik,
Ég a sötétség éjjelén.

Ha a mi fényünk nem lobogna
A végzetetlen éjen át,
Azt gondolnák fönn az égben,
Hogy elenyészett a világ.

Tekints reánk, tekints, szabadság,
Ismerd meg mostan népedet:
Midőn más könnyet sem mer adni,
Mi vérrel áldozunk neked.

Vagy kell-e még több, hogy áldásod
Ne érdemetlen szálljon ránk?
E hűtlen korban mi utósó
Egyetlen híveid valánk!*

PETŐFI SÁNDOR.

Kedves szolgálatot vélünk tenni olvasóinknak, mi-
dön legnépszerűbb költőnk elmeműveit — mellyeket már
rég sajnosan nélkülöz a magyar közönség — időnkint lap-
jainkban közöljük. Ezzel is egy hézagot vélünk pótolni
időszaki sajtónkban, mellynek, fájdalom, míg a haza vég-
zeteinek koczája fegyver élére van állítva, a pillanat
kényszerűsége ritkán engedi meg, hogy az emberi szellem
magasb igényeit is kielégítse. S ezért úgy hisszük, két-
szerte kedvesb leend olvasóink előtt lapjainkban Petőfivel,
a költővel találkozhatni. *Szerk.*

Közlöny, 1849. február 23.

BUDAPESTRŐL tegnap, febr. 22.-én városunkban először
megjelent „Esti lapok” című napilap a következő érdekes
híreket közöl:

A befogatások elannyira sűrűek, hogy a két vár épü-
let, Budán, s az új épület Pesten, dugva vannak foglyok-
kal; asszonyok, férfiak, öregek, szegények és urak.

Még a halottakat is csak útlevel mellett lehet kivinni
a városból, s nem előbb, mint egy heti vizsgálat után, kinn
a temetőben még azonkívül felakasztják a koporsót, hogy
nem eleven embert szöktetnek-e ki benne?

A református lelkészek általában sehol sem hirdetik
ki a császári proclamatiókat, inkább bezárják a templomot,
inkább lefeküsznek s orvosságot szednek be, de nem olvas-
sák fel.

A catholicus népészek ugyan felolvassák, de úgy inté-
zik a dolgot, hogy senki se értsen belőle egy szót sem.

Alföldi Hírlap. 1849. Február 25.

HIVATALOS HADIJELENTÉS.

A derék Damjanich tábornok Szolnokról mártius
6-áról következőleg tudósít:

„Hazafias tisztelettel van szerencsém a honvédelmi
bizottmánynak jelenteni, hogy tegnap Szolnokot elfoglaltam,
s az ellenséget vad megfutamlásra kényszerítettem.

A megrémült ellenség szaladásában sok hadi szerelvényeket, sőt a második vasas ezred pénztárát is visszahagyta. 400-nál több fogoly, e közt törzs- és főtisztek, tizenegy drb 6 és 12 fontos ágyuk, 20 darab lőszer és társzekerek, nevezetes mennyiségű löszerek, fegyverek, s fent említett pénztárban mintegy 7000 ezüst forintok birtokunkba jutottak. Az ágyuk és társzekerek lovastul foglaltattak el, melyeknek száma 100 darabra megyén. Damjanich tábora.”

A vitéz tábornok ezen tudósítását, becses ajándékkal egypár elfogott ellenséges zászlók szalagjainak közöttük a Ferencz József könnyű lovas ezred zászló szalagjának a bizottmányhoz való beküldésével kíséri. Viszont a magukat kitüntetett egyes bajnokok s egész zászlóaljok neveinek hivatalos felterjesztésére utasított, miszerint a nemzet megmutathassa, hogy hős védjei iránt hálásnak lenni legszentebb kötelességének ismeri.

Debreczen, mart. 7-kén 1849.

A honv. bizottm. elnöke
KOSSUTH LAJOS.

Közlöny, 1849. mártius 8.

KITÜNTETÉSEK.

E/h. ü. 5464. szám.

A haza nevében az országgyűlés által választott országos honvédelmi bizottmány, mart. 8. 3049/e. szám alatt kelt rendelete alapján:

Kiss Ernő altábornagy úr, a bánáti véres ütközésekben, és harcokban tanúsított vezéri tehetségei, bajnoki vitézsége, és ernyedetlen hazafiúsága által szerzett érdemei tekintetében.

Vetter Antal altábornagy úr, a perlaszi sánczok bevétele, és az arra következett véres ütközet alkalmával tanúsított vitézsége, és bebizonyított vezéri ügyes tapintata tekintetében.

Görgy Artúr tábornok úr, azon bebizonyított vezéri tehetségei tekintetében, mellyek az ellenség sokkal

nagyobb számú seregei által környezve, és üldözve bajnoki csatázásokban kitüntetett vitézsége által, serege bekeríthetését mindenkor hatályosan gátolták, és a nagyszerű hátráláson a hazának e derék sereg megmentését eszközölték.

Bem József tábornok azon tanúsított bajnoki vitézsége és dicső győzelmei tekintetében, mellyek az ország királyhágóntuli része nagyobb felének kétszeresen történt megmentését idézték elő.

Damjanich tábornok úr, az ördöghídi, alibunári, jarokovaczi, és tamasováci sánczok ostromlása, és bevétele, de különösen az utóbbi szolnoki véres ütközet és Szolnok bevétele alkalmával tanúsított vitézsége, és vezéri tehetségei tekintetében.

Perczel Mór tábornok úr, a Róth tábora elfogatása, és a fridauai ütközet alkalmával tanúsított vitézsége tekintetében.

Guyon Richárd ezredes úr Manswörth ostromlása, és bevétele, a Nagy-Szombati véres ütközet, valamint a branyiszközi szoros ostromlása és bevétele alkalmával tanúsított oroszláni vitézsége tekintetében, a nemzet hálás jutalmául, a katonai érdemjelek második osztályával feldísz esitettek.

Debreczen, 1849. mart 9.

MÉSZÁROS LÁZAK

hadügy minister.

Közlöny, 1849. mártius 10.

ÉVFORDULÓN.

Ma évnapja a magyar birodalom új korszakának: három század utáni feltámadásának; önállósága megtestesülésének. — Ma éve honosult meg hazánkban a sajtószabadság, a jogegyenlőség; és töröltetett el az úrbéri viszony: hogy szabad legyen az igazat kimondani, s e honnak minden fiai egymásnak egyenlő jogú testvérei légyenek.

Vérnélküli forradalommal kezdődött ezen új korszak, hogy tán majdan annál véresebb legyen a zsarnokság uraitól az ellenünk élethalálra kezdett harc és ellenükben férfiasan kivívandó győzelmünk.

A jelenségek úgy mutatják, hogy a mai napon még csak kezdetén állunk az élethalálra vívandó harcnak; s úgy sejthető: hogy a mával kezdendő új év az eddigi harcnál általánosabb küzdelmet hoz reánk és Európa összes népeire.

Mi tehát nem éneklünk még győzelmi alleluját, hanem a jövőbe vetjük győzedelmi reményünket, s a harcmezőn elhunyt bajnok testvéreink emlékének szenteljük e napot.

Nyugodjanak békével szabadságharcunk eddig elvezett bajnokai: s adjon isten a Magyar hazának továbbra is olly derék bajnok fiakat.

Adjon isten állandó egyetértést és kitartást.

És adja isten, hogy ha majdan ismét évfordulatát ünnepelehetjük mártius 15-kének, akkoron egyszermind a magyar birodalom épsége és függetlensége diadalát ünnepelessük meg.

Alföldi Hírlap, 1849. Mártius 15.

BEMTÁBORNOK, AZ ERDÉLYI GYŐZŐ.

Istentől megáldott napunk vala ma, mert olly szerencsés voltam, hogy N.-Szebent végre valahára sikerült ostrommal bevenni s éjjel $\frac{1}{4}$ 12-re a városba, melly torlaszokkal volt védve — bevonulni.

Már tegnap szerencsém volt Megyésről elnök úrhoz irni afelől hogy engem az ellenség Segesvárnál bekeríteni, három oldalról egyszerre megtámadni, s megsemmisíteni kívánt. Én használtam ez alkalmat, s az egyenes országúton indultam Szeben felé az alatt míg ő egy a mostani évszakban járhatatlan úton bekerítésemmel vesződött.

Szemközt állottunk 4000-nyi muszka gyalogsággal és közel 600 kozákkal, ellátva nagy számú ágyukkal. Dél-

utáni 4 óra tájban Nagy Szebenhez érkező, s az ellenséget ott már csatarendben készen, és pedig jan. 21. csatatéren felállítva találtam. Én visszaverem őt újoncz székelyeimmel egész a város falaihoz, itt azonban a sánckokat nagyobb részt csak szurony szegezve kellett bevennünk. Elfoglaltam az ellenségtől több ágyút, lőszer társzekeret, s több száz fegyvert, a mennyiséget azonban még ma nem tudhatom, erről majd holnap tehetek részletes tudósítást.

Elfeledek mondani, hogy több muszka foglyaim is vannak. U. I. A mint a fentebbi jelentésemet végzem, szólottam az itteni tisztviselőséggel, elébök adám ügyök igazságtalanságát, s biztosítam őket a felől, hogy a magyar kormány minden előbbi vétségeikért bűnbocsánatot ad, hanem az ezentúl elkövetendő vétségek szigorúan fognak büntettetni. Ők mindent megígértek, sőt még azt is, hogy a muszka interventio ellen óvást fognak beadni.

BEM JÓZSEF.

Közlöny, 1849. mártius 18.

ÖRÖMHÍR.

SZEBEN a magyaré. B e m, a nagy bajnok f. h. 11-én 10 és $\frac{1}{4}$ óraker éjjeli ostrommal vette azt be. A győzelem annál nagyobb, mert az eredmény dus harczot a magyar, seregnek körülbelől 5 ezer muszka ellen küzdöttek. — Több ágyuk, töltény, szekerek és több száz fegyverek vétettek ez az ellenségtől, a foglyok között néhány muszka foglyok is vannak.

Éljen!! BEM a hős Bajnok és éljen annak vitéz serege.

Kelt Kolozsvárt, mart. 15-n. 2 $\frac{1}{2}$ óraker reggel.

orsz. t. h. Főkörmányzóbiztos *Csányi László* m. k.

Alföldi Hírlap, 1849. mártius 18.

Az alföldi hírlap szerint Windischgrätz e napokban Pestet ágyúztatta, mert a lakosság az erővel kicsikart ujonczok kivételét tetteleg akadályozta. E ténnyel összevágónak mondják azon körülményt, melly szerint ugyanazon napon Kecskemét, Körös és más közellevő helyekről a vasasok lóhalálában száguldoztak Pestre.

Aradi Hirdető, 1849. mártz. 10-én.

ÖRÖMHÍR.

B E M altábornagy, a dicső vezér, Brassó f. hó 20-án délután 4 órakor bevette. Tudósítása következő:

Folyó hó 19-én reggel Vledényből seregemmel kiindulván, Feketehalom előtt az ellenséggel, melly ott állást vett, találkoztam, mintegy 3 óráig tartó harcz után seregem az ellenséget állásából kiverte, s Feketehalomra tul, Vidonbákig üzte, hol előcsapatom beszállásolt, magam pedig Feketehalomra főseregemmel visszatértem. Mai nap a Brassó felé való előnyomulást elintézendő, Vidonbákra mentem, hol tudomásomra jött, hogy az ellenség az éjjel Brassó előtti állomását elhagyta s az országból a temesi és töröcsvári szoroson kivonult. Ezen hír valósult az által, hogy Brassó városa küldöttsége ma reggel Vidonbákon élőmbe jött, s föltétlen megadását kijelentette; én tehát összes seregemmel ma délután négy órakor Brassót elfoglaltam, megtévén rendeleteimet: hogy a nevezett két szoroson futó ellenség üldöztessek, s a két szoros netaláni betörés ellen biztositassék. E szerint az erdélyi hadjáratnak vége van, miről a közönséget tudósíttatni kérem. — Bem m. p.

Debreczen, mártz. 27. 1849.

A honvéd, bizottmány.

Alföldi hírlap. 1849. mártius 29.

PEST A MEGSZÁLLÁS ALATT

PESTRŐL. A nagy Windischgrätz Pesten összehívatta a gazdagabb zsidókat, s 300 ezer pftnyi ezüstöt kívánt tőlök; de miután ezek többet 80 ezernél összeszedni nem tudtak, leszidta őket, hogy ők okai a magyarok előnyomulásának s fenyegette őket, hogy ő, hogy ha nyerend, bosszút fog állani rajtuk iszonyút; mérge nagyságát az ó-budaiakon tölteni akarván különösen. Imádkoznak is a zsidók, hogy ő magassága nyerhessen, s kapott sebe mielőbb könnyítések — a halál által.

Ő herczegsége a nagy Windischgrätz különös kegyelmes atyai gondoskodásból, minden pénztárat magához vett, nyugdíj, árva és halott pénztárat is.

A német tisztok nagyon le vannak hangolva. Most már nem mondják: „Lumpengesindel, sie laufen wie die Hunde.” hanem ekkép szólnak: „Das ist eine reguläre, tapfere Armee, und wer mir sagt, dass das ein Gesindel ist, bekömmt eine Ohrfeige. Das ist ein schönes Gesindel! Von diesem Gesindel können wir alte Esel lernen.” így nyilatkozott egy osztrák főtiszt közhelyen. Pestről minden fecskendők Budára vitettek. A becsületes emberek a zálogházból újólág 2000 pftot vittek el.

A magyar színház szigorúan megmotoztatott, mint-hogy hire volt hogy a magyarok részére fegyvert és lőport készítenek benne. — A különben olly ártatlan „C s i k ó s” előadását megtiltották, mert a németek igen gyűlölik a hortobágyi pusztát, minthogy még nem mehettek odáig, de leginkább azért, mert az ostor és baltajáték fordul elő benne, mitől e nagy vitézek igen irtóznak.

Aradi Hirdető, 1849. Mártz 31-én,

A DICSŐSÉG NAPJAI.

Főhadiszállás Gödöllő, ápril 7. 1849.

A dicsőség napjait éljük! mellyeknek nemes hazafi vérrel vásárolt babérjaiból e nemzet szabadsága fog felvirágozni.

A nemzet hajoljon meg, a határtalan hála áldásaival, hadvezéreink s hadseregünk előtt.

A ki ismeri e vidéket, a ki látja a borzasztó erősségeket, miket e tájon a természet megszaggatott szoros völgyekből, hegyekből és erdőkből alkotott, s mellé képzeli az osztrák zsarnokságnak, a kevély Windischgrätz vezérlete alatt egyesült egész erejét, és meggondolja, hogy illy vidéken, s ennyi ellenség ellenében harmadnap alatt Jászberényből folytonosan csatázva idáig jutánk győzedelmesen, s dicsőséges seregeink szárnyai Jász-Berényből harmadnap alatt a Dunáig kergették az elbizakodott ellenséget, s czirkáló huszárjaink most is a Duna körül járnak: annak, ha Magyar, büszkén kell felemelni fejét, mert megélte e szolgasággal fenyegetett nemzet dicsőségének legszebb napjait. De vezéreink s e vitéz hadsereg nem ismernek fáradtságot, nem kívannak pihenést, míg hazánk szent földén egy ellenség van, holnapra is azon jelszavunk van, a melly tegnap volt, s e szó „előre!”

Ez azon hallelujah, mellyel az emberiség megváltójának feltámadási napját a szabadság Istenének szent oltára előtt megünnepeljük.

Ennyit előleges örvendetes jelentésül.

Késő éjjel van, s én fáradtan, de nyugodt kebellemel azon nyoszolyában hajtom álomra fejemet, mellyből ma reggel riadva szökött ki Windischgrätz, futásban keresve menedéket, az igazságos istennek, hadseregünk vitézségében nyilatkozó bosszúja elől.

A honv. bizottmány elnöke,
KOSSUTH LAJOS.

Közlöny, 1849. ápril 11.

HADI JELENTÉS.

Hazafiúi örömmel jelentem, hogy a Görgey tábornok fővezérlete alatt Pestig s részint Pesten túlra diadalmasan előtört hadseregünk jobb szárnya, Damjanich tábornok vezérlete alatt, april 10-én Vácznál az ellenséget megverte, s Vácot csekély veszteséggel ostrommal bevette.

Götz, osztrák tábornok, ki az ott állott ellenséges sereget vezérlé, halálra sebesítve foglyunk.

Az ellenség, halottakban és sebesültekben sokat vesztett, valamint számos foglyokat is. Egy vet-ágyúja, s több hadi készületei elfoglaltattak. A szétvert ellenség egy része hajókon a Dunán átszaladt.

Debreczen, april 12-én 1849.

A honvédelmi bizottmány nevében;
KOSSUTH LAJOS, elnök.

Közlöny, 1849. ápril 15.

GÖRGEY FŐVEZÉR SZÓZATA.

Győzelemről győzelemre hordjátok zászlóitokat. Dicső tettek hirdetik vitézségteket, bátorságtokat.

Mint hősök kezdettétek meg a haza megszabadításának szent művét, mint hősök be fogjátok szerencsésen végezni.

Nagy dolgok történtek már, még nagyobbaknak kell történniök, hogy szép hazánk igazán szabad és szerencsés legyen.

Örömmel, büszkeséggel nézek bátor szemetekbe, csodálattal szemlélttem kitűrésteket a háború nehézségeiben, s ki nem mondható dicsérettel hajlok meg vitézségtek előtt, melly nagy őseitekre méltó tettekkel a magyar nevet örök időkre felmagasztalandja és titeket a világ legbátrabb seregei közt első sorba teend.

Vezérek a szeretett haza nevében mond köszönetet néktek feláldozó vitézségtek és hűségtekért. Előre a győzelemre.

Főhadiszállás Váczon april 10. 1849.

GÖRGEY tábornok.

Közlöny, 1849. ápril 17.

KOSSUTH LAJOS KORMÁNYZÓELNÖKKÉ VÁLASZTÁSA.

1849-ik év apr. 14-ke örök emlékü marad Magyarország történetében. A nemzet képviselői szokott tanácskozási teremökben egybegyűltenek, hogy nagyszerű feladatuk egyik főkérdését megoldják; s hogy Magyarország és ennek élén állott Habsburg-lotharingiai uralkodóház sorsa felett rendelkezzenek. És hogy a hozandó határozatok annál nagyobb nyilvánossággal és ünnepélyességgel történjenek, az ülés a reformátusok nagy templomában tartatott meg, több ezernyi nép jelenlétében.

Kossuth Lajos, a honvédelmi bizottmány elnöke vitéz hadseregünk nyert csatáiról és győzelmes előhaladásáról tevén jelentést, kiemelé azon körülmény, miszerint itt az idő, hogy Magyarország háromszázados bilincseit lerázva, az európai status család körében méltó helyét elfoglalja, és jöjjön tisztába azon dynastiával, melly e nagylelkű és hűségében rendületlen nemzet szeretetét és hűségét, örökös hitszegéseivel, kifogyhatatlan árulásaival könnyelműleg örökre eljátszotta, — és hogy a nemzetgyűlés e tekintetben határozzon, ezt kívánja tőle a nemzet, melly szabadságharcunk terheit hyven és hazafiúi készséggel hordozza; ezt igényli tőle a vitéz hadsereg, melly hazánk megmentéséért életét feláldozza; ezt sürgetik a körülmények, miszerint a tartani czélzott európai congressusban rólunk nélkülünk ne határozzanak; szóval erre híjja fel a képv-

selőházat a haza, a világ, és az isten, a miért is a kormányelnök úr következő határozatokra szólítá fel a képviselőházat.

Indítványok:

Mondassék ki a nemzet nevében határozatilag:

1) Magyarország a vele törvényesen egyesült Erdéllyel és hozzá tartozó minden országokkal, részekkel és tartományokkal egyetemben szabad önálló és független európai statusnak nyilvánítatik; s ezen egész státus területi egysége feloszthatatlan, s épsége sérthetetlennek kijelentetik.

2) A Habsburg-lotharingiai ház a magyar nemzet eleni árulása, hitszegése és fegyverfogása által, nem különben azon merény által, miszerint az ország területi épségének eldarabolását, Erdélynek és Horvátországnak Magyarországtól elszakítását, és az ország önálló status életének eltörlését fegyveres erőszakkal megkísérteni s e végett idegen hatalom fegyveres erejét is a nemzet legyilkolására használni nem iszonyodott: saját kezeivel szaggatván szét, úgy a *pragmatica sanctio*t, mint általában azon kapcsolatot, melly két oldalú kötések alapján közötté s Magyarország és tartományai között fennállott: ezen hitszegő Habsburg-lotharingiai ház, Magyarország, a vele egyesült Erdély, és hozzátartozó minden országok és tartományok feletti uralkodásból ezennel a nemzet nevében örökre kizáratik, kirekesztetik, és az ország területéről és minden polgárjogok élvezetétől számkivettetik.

A mint hogy ezennel trónvesztettnek, kirekesztettnek és száműzöttnek a nemzet nevében nyilvánítatik.

3) Midőn a magyar nemzet elidegeníthetlen természetes jogánál fogva az európai status családba önálló és független szabad statusként belép, egyszersmind kinyilatkoztatja, hogy minden más statusok irányában, ha saját jogai nem sértetnek, békét és barátságot tartani, s különö-

sen azon népekkel, mellyek ez előtt velünk egy fejedelem alatt állottak, valamint a szomszéd török birodalmi és olasz tartományokkal jó szomszédságot alapítani s folytatni, és a kölcsönös érdekek alapján barátságos kötésekkel szövethetkezni elhatározott akarata.

4) Az ország jövőendő kormányrendszerét minden részleteiben, a nemzetgyűlés fogja megállapítani; addig pedig míg ez a fentebbi alapelvek nyomán megállapíttatnék, az országot egész egyetemes kiterjedésében, egy kormányzó elnök fogja maga mellé veendő ministereknek személyes felelősségük és számadási kötelezettségük mellett kormányozni .

5) Ezen határozatokban foglalt elveknek nyilatkozványba foglalása s fogalmazása 5 tagból választmányra bízatik.

A nemzet képviselői egyes akarattal és közmegegyezéssel magokévá tevék Kossuth Lajos kormányelnök úr indítványát, s a több ezerre menő nép roppant lelkesedéssel viszhangozá a nemzet képviselőinek szentesítő szövegét, öröm könnyük ragyogának a nép ezrei szemében, és nincs kétség benne, hogy a nemzet millióinak helyeslő mennydörgése hírül adja Európának s a világnak, miszerint a képviselőház mai nevezetes határozataiban az emberek és nemzetek sorsát bölcsen intéző isten akarata nyilatkozott. A nemzet millióinak e mennydörgő szövege, nemzeti feltámadásunk dicső éneke, s a száműzött hitszegő uralkodóháznak hatyúdala leend.

Kossuth Lajos képviselő negyedik indítványára a ház egy szívvel és lélekkel kinyilatkoztatá, miszerint osztatlan bizodalma Kossuth Lajos eddigi kormányelnök úr rendületlen hazafiúságában központosul, miért kormányzó elnöknek megválasztja és felelős ministerium alakítására utasítja. A hozott határozatokban foglalt elveknek nyilatkozványba foglalása pedig Kossuth L., Szacsvay Imre és Gorove István képviselő urakra bízott.

A felsőház t. elnöke b. Perényi Zsigmond mellőzhetlen kötelességének tartá azon lenni, hogy a képviselőház mai ülésében hozott nagyszerű határozatok a felső háznak azonnal tudomására jussanak, mi végett a képviselőház elnökétől az indítványokat s határozatokat megkapván, azokat, ámbár, még hitelesítve nincsenek, a felsőház elé terjeszté. És a felsőház követve a nemzet képviselőinek példáját, minden további vitatkozás nélkül ünnepélyes felállással egyhangú közmegegyezéssel magáévá tette a határozatokat s Magyarország függetlenségének megállapításához s a hitszegő dynastiának örökös száműzetéséhez, hazafiúi rendületlen elhatározással, segédkezeket nyújtani sietett! — A függetlenségi nyilatkozvány formulázásával megbízott választmányhoz a felsőház Horváth Mihály csanádi püspököt és Hunkár Antal veszprémi főispánt küldé ki, — s Kossuth Lajosnak kormányzó elnökké megválasztását köztetszéssel fogadta.

Közlöny, 1849. ápril 15.

ÁPRIL 14-ke

A habsburgi ház 1849 ápr. 14-én száműzetett a magyar trónból. Sorsát megérdemlé.

A nemzetnek 300 éven át, de főleg a legközelebb lefolyt iszonyú esztendőben, elég alkalmá volt ezen uralkodóház hitszegése, árulása és határtalan ármánykodásáról meggyőződni. Mi örülünk száműzetésén; örülünk pedig annyival inkább, mert száműzetése nem elhamarkodva, hanem akkor történt, amidőn minden magyar meg volt annak szükségességéről győződve.

A nemzet gyűlés jelenlegi politikája leghelyesb volt. Nem engedte magát azon kedvező események által elragadtatni, mellyek szemünk előtt a jelen tavaszon lefolytak; nem vágta el a nemzet jövőjének útját hirtelenkedve, hanem eljárt a nemzet ügyében azon józan meggondoltsággal és mérséklettel, melly életre való nemzeteknek egyedül tulajdona.

Észak-Amerika, mely jelen szabadságharcunkban egyedüli példánykép legyen előttünk, — így s nem máskép járt el. Midőn biztos reménye volt széttörhetni a zsarnok angol kormány rabláncait, kimondta: hogy többé idegen zsarnok jármot nem tűr. Midőn elég erősnek érezte magát, a független, szabad, önálló statusok közt becsülettel megállhatni, kimondta, hogy: független, önálló és szabad akar lenni. És amit kimondott, fegyvereinek hatalma és erkölcsi nagyságának súlya által ki is küzdé.

Ezekután barátokat, szövetségeseket keresett, és talált. Az európai nemzetek barátságukkal, fegyverükkel s pénzüikkel gyámolíták nemes célja kivívásában.

És Észak-Amerika itt megállott. Midőn a függetlenséget kimondá, nem határozta meg a statusformát is, hanem várta, miként fejlenek a körülmények, s melyik lesz azon kormányzási forma, mely rája üdvöt hozand. És a köztársaságot csak akkor monda ki, midőn annak megtartásához teljes reménye volt, az ellenséget egészen meggyőzte.

Magyarország körülbelől ezen mérsékleti, de férfias politikát követte s kell, hogy kövesse. Fegyvereinek a szerencse kedvezett, és midőn a győzelemhez teljes reménye van, nem mondott többet ki: mint hogy *r a b s z o l g a t ö b b é* lenni nem akar, hanem visszalép a *s z a b a d, ö n á l l ó, f ü g g e t l e n s t á t u s o k* sorába — és nem vágta el jövő útját, nem mondta ki, hogy ez, és semmi más lenni nem akar; nem compromittálta az elérhetőt az elérhetetlenért. Feltartotta a jövőnek és az európai combinationnak annak meghatározását: minő kormányzási rendszert fog megállapítani. Elégnek tartá most ki mondani: hogy független akar lenni — s lesz is; hogy az európai nemzetek közt barátokat akar szerezni, s most egy ideiglenes kormányt kivan alkotni.

Most meggyőződésünk szerint az új kormánynak következő politikát kell követnie:

1. Minél több barátokat szerezni az európai nemzetek közt.

2. Haderőnket szaporítani, erősíteni, hogy legyen a magyar nemzet tiszteletben barátai előtt, s rettenetes „ne nyúlj hozzám” ellenségei előtt.

3. A legyőzött külön ajkúakat a törvényes rendre és engedelmességre visszatéríteni; semmi kiváltságot nálók nem tűrni, de velők minden jogot megosztani.

Alföldi Hírlap, 1849. ápril 22.

BUDAPESTRŐL KIVONULT AZ ELLENSÉG.

Az ápril 19-kei nagyszerű győzelem elhatározó volt. Im itt gyümölcse. Asbóth ezredestől a múlt éjjel következő tartalmú levél érkezett:

„Magyarország Kormányelnökének!”

Mély alázattal jelentem, miszerint az ellenség Buda Pestről f. hó 24-én éjjeli 2 órakor kivonult s az új épületi laktanyából minden löszereit s ágyúit részint gőzösökön lefelé, részint pedig Budán át magával vitte.

Ezen perczben jött jelentés, hogy a pesti nép számos ellenséget lefegyverezett. Hazánk zászlói tömérdek számban lobognak székvárosunkban. Remélem, hogy holnap bemegyünk, rajta utánna a zsarnoknak!”

Vecsési tábori szálláson ápril 24-én 1849.

ASBÓTH ezredes.

Ennyit előlegesen. Most nyújtsa karját a hazának a kiben lélek van. Álljon ki az 50 ezer újoncz önkéntesekül. Éljen a haza!

KOSSUTH LAJOS,

kormányzó elnök.

Közlöny, 1849. ápril 26.

KOSSUTH NEVE első betűit használva, következő német jóslat készült:

Keine
Oesterreichische
Söldlinge
Siegen
Ueber
Tapfere
Hungarn

Pesti Divatlap, 1849. ápril 27.

PEST VÁROSÁBAN n a p o n k é n t ötezer pengő forintot kell fizetni a zsoldosok élelmezésére.

Europa, melly hazánkra nézve egy Ausztria által bérbefogadott sajtó által olly mély tudatlanságban tartott, figyelmes kezd lenni ama népre, melly a 16- és 17-dik században a nyugoti kereszténységre mért csapásokat fölfogta, — mellynek világ hivatása volt a szabadságot és polgárisodást védeni még saját vesztére is az ázsiai barbárság ellen, — s melly most ama szabadsággyilkos reactio lesujtására készül, melly egész Europa szabadság szellemét a régi rablánczokba nyűgözni törekszik. Europa nyomozni fogja e háború okait, és mi a népek közvéleményében igazságos bíróra számolhatunk.

És így e közvéleményt tekintve Austria nekünk és ügyünknek a czéltalan és sikertelen orosz interventio által egy szolgálatot tett.

Aradi Hirdető, 1849. Ápril 21-én.

BUDAPEST Hazánk szíve újra a magyar nemzeté!

Ezen elragadtató örömhírt Osztrovszki József szegedi kormánybiztos nyomtatott tudósítása után közlöm: győzelmes hadseregünk f. é. ápril 24-én reggeli 8 órakor foglalta el a testvér fővárost, az ottani Nép leírhatatlan örömrivalgása közt.

Éljen a független magyar nemzet!
 Éljen a magyar álladalom kormányzó Elnöke
 KOSSUTH LAJOS!

Éljen a magyar vitéz hadsereg!
 Aradon, 1849. ápr. 28-án.

KORNIS KAROLY m. k.

Aradi Hirdető, 1849. Ápril 28-án.

HENTZI 10 mázsa lőport rakatott a budai hídfő láncz-kamráiba. S az ebből gyanítható új vandalismus miatt hozzá folyamodó budai hatósági küldöttségnek válaszolá: ő ezt parancsból teve, különben ne féltsék a lánczhidat, mert nem ez a magyarok útja Buda felé.

Pesten a hus ára a magyar seregek bevonulásával 17 váltó kr-ra szállott le, — Budán pedig még mindig 25 kr.

A vasút Szolnoktól fogva Váczig járható már; s valósággal járnak is rajta.

Alföldi Hírlap, 1849. május 1.

AZ ÚJ MAGYAR KORMÁNY.

Kossuth Lajos, a nemzet parancsából Magyarország, s minden hozzá tartozó országok, részek és tartományok kormányzó elnöke, ezennel adom tudtára, minden törvényhatóságoknak, egyházi, világi s katonai hivataloknak, tisztviselőknak és lakosoknak, miként én az álladalom ideiglenes ministeri kormányzata, s kormányzati szerkezete iránt a nemzetgyűlésnek következő előterjesztést, illetőleg tudósítást nyújtottam be:

„A nemzetgyűlésnek.”

Kötelességemnek tartom jelteni, miként az országgyűlés által reám ruházott hatóságnál fogva ministerül következőket neveztem ki:

Belügyministerré, egyszersmind a ministeri tanács elnökévé: Szemere Bertalan képviselőt.

Külügyministerré: gr. Batthyány Kázmér baranyai főispánt.

Pénzügyministerré: Duschek Ferencz pénzügyminis-
teri státus titkárt.

Közlekedési ministerré: Csányi Lászlót.

Vallás s közoktatási ministerré: Horváth Mihály, vál.
csanádi püspököt.

Igazságügyministerré: Vukovits Sebő képviselőt.

A hadügyminister iránt jelentésem legközelebb meg-
teendém.

A kereskedelmi ministerium vezetését az illető minis-
ter kineveztetéséig ideiglenesen gr. Batthyány Kázmér kül-
ügyminister viendi.

Közlöny, 1849. május 5.

Irányi Dániel teljhatalmú kormánybiztos rendeli:

I. Hogy politikai vétség okozta elfogatások, a tetten
kapatás esetén, a bélyegzett kétségentúli, vagy a könnyen
szökhetés miatt rögtöni eljárást igénylő hazaárulókat ki-
véve — csak az ő rendeletére és beleegyezése mellett tör-
ténhetendők.

II. Hogy az osztrák színek magyarokkal váltassanak
fel azon helyeken, melyeket dísztelenítettek és hogy min-
den hivatalos pecséten, mellőzve minden osztrák uralomra
mutató jelt, egyszerű, korona nélküli magyar címer legyen.

Keltek május 1-én.

Esti lapok, 1849. május 3.

BUDA FELSZABADÍTÁSA

PEST. A szegény Budáról, mely a sok boldog és szabad
városok és helységek közepette még mindig nyög az
osztrák vasvessző alatt és könnyezve hallja a testvérváros
örömjaját, a szegény Budáról tegnap vészharangok zúg-
tak át hozzánk. Vagy száz horvát t. i. rabolni ment
Ó-Budára, de a nép őket úgy fogadta, mint rablókat szo-

kás; a vészharangok hallatára a budaiak is segítségkre mentek, és a horvát rablók közül vagy 40 elesett, a többieket a várból rendcsinálás végett lesietett katonák ragadták el a nép méltó bosszúja elől. A polgárok közül csak egynéhányan kaptak csekély sebet.

A horvát rablók ezen kirándulásából a császáriak Budáról eltakarodását akarják következtetni.

Beszélik, hogy a budai katonaság ki akart vonulni a várból, de magyar vitézeinkre akadván, sietve siettek ismét vissza fészkekbe, honnét remegve néztek szét a jogtapodók.

PESTRŐL. Az utóbbi hadjárat következtében Pestnek élelmezése vidékről, mely rendszeren tárházul szokott annak szolgálni, el lévén zárva, a szükség növekedni kezdett annyira, hogy 20 kr. volt egy zsemle nék az ára.

Aradi Hirdető, 1849. Május 5-én.

A FŐVÁROS NEHÉZ NAPJAI.

MÁJUS 1-ÉN az olyan posztónak, bőrnek, vászonnak, s minden olly portékának, mely a katonai felszereléshez szükséges, pestrii kihozatala eltiltatott confiscatio terhe alatt.

A P. Zeitung szerint csak ugyan való az a hír: hogy a budai osztrák parancsnok a levegőbe akarta vettetni a Lanczhidat, de a Clark felszólalására: ki azt monda, hogy azzal Magyarország legkevesebbet, Austria sokat, s az angol részvényesek, kik legtöbbben vannak, pedig legtöbbet fognak veszíteni, s ezek akkor az Angolhonban lévő ausztriai tőkéből fognak magoknak kármentesítést szerezni — a budai várparancsnok a két hídfőből 14 mázsa löport vétetett ki.

Alföldi hírlap, 1849. május 6.

BUDA OSTROMLÁSA május 4-én reggel 10 óra tájban kezdődött meg. Délben sűrű ágyúlövések hallatnak a hegyekről, ütegeink a kis-sváb hegyen s a sashegyen vettek állomást, s onnan lövik a várat. Délután a sz. Gellért

hegyet elfoglalják seregeink, a huszárok leűzik onnan a vadászokat, s kitűzik a hegyoromra a háromszínű zászlót. Agyuk vonatnak fel a hegyre. Este elkezdenek a várból gránátokkal és 60 fontos bombákkal lövetni — Pestre. —

Máj. 5-én néhány órai szünet. Az éjjel a várból több mint ezer lövést tettek Pestvárosra, bombával, golyóval, röppentyűvel és gránáttal, még srappnel is.

Reggeli 6 órakor a támadást Görgey intézi, a Gellért hegyről borzasztóan dolgozzák a várfalakat, túlhan pedig a svábhegyről a bécsi kaput. Nemsokára eljő a pillanat, mellyben szabad lesz Buda . . . szabad lesz a Bánát ... a hon ... és rab a zsarnok.

PEST. April 25-én a váczi utcában egy bájos, előkelő hölgy megállított egy vágató huszár közvitézt és igen finom kendőben egy koszorút és hat fényes húszast adott neki. — A huszár meglátván a kendő tartalmát, azt monda: „köszönöm édes asszonyság, a kendőt és a koszorút hálásan fogadom el, de a pénz nem kell, pénzem van elég, de helyette más valamit volnék olly bátor kérni. Mit? kérde nyájasan a hölgy. Egy csókot felelt mosolyogva a huszár. Es a hölgy félreveté fátyolát, a huszár közvitéz pedig lehajlott és száz meg száz ember szemeláttára a derék hölgy megcsókolá a honért vérzettet... A nézők nevettek, de szemeik telve valának könnyekkel, a hölgy pedig édes pirtól lángoló arczzal távozott. Honny soit, qui mal y pense!!

Aradi Hirdető, 1849. Május 12-én.

GÖRGEY ÉS HENTZI LEVÉLVÁLTÁSA.

Kivonat Görgey tábornoknak Hentzi tábornokhoz in lézett leveléből: „Tábornok! Buda a magyar seregek által el van zárva, s ezek csak parancsra várnak, hogy a várat amaz eréllyel támadják meg, mellyet csak a nemzetnek kényszerített élet halál harcza képes minden egyes katonába önteni.

Önnek feladata: Budát hosszabb ideig védeni, veszve van.

Fogadja az ajánlatokat, miket emberiségéből teszek önnek.

Adja meg magát.

A feltételek a következők:

Becsületes hadifogság, a tisztké fegyverrel, a legénységé fegyver nélkül.

A tekintély, mellyet a magyar seregnél élvezek; a subordinatio, mellyet vaskezekkel tartok föl; és saját személyes becsütem, mellyet eddig senki, még az osztrákok sem illettek büntetlenül (mint ezt önnek a „lázadó csordák” eddigi sikerei világosan bizonyítják) kezeskednek Önnek az ajánlott föltételek pontos megtartásáról, mellyről önt szavammal biztosítom. (Ezekután felsorolja Görgey, hogy Győr, Sz. Fehérvár, Komárom, Nyitra, az egész Vág-vonal a kezünkben van és Buda körül van véve. Ha azonban megmarad azon elhatározás mellett, hogy a budai „várat” védeni fogja, úgy ez kudarczczal fog végződni. Ha pedig az a szándéka, hogy a lánczhidat és Pestet is löveti és szétromboltatja, ahonnét nem tarthat támadástól megállapodásuk értelmében, úgy Görgey kardélre hányatja majd az egész várórséget.)

„Ön parancsnoka az úgynevezett Buda várának, de ön egyszersmind atya is, — született magyar is, gondolja meg mit cselekszik. A hazának és az emberiségnek nevében hi vom fel önt erre s elvárom választát legfeljebb 3 óráig.

Amaz alávaló és becsületfeledett rendszer által, miszerint a mi parlamentairjeinkkel is, mint gonosztevőkkel bánnak az osztrák részen, óvakodásra intve, ez iratom általvivőjéül egy osztrák hadifogoly tisztet használok.”

Görgey Artúr, tábornok.

Hentzi válasza:

Tábornok! Tetszett önnek engem, mint parancsnokát az úgynevezett budai várnak, határozottan fölhíni, hogy 5 óra alatt capitulaljak, a várat feladjam, s magamat a vitéz várórséggel együtt fogolyul kegyesen elvitetni engedjem.

Válaszolom Önnek: hogy a budai vár, midőn önök f. é. jan. 3 án, 4-én és 5-én gyorsan elvonultak, valóban nem volt még vár, mit a magyar seregnek szakadozott futása elegendőleg bizonyított; azóta azonban Buda egy valóban tartható erősségé lőn átváltoztatva, mellynek szerencséje leend önnek a leghatározottabb ellentállást szegezni ellenébe.

Ennél fogva fölhívom önt, tábornok úr, a budai sánckokra irányzott teljesen hatástalan tüzeléssel fölhagnia, minthogy én ellenkező esetre, kényszerítve leszek néhány nap múlva Pest városát hasonlólag ágyúztatni, a mihez olly óriási eszközökkel vagyok ellátva, miszerint ezek használatának kimaradhatatlan következménye Pest városának romlása lesz s erre már most vagyok kényszerítve, mivel Pestről ágyúkkal támadtattam már meg.

Egyébiránt föl kell önt világosítanom, hogy én nem vagyok magyar, svájci és honosított osztrák vagyok, Magyarország irányában nincsenek semmi kötelezettségeim; családom nincsen ön hatalmában, s ha volna is, ez nem esnék a mérő serpenyőbe.

Azért utolsó szavam: én a várat kötelesség és becsület szerint utolsó emberig védendem, — feleljen ön róla, ha e mellett a szép két ikerváros áldozatul esendik. Budán, május 4-én, 1849.

Hentzi tábornok és várparancsnok.

Alföldi Hírlap, 1849. május 13.

A PESTRŐL ÉRKEZŐK előadása szerint különösen meg vannak rongálva a redoute és a casino épületek; a Fehérhajó fogadóra is tömérdek lövés intéztetett, mivel az ellenség kitudta, hogy itt szállásol a katonai parancsnokság. Budán az ellenségnek 120 ágyúja dolgozik; és szerdán akkor szüntette meg a tüzelést, midőn a várból egy csapat, nőszemélyt bocsátott ki.

PEST, MÁJ. 10. Tegnap rettenetes napra virradtunk fel, Hentzi reggel 4 óra után el kezdte Pestet bombáztatni, s azt másfél óráig folytatta. — Pest gyönyörű házai felett iszonyú orkánként zúgtak a bombák, keresztül kasul hasítva a levegőt, s mennykőként csaptak le az épületekre, utcákra. — úgy látszik, a veszett ebek a középületeket tüzték ki célul, mert a középületek főirányában eső helyek szenvedtek legtöbbit. — így a Károly laktanya miatt a radical kör, mellynek első szobáját a bomba szétrombolta. A Hajó utca, mellynek fedele és ablakai nincsenek. A Fehérhajóba pedig a 2-ik emeletben két szoba mindenestől porrá lett. Maga a Károly laktanya semmit sem szenvedett. A megye házára teméntelen lövések tétettek. — A megye ház tája általában sokat szenvedett. — A felséges Dunasor a Redouttól főleg a Nákó házig magán hordja a végpusztulás szomorú képét. — A Redoute Duna felőli része, oszlopzata, s falai romban hevernek, a képviselők terme használhatatlan. Május 8-án korm. biztosunk egy placatba tudtul adá, hogy m i n d e n k i gondoskodjék személyéről és vagyonáról. Pest tüstént Jeruzsálem pusztulásává változott. Uly év negyedi költözködés még a világon nem volt. Nem maradt benn a lakosságnak egy nyolcvanad része, mind a városligeti és Orczikerti táborba sietett. Maga a korm. biztos is elhagyta a várost. — A városligeti tábor azonban tegnap Soroksárig meg sem állt, mert a városligetbe a tábor közelében egy pár bomba pattant szét. — Az Orczikerthez közel fekvő épületekre is hulltak bombák, s e miatt sokan Soroksárra költöztek, hol olly nagy a drágaság, hogy egy két éves zsemzsefiu (sic!) ára 4 garas. A levéltárak a Ludoviceumba, a posta pedig az Üllői útoni laktanyába

tétettek át. Pesten ennivalót aranyért sem kaphatni, boltok, mézsárszékek, fogadók, serházak csukva vannak. Mindenütt kihaltság és élettelenység.

A múzeum udvarán szinte 40 bomba pattant szét, legkevesebb kárt sem tett.

Alföldi Hírlap, 1848. május 15.

GÖRGEY TÁBORNOK, hadügyminister és a hadsereg főparancsnokától Kossuth Lajos kormányzóhoz következő szívrázó s minden magyart kiben¹ a nemzeti önérzetnek egy szikrája él, a magyar nemzet gyilkosai iránt kérlelhetlen bosszúra határozó tudósítás érkezett.

Folyó hó 11-én az ellenség 3 osztály dsidással, 5 zászlóalj gyalogsággal és vadászokkal, 6 ágyúval és röppentyűvel Lesvár felé közeledvén előőrseinket megtámadták; de Pöltenberg ezredes úrtól segítségre küldött 3 osztály huszár és 9 ágyú megérkezével az ellenséget különösen tüzeinknek jól irányzott lövéseivel Eneséig visszaverték, ki egész Csornáig visszavonult.

Veszteségünk 2 sebesült tüzér, a huszároktól pedig egy tizedes és 3 közvitéz elfogatott; az ellenségtől elesett egy dsidás tiszt, több ember és ló, és a mint egy később átszökött őrmester és 2 közember állítják, huszonhét halottat, sok sebesültet és 12 lovat veszített az ellenség.

Trebersberg tüzérszázados ez alkalommal igen jelesen viselte magát, miután ágyúival az ellenséget visszavonulásra bírta, a keskeny töltésen egy ágyúval személyesen az ellenség után nyomult, és a legnagyobb golyózáporban az ágyút maga irányozva, kemény és jó tüzelése által az ellenség hát-csapatát szaladásra kényszeríté, melly bátor előnyomulás által a többi ágyuk is tért nyervén, felállíthatattak. E kitünő viseletért Trebersberg százados 3-dik osztályú érdemjellel díszesítettetett fel. Ugyan az nap reggel 6 órakor a Csallóközben is 3 osztály lovasság 3 ágyúval Dunaszegnél felállított előőrseinkre törtek, de 3 csatázás után ismét Hédervárra visszavertek.

Az átszökött őrmester beszéde szerint, minden oldalról általános megtámadás volt e napra meghatározva; de mivel az enesei oldalról a megtámadás visszaveretett, az ellenség terve füstbe ment.

Hentzi budai városparancsnok, fenyegetését tegnap este borzasztóan teljesítette. — Jól célzott számos lövések által sikerült neki e pompás Duna-sort több helyeken egyszerre meggyújtani. A tűz, nagy szél által élesztve, csak hamar elterjedt és Pestnek legszebb részét hamuvá tette. — Borzasztó látvány volt! Az egész várost láng-tenger borította, és a füstgomolyok közepette az égő gránátok csillagzárpként iszonyatos dörgéssel zuhantak a szerencsétlen városra. — Nincs toll, mely e látványt egész valóságába leírhatná; de én részemről az egész tüneményben az austriai dynastia halál-pompájára gyűjtött fáklyáknak lobogását láttam, mert a kiben e hazában még egy szikrája volt a kegyeletnek a hitszegett dynastia iránt, azt a tegnapi tett örökre kiirtotta; s ezért bár szívből fájdalom a főváros pusztulását, én az ellenség ezen gyalázatos tettét, melyet akadályozni hatalmamban nem állott, és melyre részemről semmi ok nem szolgáltatott, csak a vár annál erélyesebb ostroma által megtorlani törekedendem, és annál szentebb kötelességemnek ismerem, a fővárost minél hamarább illy minden emberségből kivetkőzött ellenségtől felszabadítani.

Főhadiszállás Svábhegyen máj 13-án, 1849.

GÖRGEY ARTHUR.

Közlöny, 1849. május 16.

PEST, május 14-én. Tegnap estve 7 órakor megkezdett Pest bombáztatása s szünet nélkül folyt éjfélig. A pompás dunasor több helyeken egyszerre meggyúlt. A tűz hamar elterjedt és Pestnek legszebb részét hamuvá tette. — Nincs most Pesten olyan elvetemedett ember, ki a Habsburgok és eszeveszett társaik iránt rokonszenvet érezne. Jön a számolás órája! —

Meg van írva a szent könyvekben, hogy leendő egy megváltó, ki ha eljön, nagy vérontás lesz a világon, de a mellyet nagy boldogság és egyesülés fog követni; ezen megváltó neve pedig leszen 666.

A felső vidéken általánosan hiszik, hogy e név személyesítő je elérkezett.

Számláljuk meg Kossuth nevének számértékét.

LVDVIG CossVth.

Épen 666.

Aradi Hirdető, 1849. Május 19-én.

PEST, MÁJUS 10. Tegnapelőtt este a budavári lakóknak Hentzi megengedé a kiköltözést. Ezernél több hagyá el a várat. Tőlök következőket hallánk: „a várban golyóink által már vagy 80 katona vesztette életét. Elégett a palotai őrepület és állítólag az egyetemi nyomda. Ház azonban alig van ép. Az őrseregben járvány uralkodik és állítólag már 800 fekszik betegen. Hentzi egy placatban kinyomata Görgey feladási felszólítását és saját válaszát, hogy a várat utolsó emberig védendi. — Borzasztó látvány a redoute épülete. Szép homlokzata teljesen elpusztult. Oszlopai egytől egyig darabokban fekszenek a földön, bádog fedele ropant foszlány gyanánt lóg a tetőről.

Tegnapelőtt estéli 9 órakor a veszett ebek Budát a bécsi kapu felé és Krisztina várost felgyújtották, azért, hogy láthassák a mi készülleteinket.

Alföldi Hírlap, 1848. május 17.

BEJÖN PESTRE egyszer a legelső napokban egy magyar huszár s addig portyáz alá s fel a külváros utczáin, míg csak ugyan kap valamit, a mit keresett, egy Jellachich huszárt. Ezt azután hajtja nagy kényelmesen maga előtt keresztül a városon s mondatja vele: éljen Kossuth! A jézus huszár ordítja, amint csak a torkán kifér. — Most mond: hogy crépir Windischgrätz. „Sak nem bánom, crépir Windischgrätz, öreg apádnak.” — Meglátja azonban a huszárt

az összegyűlt népség, rögtön körülfogják, el kezdik csókolni, minden ember ragaszt rá kokárdát, minden asszony ad a kezébe zászlót, tele pántlikázzák még a lova farkát is. — Minthogy azonban a huszárnak sincs több két kezénél, hár a horvát messziről négy kéznek nézte is dolmánya repülő ujjait, — tehát a mi zászló nem fért a kezébe, oda tűzte csizma szára mellé, mikor oda sem fért, tűzte a jézusmária huszár nyakába, hogy az utóbb úgy nézett ki, mint egy trophaeus. Hoztak neki azután fekete kávé és bort, a bort megitta maga, a kávé oda adta a horvátnak, meg ne ártson neki úgymond a sok kövér pecsenye, a mit Magyarországon evett. — Végtere hoztak neki egy gyönyörű, nagy, menyecskevarrta zászlót, már ezt kézre kellett fognia. Mit csináljon? Kapja magát, a zászlót két kézre fogja, a lova kantárját oda adja a Jellachich huszárnak s így vezetteteti magát ki a táborba, nagy diadallal. A kiknek eszökbe jutott, hogy négy hónap előtt épen így vezetteté be magát az országos bohóc, Jellachich, a fővárosba, kantárjánál fogva, s kiabáltatta maga előtt seressánjaival a zsviót, nagyon jót nevetettek a jelenetnek huszárosán rögtönzött paródiáján.

Alföldi Hírlap, 1849. május 20.

BUDAVÁRA BE VAN VÉVE.

Legyen áldott a szabadság istenének szent neve! És legyenek áldottak a nemzet hadseregének rettenthetetlen hősei! kik éltöket adják váltságul hazánk szabadságáért;

BUDA-VÁR MIÉNK!

Bevételéről következő hivatalos tudósítás érkezett:

Május 21-én reggeli 5 órakor három zászlónk a vár palota új épülete mellett lobog. A lajtorjákon honvédeink, mint zergék, szökdösnek a várba. Az ellenség 24 fontosai felett hosszú póznán fehér lobogó hajlong. — Az ostrom tüzelés a bécsi kapu felé éjjélkor, tehát az osztrák uralkodás kezdete napján kezdődött: reggeli 1 órakor eredt meg

a vár kapunál a tört falrés irányábani csatározás, és folyt egész virradatig. Honvédeinkre erősen puskáztak a bástya tornyokról, és házak ablakaiból. Ki nem puskázott, követet eresztett le. De mind ez ostromló honvédeinket a rohamtól fél nem tartóztathatá.

Az ellenség több százezer lövése aránylag kevés embert ejtett el, mit onnan merek állítani, mivel a várfal alját szorgosan vizsgálom s igen kevés halottat veszek észre, de most kezdődik az utczaharcz, melly még sok hősünknek kerülhet vérebe.

Fél 7-re reggel. Most egy puskapor raktár röpönt a légbe. — Bent a várban az utczaharcz folyik.

7 órakor reggel. A t ű z e l é s m e g s z ű n t , avar
be van véve. *Ludvig kb.*

Lelkesüljön fel a nemzet minden erőfeszítésre, hogy a harc, melly még hátra van rövid, s a haza megmentésének műve bevégezve legyen. Zúduljanak meg a harangok országszerte, hirdessék a magyar szabadság fegyvereinek győzelmét országszerte. Adassék hála Istennek, és dicsőség a magyar hadseregnek, melly et hős tettei a világ legrettentetlenebb seregévé avattak fel. — Kelt Debreczenben, május 22-én 1849. *Kossuth Lajos, kormányzó.*

Alföldi Hírlap, 1849. május 22.

A MAGYAR NEMZET ÜNNEPÉLYES ÓVÁSA AZ OROSZ BEAVATKOZÁS ELLEN.

A magyar nemzet országos életének velejében megtámadtatva, az igazságos isten segedelmével lehódította a pártütést, mellyel törvényes alkotmány ellen, maga a hit-szegő uralkodó ház a legirtózatosabb ármány, és erőszak által felbujtogatott.

És az ország határszéléig visszakergette a nemzet szabadságának s önállásának meggyilkolására törő austriai hadseregeket.

S az egész nemzetnek egyhangú lelkesedésével, s közmegegyezéssel, elidegeníthetetlen nemzeti jogánál, s az önfentartás szent kötelességénél fogva kimondotta örökre való száműzetését a Habsburg-lotharingiai háznak, mely magát a legirtózatosabb bűnökkel, és hitszegésekkel megfertőztette.

Soha nemzet igazságosabb harcot nem vívott.

Soha uralkodóház igazságosabban nem büntettetett.

Soha nemzet méltóbb várakozással nem reményelheté, hogy közmegállapodással alakított nemzeti kormányának a béke, s nyugalom ölén azon sebek gyógyítására lehetend fordítani gondjait, mikkel a trónvesztett zsarnok e nemzet keblét elárasztotta.

És íme minden hadizenet nélkül orosz fegyveres tömegek mutatkoznak a szomszéd Galiczia és Krakkó területén, Magyarországot az istentelen Habsburgház fölhívására betöréssel fenyegetők.

Minden készültek, minden tudósítások arra mutatnak, hogy a szintoly zsarnok, mint saját bűnei miatt erőltet Habsburg-lotharingiai ház, az orosz hatalommal szövetség által igyekszik a sokat szenvedett magyar nemzet sirján emelni fel újra zsarnok hatalmának trónusát.

A magyar nemzet el van határozva, e megtámadásnak is ellentállani.

El van határozva inkább utolsó emberig elvérezni, mintsem, hogy gyilkosát urának fogadja el valaha.

De midőn e komoly és rendíthetetlen határozatában ajtatos reménnyel hiszi igazságos fegyvereinek győzelmét, egyszersmind az engeszthetetlen elkeseredés érzetével kiált fel isten s a mívelt világ népei előtt, és ünnepélyes óvást teszen az orosz hatalmasság igazságtalan avatkozása ellen, mely egy hitszegő zsarnok kedvéért minden emberi és nemzeti közjogot szentségtelen lábbal készül tiporni.

Teszi ezen óvást, a kényszerített önvédelem kétségbevonhatatlan kötelességének érzetében.

Teszi azon köz népjog nevében, mely az álladalmak kölcsönös viszonyainak fölszentelt alapját képezi.

Teszi azon szerződések, nyilatkozatok, és óvások nyomán, melyek a nemzetek életét a bitorlás túlhatalmaskodásai ellen, minden más népek jogéretének közös oltalma alá helyezik.

Teszi a szabadság, az európai egyensúly s a civilisatio nevében.

Teszi az emberiség, s azon ártatlan vér nevében, melly illy háborúban kiontva, bosszúért kiáltand fel az igazságos istenhez.

A magyar nemzet biztosan számít reá, hogy ezen óvársra minden jogot tisztelő és szabadságot szerető nép meleg rokonszenve felelend.

De bár az egész világ által elhagyatnék is, határozott öntudattal jelenti ki, isten és világ előtt, hogy a zsarnok erőszaknak meghajolni nem fog, hanem önvédelmének igazságos harcát utolsó csepp vérig megvívandja.

Isten, s a mívelt világ legyen bíró közöttünk és zsarnok megtámadóink között.

Kelt, Debreczenben május 18. 1849.

A magyar nemzet nevében.

KOSSUTH LAJOS,

kormányzó.

Gr. BATTYÁNY KÁZMÉR,

külügyminister.

Közlöny, 1849. május 22.

BUDA VÁRÁNAK OSTROMLÁSA.

Az 1849-iki május hó 20-ki diadalmas éj 21-re kelve.

HENCZI megsebesült és kezünkbe került.

Vasárnap május hó 20-án az ágyúdörgés éjfélig tartott; vitéz seregeink a vár különféle kijárási felé közeledtek. A setét éj, a lelkesedett szív, és a császáriak gyávasága őket merénykedésökben segítte.

Éjfél után 3 óraker kezdődött az ostrom, alig múlt el egy óra, s máris a fehérvári kapu és a vár felé vezető több utak a magyarok hatalmában voltak.

A magyarok lettek mindenütt győztesek.

Ötödfélkor a magyarok a vár nagy részének birtokában voltak és a nép áldásai és örömjaja közt győzelmes háromszínű zászlóikat több helyen kitűzték lehányván a fekete-sárgákat.

Az ellenség vesztesége holtakban és sebesültekben ropant nagy; 2000 fogoly, 120 ágyú, löszerek és 5000 lőfegyverek kerültek kezünkbe. Veszteségünk aránylag csekély.

H e n c z i sebesülten került kezünkbe, de a kardja reggeli 8 órakor küldetett Pestre. Úgy kell e dühös házlődözönek.*

A magyar katonaság ezen éjjel ismét halhatatlan érdemet vívott ki magának.

Budapest lelkesedése minden emberi érzetet felülmúlt. Hasson el ezen érzet hazánk minden népeire.

* Henczi sebében május 22-én éjjel 1 órakor meghalt.

Aradi Hirdető, 1849. Május 26-án.

MEGINT OROSZ INTERVENTIO.

Osztrák lapok egyhangú vallomása után a muszka ismét be fog jöni Magyarországra. — A dolgot igen természetesnek találjuk. — Miként nem ütköznénk meg rajta, ha egy vízbe halót, végperceinek görcsös vonaglásai közt a fűszálhoz kapkodni látnánk: ép oly kevéssé ütődünk meg a miatt, hogy a sír szélén balancírozó osztrák dynastia, a muszkatól kéri megmentését. — Lesz-e képes az orosz sereg visszaadni szilárdságát az ingadozó trónnak? Van-e hatalmának annyi ereje, hogy Magyarországot megtörje, megigázza? — N i n c s és ezerszer mondjuk: nincs! — Az orosz kapva kapott ez alkalmon és megígérte, hogy be fog ütni¹ Magyarországra. — A betűsnek azonban nem azon színét adja, hogy Austria segítségére jő (a mint alább meg fogjuk mutatni, miszerint valóban nem is ezért jő) hanem egy nagyszerű tervet forgatva agyában, azt mondja: jól van, — én beküldöm seregeimet a magyar földre, s hogy e lépésemet törvényellenes intervenciónak ne nézze

Európa diplomatikája, ekként fogok szólni a status hatalmakhoz: „Én a magyar háborút nem tekinthetem úgy, mint mellynek balkövetkezmenyei csupán Austriát fogják sújtani; mert miután a magyar hadsereg soraiban lengyel föld gyermekei is harcolnak: a magyar győzelem kétségtelenül bölcsője leend egy születendő lengyel forradalomnak, mit megelőznöm saját érdekem parancsol. És ezért fogok én a magyar ügyekbe beavatkozni.” — Oroszország úgy vélekedik, hogy ha nem mondja azt, mikép ő Austriának segítségre jó a magyarok ellen: semmi sem álland előtte, hogy azon esetben, ha Magyarországot leverte, feudumává tegye Austriát is, vagy legalább a protectorátust szerezze meg maga számára; mert hiszen ő nem azt mondta, hogy segíti az osztrákokat, hanem azt mondta, hogy önérdeke parancsolja a magyar dolgokba belenyúlni, a muszka érdekeit és hajlamait pedig, fájdalom, nagyon is ismerjük. — Austria a Magyarországba törendő orosz seregek részére már vezéreket is nevezett ki. Oroszország nem fogadta el. Saját vezérei alatt akarja a harczot vívatni. — Tehát Austriának még csak annyi ürügyet sem hagy fenn, hogy ez egykor tán azt mondhassa, miszerint az ő vezérei vezették a sereget győzelemre. — Ugyancsak nem fogadták el az Austria által felajánlott zsoldot sem, a czár kinyilatkoztatta, hogy Magyarországon is „auf eigene Kosten” fogja tartani seregeit. Nem a legvilágosabban oda-mutatnak-e mindezek, mikép az orosz mindenáron azt akarja kerülni, hogy azon esetre, ha itt győzne, Austria e győzelem következményéül semmi igényt sem tarthasson fenn magának, hanem aztán vele is aként bánhasson az orosz, miként neki tetszeni fog. — Az orosz kormány most is félelmes hatalom, most is nagy szálla Europa szemében s csak a dunai herczegségek miatt is a legéberebb figyelemmel kíséri Albion. Hátha még Magyarországot, hátha még Austriát is torkában látják a nagy éjszakai szörnynek! Nem lehet józan ésszel elhinni, hogy illy terjeszkedést veszedelmesnek ne látnának magukra nézve a többi hatalmasságok is.

Azonban mindettől eltérve, következék be bár, hogy az orosz seregek beütnek Magyarországra: kettőről tántoríthatatlanul meg vagyunk győződve:

1.) Hogy a magyar sereget megtörhetni nem fogják.

2.) Hogy a Habsburgok trónját nem az orosz erő, de isten sem fogja helyreállítani többé. —

Aradi Hirdető, 1849. Június 2-án.

A SZOLNOK-DEBRECZENI VASÚT.

Az országkormányzó a közlekedési ministeriumot oda utasította, hogy a megszaporodott hadifoglyokkal a

s z o l n o k - d e b r e c z e n i v a s ú t földmunkáit rögtön megkezdesse. A szoboszlai vonalon már 3000 ember áll készen; s meg van minden intézkedés téve, hogy néhány nap alatt néhány ezer ember fogjon a nagy munkához, s megalapítsa Debreczen jövődő nagyságát, és e törzsökös magyar vidék szellemi s anyagi felvirágzását. Az országgyűlés és kormány itt létének emlékéül nagyszerűbb ajándékot nem adhat.

Alföldi hírlap, 1849. május 31.

BÉCSBEN az ottani térparancsnokság egy placatot adott ki. E placát szerint: „Hentzi áruló volt. Árulással játszta a várat a magyarok kezébe. Elárulta császáraját, kinek hűségget esküdött. Elárulta az osztrák birodalmat, melly őt fényes helyzetére méltatá. E bűnéért, ő, és hátrahagyott családja örökre megbélyegzettnek, megbecstelenítettnek nyilvánittatik. S bár ha ő átkos életét golyóval végzé ki, elvégre maga is átlátván gyalázatosságát, de emléke örökre meggyalázott leend. —” Ez az osztrák császárnak, osztrák ministeriumnak, osztrák katonaságnak hálája! Ez jutalma Hentzinek, hogy a várat utolsó erejéig kétségbeesett harczzal védelmezi. — Mi tanúi valánk a Hentzi elkese-redett védelmének, mi láttuk a páratlan szorgalommal megerősített várat, mi tudjuk mit nem áldozott annak megtartásáért. Mi tudjuk, hogy capitulálni alkalma lett volna s nem tette azt. Mi tudjuk, hogy a várat seregeink párat-

lan vitézségének sikerült bevenni, hogy azok a legnagyobb önfeláldozással tudtak abba nyomulni. De a bécsi kormány ezt nem akarja elismerni, s ezért leghívebb emberét árulónak nyilvánítja, családját meggyalázza, s nevét megbecstele nitette. Illy aljasok elleneink!

Alföldi Hírlap, 1849. június 5.

PEST VÁROSÁBAN A CHOLERA DÜHÖNG. Illy alkalommal páratlan az, hogy az ember egy 3—5 óra alatt már kiadta 'lelkét. Egész családok lettek áldozatai. E nyavalyának főokát adják, hogy Windischgrätz a kerepesi vonalon lévő katonai temetőbe 40—80-onként egy gödörbe dugta be a halottakat, s alig 2 lábnyi földet tett rajok.

Aradi Hirdető, 1849. Június 16-án.

BUDA VÁR.

Négy ezer ember dolgozik Görgey tábornok parancsára naponként azon, hogy e név csak emlék gyanánt maradjon fel a magyar történetben.

(Jó, hogy nem áll már a vár s a kormány most azt tervezi, hogy a rombolásból nyert anyagokból új, szép építményekkel ékesítse a Dunapartot.)

Csakugyan fő szükség, hogy Buda, a Dunapart éke, könnyen és biztosan járható legyen s mi megszűnt erősség lenni, oda mindenki feljuthasson.

Egy nagyszerű feljáró út, mely méltó folytatása legyen a nagyszerű Lánchídnak, mely egybeolvasztja örökre a két fővárost.

Másik terv a budai várhegy átfúrása.

(Budának tért kell nyitni a terjeszkedésre, utat kell tehát nyitni a várhegy túloldalán elterülő völgyhöz és ezt kapcsolatba kell hozni a Dunával.)

Mind a könnyű feljáró a budai hegyre, mind a hegy-átfúrás olly vállalatok, mellyek ezekben ébresztenének új törekvéseket s ez által új alakulásoknak vetnék meg alapját.

Respublica, 1849. június 17.

A HELYBELI BÉRKOCISISOK és fuvarosok számára a hatóság új díjszabályzatot állapított meg. Ez a város első kapitányának előterjesztésére történt. Az előbbinél nagyobb ugyan, de felette kevéssel. így p. o. dél előtti fél napra eddig 2 pft volt, most 2 ft 30 kr leend; délutáni fél napra volt 3 ft, most 3 ft 30 kr lesz. Ez által a közönség terhelve nincs, de egyszersmind megmentetik minden tulkovetelésektől és zsarolásoktól. A napi szükségek most, mint tudjuk, egész különbözőek a régiektől. Az ételmezés sokkal drágább. Az iparosok, kereskedők cikkei drágábbak. Szóval mindennek ára felszökkent. Ezen körülmények a bérkocsisoknál sok zsarolások ürügyéül szolgáltak. Igen jó tapintat volt tehát némi változtatást tenni, hogy a zsarolási ügy megszüntessék.

Igen helyes azon intézkedés is, mikép a mészárszékeknél többé nem szabad a húsokat kívül kifüggesztem, mert belőlük a vér lefolyt, s a léget elbűzhitette. Ez a közegészségügyi érdekekből igen szükséges volt. A mészárosoknak nem tetszett ugyan, és csoportosan támadták meg a kapitányt, de ez felvilágosította őket és teljesen megnyugodtak önmagok is.

Respublica, 1849. június 20.

GALLICZTAI HATÁRSZÉL. Mint hírlík, Paskiewitz herczeg 15-kén a Duklánál összpontosított muszka táborba megérkezett. Bizonytalan, hogy a sereg vezényletét akarja-e átvenni, vagy csak szemlét tartva felettök, miután rendelkezéseit megtette, visszatérend Varsóba? Bevárja-e a czár a francia presidens előtérj esztménye fölött elkezdett parlamenti vitások eredményét? Figyelembe veendi-e Anglia és Franciaország hatályos tiltakozását? Vagy talán maholnap az európai háború kanócza a leggyülékonyabb anyagok közé bevettetik, s midőn tetemes seregek lépnek a Kárpátokon át, a mi sorsunkkal együtt, Lengyelországé, a német birodalomé, az olasz függetlenségi háborúé a csatamezőkön fog eldöntetni? A kormány eddig is erélyes intéz-

kedéseket tett az északi magyar vidékek biztosítására. Kárpáti seregeink s különösen az Eperjes körül összevontak, naponként gyarapodnak. Könnyen történhetik: hogy nevezetes hadi események előestjén állunk. Hazánkban senki sem kételkedik ügyünk végdiadala felett. A megpróbáltatás órái edzeni fognak s méltóvá tesznek azon magas szerep betöltésére, melly az európai viszonyok jelen alakulásai által számunkra biztosítva van.

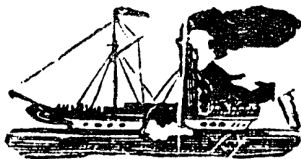
A BÉCSIEKKEL azt iparkodnak elhitetni; hogy a magyaroknak semmi sem annyira szándékuk, mint felmenni Bécsbe, ott megállani a szent István templom előtt, s azt mondani: hogy idáig van Magyarország s azzal rögtön nekiállítani egy escadron inzsellért s azt a darabot lehasítani Austriából egész az István templomig s hozzávarratni Magyarországhoz, minden benne lakó németekkel és philisterekkel egyetemben.

A hol egy ház az elválasztó vonal közepébe esik, azt is úgy akarják két felé osztani, hogy némelly embernek a hálósobája Austriában, a konyhája Magyarországon lenne. Ezt akarják a magyarok és nem egyebet.

A bécsiek azonban még erre a fenyegetésre sem akarnak fegyverhez és ládakuclshoz nyúlni „zur Rettung des glorreichen Kaiserhauses.”

Hitelt érdemlő hír szerint az Ostdeutsche Postban angol-frank protestatio jelent meg az oroszok Magyarhonbeli intervenciója ellen. Az említett szám azonnal eltiltatott, elkoboztatott, az egész lap pedig betiltatott.

Aradi Hirdető, 1849. Június 23-án.

Gőzhajózási hirdetés.

Miután a dunagőzhajózási társulatnak az illető hatóság részéről meghagyott, a hajóhid bérletjének mostantól fogva a Buda-Pest közt járó közlekedési hajó jövedelméből minden személytől 1 kr. váltót által adni, a közönség ezennel arról értesítetik: miszerint kedd, június 26-tól kezdve az eddig fizetni szokott 5 váltó kr. helyett, egy személyért ezentul 6 kr. váltó leszzen fizetendő.

Pest, június 25. 1849.

A dunagőzhajózási társulat főügyvivősége.

Rendeletemből

Csányi László s.k.,
közlekedési miniser.

Magyar középponti vasut.

Naponkinti

indulások

1849-iki april 29-től további rendelkezésig.

A t. cz. utazók kéretnek, sziveskedjenek-**legalább** $\frac{1}{4}$ órával az indulás előtt a pályaudvarban megjelenni.

Pestről Szolnok felé személyvonat reggel 7 óra.
" " " " személyvonat délut. 1 óra
30 perczkor.

Szolnokból Pestre.

" " " " Személyvonat reggel 7 óra.
15 perczkor.
" " " " Személyvonat délut. 1 óra.
45 perczkor.

Pestről Vác felé reggel 6 óra.

" " " " délut. 3 " 30 percz.

Váczról Pest felé reggel 8 "

" " " " délut. 5 " 54 "

A magyar középponti vasut igazgatósága által.

EURÓPA NÉPEIHEZ!

A magyar kormány a magyar nemzet nevében, de minden szabad nemzetek érdekében, kötelesnek érzi magát ünnepélyesen felszólalni:

A magyar földön a szabadság vív a szolgálattal harcot, a jog vív a durva erőszakkal, a humanitás küzd az embertelenséggel életre halálra.

Isten megáldotta csodamódon igazságos fegyvereinket s az osztrák hadsereg kikergettetvén hazánk szent földjéről többé már nem bírta megtámadni határainkat, hanem féltelmében Bécszet és Olmütöt őrizte.

A másik hadsereg Slavoniába menekedett.

A harmadik Oláh és Szerbországba tolatott ki, a nélkül, hogy a népek közti jog szerint ott lefegyvereztetett volna.

Isten megáldotta fegyvereinket, mert ügyünk igazságos mint az erény, ellenségeinké- igazságtalan mint a bűn.

Az uralkodó ház vétkeket követett el, egy a vakságig hűségű nemzet ellen, melyeket ember nem felejthet el s Isten nem bocsáthat meg soha. —

Tudniillik az uralkodott ház szövetkezett az ország s alkotmány ellenségeivel, egyes rablókkal és a pártütőkkel, a nemzet elnyomására. —

Az uralkodott ház ünnepi esküvel szentesített alkotmány s statusélet eltörlésére fegyverrel támadta meg alattvalóit, kik ellene fel nem lázadtanak, sőt akik fegyvert csak akkor és egészen készületlenül fogtak, midőn az udvar által pártütésre felhívott Jellachich Pesttől már három órányira volt.

Az uralkodott ház az ország területi épségének erőszakos eldarabolását s megcsonkítását elhatározta s meg is kezdette, a mellynek fenntartására hittel megesküdött.

Az uralkodott ház idegen fegyveres erőt, szerbeket és muszkákat használt saját alattvalóinak legyilkolására s törvényes alkotmányuk elnyomására. —

E bűnöket a Habsburg-lotharingi ház mind együtt és egyszerre követte el, s elkövetetett annyi árulás, annyi rablás, gyújtogatás, öldöklés, kegyetlenség közepette, mihez hasonlíthatót nem mutat fel a történet, sem az új, sem az ó.

Csak innen megmagyarázható azon rögtönös és óriási fordulat, mely a nemzet gondolataiban, nézeteiben, érzelmeiben végbe ment, előbb imádta királyát és most gyűlölőjévé lett. Előbb hitt az eskünek — és most bizodalmt minden régi tekintély iránt elvesztette. — A békét a bűnig megszokta, a szelidséget az elpuhulásig megkedvelte a nemzet és most bosszút lehel, harcot kíván, a győzelemérti halálban gyönyörködik. — A szabadságot mint ajándékot várta, most mint jogot követeli s a nemzet lelkében az elpusztult s kiölt országrészek világánál nincs más rém, mint a királyi kép, mely gyötrője, kínzója, öldöklője, gyújtogatója, pusztítója, legalávalóbb hitszegője az országnak. —

A közérzelem és közhit elfordult, az nem egyes embernek, nem izgatónak műve. — Az uralkodott ház bűnei idézték elő mind ezt. Tetteiknek természetes gyümölcse. Vallja a nemzet, bizonyítani fogja a történet.

Innen van, hogy míg a határokon még dühösen foly a harc, benn az országban paradicsomi béke és egyetértés uralkodik. —

Gazdagon gyűlnek percenként a hívek áldozatai a haza szent oltárára. —

A bűnök száma fogy, a tömlöcök kamrái csaknem kiürültek. A lélekerő és szenvedély nem a gonosz tett, hanem a hazafiság táplálékává válik. Egy a legragyogóbb tünemények közül, mely forradalmat valaha jellemzett. —

A nép szívesen fizeti adóját, örömet hordozza a hadviselés nehéz terheit, bár az ellenség által kegyetlenül kiszaroltatott. —

Kilenc hónap alatt 200.000 honvédet önként ada a nemzet, nemcsak kényszerítés nélkül, de az anyai szemek bú könnyei nélkül is.

Ez az erény, ez a hazafiúi hűség az, melly a szabadságszeretet forradalma.

A nemzetnek nincs baja ön kebelében, csak külső el-lenséggel küzd.

Ekképen nem meglepő eredmény volt, hogy a nemzet illy általános s egyetértő lelkesedésében a pokoli ármány-nyal felizgatott oláhot és rácot legyőzte: hogy Erdélyből kikergette az osztrákot s muszkát, hogy Windischgrätzet, Weldent, Wohlgemuthot, Jellachicho't egymás után meg-győzte, s midőn Budán és Pesten kitűzte a háromszínű zászlót a megrémült osztrák kormány Bécsből Linzbe hor-dotta kincseit. —

Pedig a magyar nemzet forradalma ment a terroriz-mus minden szörnyeitől, s hadviseletünk hódol a művelt-ség s humanitás isteni elveinek.

Az osztrák sereg ingyen éli a szegény földnép vagy-onát, mi saját határainkon belül is mindig készpénzért fizetünk. —

Az osztrák sereg rabol, öldököl, gyűjt, mi a magyar határon túl ritkán lépünk át és soha nem pusztítottunk, sőt vissza pótoltuk a mi kár elkövetett.

Az osztrák zsarnokság annak, ki saját hazája mellett viv, elvéteti vagyonát és gyalázatosan felakasztatja tisztein-ket, a mi kezünkben 2 tábornok, 500 főtiszt és 20.000 fo-goly van; ezek közt több nemzetünkbeli hazaáruló, de mi még egyet sem végeztettünk ki, és 4.000 horvát fogoly-nak nagylelkűen visszaadtuk a szabadságot.

Istenen kívül íme tetteink tesznek tanúbizonyságot arról, hogy mi a zsarnokság és barbárság ellen harcolunk, hogy mi a szabadságot és humanitást nem csak hirdetjük, de gyakoroljuk is, azon nehéz körülményekben is, midőn az önvédelemnek szüksége nemzetet rendkívüli szabályok-kal is feljogosíthat. —

A magyar nemzet fegyvere az osztrák sereggel már végezett is. A megszabadított országot már csak fel kell virágoztatni. A Habsburg-Lotharingi ház másodsor folya-modik a muszka zsarnok segedelméhez. S Brassótól kezdve

Lembergen keresztül Bécsig 120.000-ből álló muszkahad tört be hazánkba, a nép szabadság vértanújának országába. —

Mi nem tesszük le fegyvereinket. — Mi megvivan-
dunk Európa szövetkezett két tyranjának hadaival. Isten igazságos és egyszersmind mindenható, ki megszenteli a gyengébbnek pallosát, s megtöri az elbizakodottnak és rossznak erejét. —

De egyszersmind kiáltó s komoly szózatot emelünk Európa alkotmányos kormányaihoz és népeihez. —

Ti kormányok hivatalos őrei vagytok nemcsak országotok, hanem egész Európa szabadságának és jogszerű érdekeinek is. Roppant felelőség nehezedik rátok. A bűn melyet bár mely országában Európának a szabadság és örök jog ellen elkövetni engedtek, bosszúállva fog titeket és országaitokat megbüntetni. —

Ti népek, ti ébredjete fel a szörnyű veszélyre, midőn a zsarnokok hadai szövetkezve kezdik eltiporni s kioltani a szabadság szent igéjét, Németalföldön, Itáliában és Magyar hazánkban. —

Te büszke angol nemzet elfelejtkeztél az általad felállított be nem avatkozás elveiről s tőröd azt épen az alkotmányos szabadság érdeke ellen? Nemcsak nem véded a szabadság s emberiesség szent ügyét, sőt a zsarnokokat szövetkezni engedvén a szolgaság diadalmát segíted elő. A britt árboc kevély zászlóját gyalázat fenyegeti. Isten levonja róla áldását, ha hűtlen lesz az ügyhöz, melytől dicsőségét kölcsönözte. —

Te francia republica elfelejtkeztél azon elvekről, melyeket születésedkor kijelentettél. Azt mondád: Franciaország republica. A francia republicának nincs elismerésre szüksége létezése végett. Kormányt s kormányalakat változtatni természeti joga, melylyel bír minden nemzet, erre a jogcímet saját akaratából meríti. — Azt mondád: az 1815 szövetséget csak létezőnek tekinted, de jogszerűnek nem ismered el. Azt mondád: szív és lélekszerinti frigyre hívod fel mind azon népeket, a kik általában a

szabadság, s különösen a respublica elvét fogadják el nemzeti létök alapjául. Azt mondád: hogy te előljáró világitásod által új ösvényekre akarod átvezérelni a népeket és országokat. És mint azelőtt Lengyelországot szemeid előtt aprították fel a tyránok három ízben.

Itáliának, ha az alkotmányos, a democráciai szövetséges a haza kivívásában gátoltatnék, fegyveres segédelmet ígértél és Olaszország hős fiai s kies tartományai szemed látásával veretnek bilincsekre. —

Rómát magad hódítottad meg s adod áldozatul a pokol bálványainak. —

Elhagysz mindent a ki benned bízva, a szabadság véres útjára lépett s erőtlenül nézed mint gazdálkodik szép földünkön is kegyetlenül az idegen vad muszka, tapodván minden isteni s emberi törvényeket. —

Törökországot az északi óriás már megfosztotta szabad akaratától. —

A dunai tartományok régóta zsarnoki önkénye alatt állanak. —

Ha Magyarországot is sikerülne leigáznia, nem hazánk sorsa, de Európáé döntetett el.

Tehát, ébredjete fel ó népei s nemzetei a szabad és keresztyén Európának! Mindnyájan, a kik a megváltó tana szerint a humanitásnak hódoltok. Mindnyájan, kik a szabadságnak lélekkel, s ha kell párologó vérrel áldoztok. — Mindnyájan, kik az emberek és nemzetek fejlődésében az isteni jogszerűséget imádjátok. Mi nem vagyunk utolsók a sorban: a vihar, mellyet nem tartóztattok fel, elsodor titeket is. A bosszúálló isten megtorolja e jogtalanságot és igazságtalanságot harmad és negyedízigen mindazokban, kik ezt elkövették, mindazokban kik elkövetni engedték, mert arra valók a jók, a szabadok mind az emberek, mind a népek között, hogy egyetértsenek, a rosszak, a zsarnokok pedig, hogy meg hasonljanak. —

Ébredjete fel ó népei s nemzetei Európának! Magyarország terén Európa szabadsága döntetik el. Ez or-

szággal a világ szabadsága egy nagy földet, e nemzettel egy hív bajnokot fog elveszteni. —

Mert mi küzdünk utolsó csepp vérig, hogy e föld úgy választott tartománya legyen a vérrel vívott szent szabadságnak, vagy örökké kárhozatos emléke annak, mint bírnak szövetkezni a zsarnokok, s mint tudják a szabad népek és nemzetek egymást gyalázatosan elhagyni. —

Budapesten, jún. 28. 1849.

KOSSUTH LAJOS

kormányzó.

A minisztertanács elnöke

SZEMERE BERTALAN.

Közlöny, 1849. jún. 29.

A KORMÁNY A FŐVÁROS POLGÁRAIHOZ.

A hadi munkálatok természetes tartozéka, hogy azok semmi tekintetek által nem engedhetik magokat korlátozni. Ha a hadi intézkedések kívánják a kormány köteles áldozatul hozni a pontosabb közigazgatás érdekét is, mik csak a fővárosban találnak kielégítést. —

Midőn Ausztria minden erejét megfeszítve a muszka haderővel tör ellenünk újól, illy vésteljes időkben legfőbb tekintet a hadimunkálat, mellynek minden mást fel kell áldozni. —

Ezért ne legyen a fővárosnak váratlan esemény ha épen a főváros, de még inkább az egész haza, s szabadságra segítő diadal érdekében, a kormány némi időre szék-helyét innen el és oda helyezné, hol az a hadi munkálatok kellő fejlődését nem akadályozná. —

A kormánynak e lépésben nem lesz más célja, mint a haza megmentését biztosítani. —

Budapest, június 30. 1849.

Az Ország Kormányja.

Közlöny, 1849. júl. 1.

A F. HÓ 22-ÉN THURÓCZ MEGYÉBE betört muszkák, miután a szucsániaknak szigorúan meghagyták, hogy számukra 3400 kenyeret, 4 ökröt és 20 akó pálinkát Alsókubinba mihamarább szállítani el ne mulasszák, árvái táborukba visszatértek.

Mind a mellett, hogy Thuróczi megyébe oly véletlenül történt a muszkák berohanása, kiállított újonczaink rendeltetésük helyére már elindítottak.

Respublica, 1849. július 1.

SELMECZBÁNYA Árva megyében, melyet a muszkák elfoglaltak, Mátyus nevű császári biztos már elkezdte működését. A tisztikart, mely azonban nagyobb részt máshová menekült, körlevél által felhívta, hogy hivatalos foglalatosságait, természetesen a hódolatnak előbocsátásával, folytassa.

A muszka invázióra vonatkozólag legjellemzőbb vonás az, mikép ők Árva megyét annyira jogszerű birtokuknak tekintik, hogy Liptóba és Thurócziába tett kirándulásait az által mondják előidézettnek, mert a magyar katonaság ott mutatkozni merészkedett.

Respublica, 1849. Julius 1.

HÁROMSZÉK, Csikszereda, június 29. Az oroszok a Tömösön áttörvén, a nyomasztó események súlya Háromszékre nehezedett. E hó 23-án délelőtt 9 órától délutáni kettőig heves harczunk volt. A harcz tér a székely és szász "határ" közt fekvő kőkösi híd. Az ellenség túlnyomó erővel bírván, áttört határunkon.

Respublica, 1849. július 5.

HADI ESEMÉNYEK.

A kormány folyvást Pesten van. Tábori útjából a kormányzó is visszatért.

Hadaink változó szerencsével, de vitézül küzdenek.

Bem a hős Beszterczénél a muszkát megverte ismét. Ő csak győzni szokott. Épezért, úglátszik a muszka sereg

Miskolcznál megszakadt és egy része segedelemképen siet azon hadhoz, melyet Bem megvert.

Brassót a muszka már elhagyta.

Arad a mienk júl. 1-ső óta. Nyertünk várat s benne 2000 mázsa puskaport, 2000 fegyvert, 66 ágyút és nyertünk embert is, mert a capitulait őrségtől sok nálunk vett szolgálatot.

Temesvár szorongattatik. Ha néhány nap alatt háborgatlanul folyhat az ostrom, Temesvár is mienk, mert a várban meghasonlás, népei közt mirigy dül s ostromszeink tökéletesen elkészítvék.

Görgey sebet kapott.

Hadseregünk űzi az osztrákokat.

Áldja meg az Isten bosszuló fegyvereinket.

Perczel tábornok hadseregéhez, Szolnok vidékén, ropont tömeg csatlakozik. Érzi a nép, hogy e harcz élethalál harcza, s elhatározta meghalni inkább, mint rabszolga lenni.

Respublica, 1849. júl. 5.

MINISTER VAGY FŐVEZÉR?

Hadügyministerségnek, kivált a jelen körülmények között, a fővezéri kötelességekkel együtt és egyetemben egy egyéniség általi teljesítése lehetlenné lévén; Görgey hadügyminister úr utasított ministeri hivatásának folytatása végett a kormány kebelében megjelenni.

Egyszersmind most, a nemzet hadseregeinek működésénél szükséges összhangzás tekintetéből Mészáros Lázár altábornagy, az összes hadseregek fővezérévé kineveztetett.

Kelt, július 6. 1849.

Görgey tábornok a szőnyi dicsőséges csatában nyert sebe miatt e szorgos perczekben a hadügyministerség terhes kötelességei alul magát felmenteni kérvén, arról lemondása elfogadtatott, s egészsége helyreálltával a felső hadsereg vezényletét folytatandja.

Respublica, 1849. júl. 6.

Ezután a hivatalos hír után a Respublica egyik munkatársa: „Fővezéri ügy” címmel hosszan fejtegeti az ügy kulisszatitkait. Valóban nem töltheti be egy személy ezekben a válságos időkben a hadügyminiszteri és fővezéri tisztséget, mert ha mint hadügyminiszter Pesten tartózkodik, úgy a seregek vezérlete, hanyagolódik el és viszont. Ezért tehát hiba volt Görgeytől nemcsak mindkettőt vállalni, hanem k ö v e t é l n i is. Valamint az is elharapódzó hiba a hadvezérek közt, hogy nem mindig engedelmeskednek a felsőbb parancsnak. Ilyen engedetlenségért veszté el Perczel bánáti seregét, és úgy hallatszik Görgey is ezért veszté el fővezérséget. Füreden nem teljesítette Dembinszky parancsát, ekkor Kossuth, a helyett hogy megbüntette volna, fővezérré nevezte ki. Követte őt engedetlenségében Bem és Perczel, akik nem igen fogadnak el parancsokat. A tábornokok szinte úgy képzelik, hogy a vezérletére bizott sereg mindegyiknek saját külön serege, melyet saját belátása szerint kormányozhat. A kormánynak tudomására jutott, hogy Görgey más stratégiai lépésre készül, mint azt a kormánnyal egyetértésben kitervelték, ezért június 30-án éjjel egy miniszter és két tábornok mentek fel Görgeyhez, hogy hajlandó-e a kormánynak engedelmeskedni. Igenlő választ kapva nyugodtan távoztak el. Azonban nem egészen 24 óra múlva ismét azt írja Görgey, hogy nem hajlandó engedelmeskedni. Mire a kormány nem felelhetett másképp, mint hogy a hadügyminiszterség betöltésére őt hívta meg, a fővezérséget Mészárosra ruházta át, a táborkar vezérévé Dembinszkyt téve meg. Ezután a cikkíró gratulál a kormánynak szilárdságához, melylyel ellenáll az engedetlenségnek és biztatja, hogy tovább se hagyja az önfejűséget uralkodni. A kormány most nagy próbán ment keresztül, de megállotta. Sajnálja, hogy Görgeyt meg kell rónia, de nagy felelősséget vett magára e késedelmes napok miatt.

Ugyanekkor a Márczius Tizenötödike ezt írja:

Hadseregeink állásáról az alább közlendő kormányi plakát ad némi felvilágosítást.

Az egész főváros a legújabb vezéri változásokról beszél és a bosszúság leírhatatlan.

Meg nem foghatja senki, hogy mi bajok van egy némellyeknek most ismét Görgeyvel.

Ezt, bár kitől eredjen, túrni nem lehet. Az utóbbi kinevezésekből ítélve az ember nem tudja mit gondoljon. Ki parancsol Magyarországon? Felelős kormányunk van-e, vagy e mellett uralkodik még egy titkos honi, védegyleti camarilla is?

Azt hogy Mészáros generálissimusnak van kinevezve, nem tudta senki, ha van ilyen rendelet, az a közönség szeme előtt eltakartatott. Csak azt olvassuk, hogy ezen generalissimus egy vice-generalissimust, vagyis generalitort nevezett ki.

Mi oda látszik mutatni, hogy ezen generalitor már most egy pár pusztán csak generalist vezéri helyéből le akar tenni.

Nem titkolózunk, miről a városban a három hetes gyermekek is beszélnek. Arról van szó, hogy Görgeyt letegyék.

S miért, mert úgymond nem akar engedelmeskedni. Ez baj volna. Ezért Görgey nemcsak letevést, hanem fejbölvést is érdemelne.

Hanem ha történetesen Görgey az afféle miutánok ellen merészkednék humillima representatiókat beküldeni, melyeknek értelme oda menne ki, hogy egy pár ember szörnyen követelné azt, hogy a hadi operációk végtelen kárára vagy húszezer ember mindig arra használtassék, hogy kedves drága személyöket estrazsálja, akkor bizony nem tudja, mit gondoljon az ember.

A világhistoriának legcomicusabb jelenete az, hogy a kinevezett generalissimus, ki egyszersmind a teljhatalmú futárság dicső provinciáját is magára vállalta, menvén Komárom felé, mint járt ottan s mint jöve onnan vissza.

Lesz ennek is ideje kiírni. Most még csak úgy mondogatják egymásnak az emberek.

Annyi bizonyosnak látszik, hogy Görgeynek nem igen lehetett ideje a levelet elolvasni, mert történetesen akkor, mint afféle makranczos, nem engedelmeskedő ember, a hazának a s z ö η y i dicsőséget szerezte meg.

Megszerezte úgy mint Isaszegnél, hol Kossuth mondanása szerint Görgey a vezér s a harczoló közvitéz szerepét egyenlő dicsőséggel viselte.

Félre az olyan boldogtalan ministeriummal, mely nem irtózik illy vésszes perczekben vezéri kravallokat előidézni.

És méginkább félre azért, mert szomorú rendelkezéseivel árt legnagyobb erősségünknek: Kossuth óriás nevének.

Mert a közönség akaratlanul arra gondolatra jő:

hogy a hatalom legyen bárkinek kezében, mihelyt az le van téve, király, elnök, kormányzó azonnal féltékeny kezd lenni.

És megjelennek változtatott alakban mindazon symptomak, miként az emberi gyengeségek, a körüllevők befolyásai, stb. mellyek eddig csak korona alól szoktak kikukucskálni.

És illy félreértésektől nem tudják a ministerek megóvni a kormányzó nevét? Iszonyú!

HADI ESEMÉNYEK.

I.

Hiteles hír.

Görgey és serege f. hó 14-én Váczon csatázott, honnan a muszkának 1200 halottja és sebesültje vitetett Pestre.

15-kén a főtest Rétságára ment. De mivel az utóseereget hajnalban a muszkák ismét megtámadták, Rétságról ismét visszatért a sereg egy része, és előnyeiből az osztrák-muszka sereget kivervén, győzelmesen vonult seeregünk Rétságára.

Itt 16-kán hajnalban ismét csatázás volt a muszkákkal, de nem tartós, nem nagy.

Ellenben 17-kén Losonczon, a harc diadalmasan folyt részünkről, úgy, hogy egy part-élre felhúzott ágyúink tüze mintegy 1000 muszkának halált vitt.

Innen hosszú orral a muszkák visszatértek; marta-lékul hagyván pár száz foglyot, 200 lovat, 2 álgut, töl-tényszekereket és fegyvereket nagy számba.

Seregünk R.-Szombaton kinyugodta magát. Miskolczra 22-én ért be, honnan a muszkák részint Kassára, részint Kápolna felé sietve húzódtak.

Részlet közlés csak később adathatik.

A sereg bizalomteljes, vidám, harczszomjas.

Isten áldása vezérelje és kövesse.

Közlöny, 1849. júl. 25.

II.

GÖRGEY TUDÓSÍTÁSA, NYÍREGYHÁZA JÚL. 30.

Vezényelem alatt álló seregeimnek f. h. 23-tól mai napig tett mozdulatairól e következőkben értesitem. Hedetik hadtestemmel a görömbölyi dombokat, harmadik hadtestemmel pedig a Sajó vonalát Felső-Zsolczától Sajóf-Ládíg elfoglalván, egy erőltetett szemlekezés által meggyőződém arról, miként az Harsány-Szalontha vidékén álló orosz sereg számra nagyobb az enyémnél. Minélfogva erőm összpontosítására a Sajó vonalát választani és épen kiadtam volt az 1-ső és 7-ik hadtestnek ebbeli parancsot, midőn az utóbbi július 24-én Harsány felől túlnyomó erővel megtámadtatott és Miskolcz felé visszanyomatott.

Ezen körülmény azonban tervem kivételében legkevésbé sem gátolt meg, s még 24-én éjjel indítottam az első és 7-ik hadtestet a Sajó vonalán belül Ónodtól kezdve Sajó-Vámosig, és daczára annak, hogy az ellenség háromszor támadott meg u. m. Sajó-Ládnál, Alsó és Felső-Zsolczánál, ezen állomást 25-ig szakadatlan megtartám.

Azon csekély biztosság, azonban, mellyet a Sajóvonal nyújt, valamint az ellenséges hadak mozdulatai Kazáról Edelénynek Jánosd felé, s Nyékről Nagy-Csécs felé, kény-

szeríték seregeimet, daczára annak, hogy a Sajó vonalát olly győzelmesen megtarták július 25-diki éjjel a Hernádon át visszavonulni.

A hadak jelen állomása hosszabb védelemre igen alkalmas levén az orosz hadtestek által július 27-én és 28-án több oldalról támadtattak meg.

Tüzérségem jelességének köszönheti, hogy az ellenség minden megtámadásai visszaverettek és az orosz seregek mindkét napon vesztességgel előbbi állomásaikra Zsolczara és Sajó-Ládra s Ónodra visszavonulni kénytettek. —

Azonban az ellenségnek Tiszafürednél történt átrontása a Tiszán arra kénytetének, hogy eddigi állomásoamat a Hernádon túl oda hagyva, minden további ütközet nélkül a Tiszán átkeljek. —

BEM ALTÁBORNAGY LEGÚJABB GYŐZEDELME A MUSZKA HADON MOLDVÁBAN.

Oknáról Moldvában 1849. július 25-ről a következő tudósítás érkezett az ország kormányzójához:

Első gondom vala az ellenséget Brassóig visszanyomni és az ojtózi szorost, melly Moldvába utat nyit, újból elfoglalni.

Tegnapelőtt, virradatkor a határszélt átléptük s néhány száz lépésre előttünk ellenséget találtunk, mellyet, bár kétszerte nagyobb volt seregmenél, elszánt támadásainkkal minden állásán legyőztünk.

A positiókat, mellyeket az ellenség egymásután vett, a mi ifjú honvédeink nagy merészséggel rohanták meg, s a megfutamlott ellenséget addig kergettük, míg a bágyadság miatt Csirijesztén megállani kényszerítettünk.

Nagy volt mi e napon történt.

Az ellenség holtak, sebesültek és foglyokban mintegy 500 embert vesztett, a mi vesztességünk áll néhány halottból s 40 sebesültből. Fájjaljuk azonban egy derék tiszt, Egyed főhadnagy halálát.

Elfoglaltunk két tüzér szekeret, sok eleséget és egy csorda ökröt.

A moldvaiak semmit jobban nem kívánnak, mint a mi segítségünk alatt fellépni, mindenütt úgy fogadnak, mint szabadítójukat.

Ezen fényes harcznak azon jó hatása is volt, hogy ifjú seregeink abban meggyőződtek, miszerint az oroszokat kevés haderővel is legyőzhetik. Bátorságban és elszántságban mindenki vetélkedett.

Aradon, 1849-iki július 31-én.

BEM.

Közlöny, Arad, 1849. aug. 5.

A KORMÁNY ARADRA KÖLTÖZIK.

Harczias viszonyok közt a kormány nem kötheti székét egyes helyekhez. Valamelly helyet azért védeni, hogy ott a kormány bizton lehessen, annyi volna, mint a hadakozást nem főleg hadi érdekek nyomán folytatni. A kormány helyt foglal a haza egy vagy más pontján, mert a hadviselés következtében lön azon hely biztossá. így a kormány székelése nem akadály, nem terhe a hadjáratnak.

Állandó székelése a nemzeti hatalmagnak csak a véggyőzelem kivívásának, csak a háború befejezésének lehet eredménye. Előbb követelni a kormány székelésének állandóságát, annyit tenne, mint követelni, hogy az eredmény azokat megelőzze.

Hadviselési szempontok tevék szükségessé nem régen, hogy a kormány székhelyét Budapestről Szegedre tegye át.

Most ismét midőn vitéz seregeink a Tisza partjainál is vőnek állomást, hasonló tekintetek kívánják a kormány helyének megváltoztatását.

Tudatik annálfogva minden hatóságokkal, hogy a kormány székhelyét Szegedről Aradra tette át, tudatik azért, hogy mint hatóságok s azoknak fejei, úgy egyesek is leveleiket, jelentéseiket, s folyamodásaikat egyenesen Aradra utasítsák.

A helyváltoztatás nem változtat semmit a kormány munkásságán, s minden vidékre egyaránt terjedő gondoskodásán.

Azon kormány, mely a népnek szülötte, mely attól kölcsönzi erejét, kitartását, feláldozó jellemét, jól érti, hogy az Magyarhon határai közt mindenhol egy hős nép megtörhetetlen erejének erős alapján áll, — tudja, hogy a közös szabadság és függetlenség neveiben kiadandó rendeletei — bárhol keljenek is — tisztelettel és engedelmességgel lesznek fogadandók.

Egyetértés, kitérés s erős akarat! s fáradalmaink sikere nem lesz kétséges.

Így kiérdemeljük a szabadságot, melyet fáradságos munka nélkül meg nem ad az Ég soha.

Éljen a szabadság! Éljen a haza!

Kelt, Aradon, aug. 4-én.

A ministerium.

Közlöny, Arad, 1849. aug. 5.

RENDELET A ROMÁNOKRÓL.

Hivatalos tudósítás.

Miután az ország kormányának indítványára a nemzetgyűlés törvénybe iktatá a különböző népiségek kien-gesztelésére, és a közös jog, közös szabadság és közös haza szeretetében egybeforrasztására intézett szabadelvű rendelkezéseit; mellyek a legtágabb alapon mindent magában foglalnak, a mint csak bármely ajkú polgártársunk a haza egységének szemmeltartása mellett kívánhat.

Az ország kormánya a testvériség érzetével óhajtja: hogy a nem magyar ajkú nép józan érdekeiről kellőleg felvilágosíttassék.

És miután ennek következtében ígéretet vőn, hogy az erdélyi havasokban táborba szállott pártos román nép, az ország hadait nem fogja megtámadni, s minden ellenségeskedéstől magát visszatartóztatandja, ha részünkről meg nem támadtatik.

Annálfogva az ország kormánya inkább a béke olaj-ágával s barátság kezével engesztelni, mint kard élével büntetni lévén hajlandó; viszont meghagyta és megparancsolta az ország illető sereg és csapat vezéreinek, hogy a hegyekben fegyverben álló román (oláh) nép ellen, minden megtámadó működést függeszenek fel, s őket meg ne támadják, ha csak általuk meg nem támadtatnának.

Melly engesztelő rendelet ezennel a Közlöny utján is közhírré tétetik, s annak szoros megtartására, az ország hadainak bármi névvel nevezett vezénylői s csapat parancsnokai, felelősség terhe alatt szigorúan utasítatnak.

Az Osztrák és orosz honellenség irányábani hadmunkálatok természetesen sértetlenül maradván.

Kelt, Aradon augusztus 8-kán, 1849.

Az ország kormányzója
KOSSUTH LAJOS.

Közlöny, Arad, 1849. aug. 10.

E P I L Ó G U S .

míg Kossuth Lajos, az ország kormányzója, a románok ügyében rendelkezik, addig már gyűlnek a viharfelhők a temesvári csatatér felett. A Dembinszky, majd Bem vezérlete alatt megvívott ütközet elveszett. A temesvári csatavesztés hírére az Aradra menekült magyar kormány Kossuth kormányzóval együtt lemondott s Görgeyt diktatori hatalommal ruházta fel a további teendőkre augusztus 11-én. Görgey a további vérontást hasztalannak látta, Aradról az Olt felé vonult s az orosz fővezérlettel történt megállapodás szerint augusztus 13-án Világos mellett seregével együtt (30.000 ember, 144 ágyú) letette a fegyvert Rüdiger orosz hadvezér előtt.

Nem követjük az események további alakulásait, nem is áll rendelkezésünkre megfelelő magyarnyelvű egykorú sajtótermék.

Befejezésül azonban közöljük a Wiener Zugschauer augusztus 23-i számából azt a hírt, amely Görgeynek a nemzethez intézett kiáltványát tartalmazza:

Kossuth és Görgey most már közreadott proklamációi magyarázatot adnak a fegyverletételről. Hogy mennyire hirtelen jöttek az események, azt nemcsak az utolsó okmányok fogalmazása, hanem az is bizonyítja, hogy mindkettőt elfelejtették keltezni. —

Görgey kiáltványa a nemzethez már előre sejtette a megadást, amely valóban a legbölcsebb elhatározás, melyvel tévedésének legnagyobb részét még jövátelhette.

Görgey a Nemzethez!

Polgárok! Magyarország eddigi ideiglenes kormánya már megszűnt! A kormányzó és ministerei a mai napon saját elhatározásukból visszaléptek tisztüktől. Ilyen körülmények között szükségessé vált a katonai parancsuralom, melyet időlegesen én veszek át a polgári hatalommal egyetemben. Polgárok! Amit csak jelen szorongatott helyzetünkben tenni lehet, azt megteszem akár harcban, akár béke után, úgy mint azt a szükség parancsolni fogja, mindenestre azonban úgy, hogy az eddigi nagy áldozatok ne súlyosbodjanak és hogy az üldözések és kegyetlenkedések megszűnjenek. Polgárok! Az események rendkívüliek és a sors csapásai súlyosak, ilyen körülmények közt jósolni a jövőre nem lehet. Egyetlen tanácsom számotokra és kívánságom, hogy vonuljatok nyugodtan vissza lakásaitokba és ne bocsátkozzatok harcba és ellenállásba még akkor sem, ha az ellenség városaitokba hatolt, mert személyi és vagyoni biztonságaitokat valószínűleg csak úgy őrizhettek meg, ha családi tűzhelyeiteknél és polgári foglalkozástoknál maradtok nyugodtan. — Polgárok! Amit Isten kifürkészhetetlen akarata ránk fog mérni, azt férfiassal elszánt-sággal fogjuk elviselni és avval a felemelő önérzettel és tudattal, hogy az igaz ügy nem veszhet el örökre. Polgárok! Isten velünk van!

GÖRGEY.